

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ DEVÁTÝ ROČNÍK

4

Zamyšlení nad závěry

12. zasedání ÚV KSČ

v technické oblasti ČSLA

V minulých válkách se nikdy tolik neuplatňovala rozhodující úloha člověka na bojišti přes vysoce vyspělou válečnou techniku, jako by tomu bylo v příští možné válce. Nikdy v minulosti válek si nevyžadovala válečná technika na bojišti tak všestranně odborně vojensky, technicky a morálně politicky vyspělého vojáka. Vysoká morální a politická úroveň vojsk a velení v příští možné válce se bude rozvíjet do prázdna, nebudou-li jejím základem naprosto konkrétní znalosti vojenského umění, ale i složitých zbraní a techniky, jejich využívání a správné údržby každým iniciativně jednajícím vojákem a vojenským kolektivem.

Aktuální otázky vojenské techniky, technického zabezpečení a technické přípravy v současném období výstavby ČSLA z hlediska jednání 12. zasedání ÚV KSČ jsou především kvalitativního charakteru.

Jak ukazují dosahované výsledky bojové a politické přípravy vojsk i výsledky přípravy velitelů a štábů, naše armáda plně zvládla soudobé zbraně, vojenskou techniku a zařízení. Velitelé, štáby, političtí, techničtí a týloví pracovníci, řidiči, osádky, obsluhy a dílnští pracovníci odvádějí v převážné většině poctivou práci. Avšak vedle pozitivních výsledků se setkáváme

i s problémy a nedostatky. Technika není všude a trvale v dobrém a výtečném stavu, za přesunů a cvičení vznikají nucené zastávky a vyřazování techniky z činnosti pro závady v obsluze a údržbě. Vznikají zaviněné technické havárie, a to dokonce i u nové techniky. Máme každoročně mnoho usmrčených a raněných při provozu techniky. Máme nadspotřebu náhradních dílů. Vznikají škody a ztráty.

Řešení všech těchto problémů vyžaduje jejich aktivnější a účinnější komplexní řešení ve vojenskoodborné, ideově výchovné a politickoorganizační oblasti. Aktuální je především plné zvládnutí techniky nejen co do jejího funkčního určení, ale i kvalitní údržby a kvalifikovaného používání bez zbytečných škod a ztrát. V popředí musí být trvale otázky naprosté a neustálé provozní spolehlivosti techniky v každé situaci a podmínkách, otázky jejího efektivního využívání pro přípravu vojsk v míru a uchránění této techniky pro případ potřeby válečného použití.

Výzbroj a vojenská technika a materiál představují velké hodnoty lidské práce a společnosti. Vždyť jeden výstřel PTRS se rovná hodnotě osobního automobilu. Jeden kilometr jízdy tanku stojí 350 Kčs. Taktické cvičení tankové divize jen v pro-

vozu tanků stojí 10,5 miliónu Kčs. Provoz tankové a automobilní techniky stojí ročně 2,5 miliardy Kčs spotřebovaných hodnot. Vysoké jsou náklady spojené s výcvikem letectva, raketových jednotek všech druhů i jiných druhů vojsk.

V souladu se závěry 12. zasedání ÚV KSČ se všude musíme ptát, zda těchto hodnot vždy využíváme co nejefektivněji a proč vznikají zbytečné škody a ztráty. Vedení naší strany i velení ČSLA znovu a znovu připomínají a vyžadují všude prosazovat zásady efektivnosti a hospodárnosti. Připomínají také odpovědný vztah občanů ke společnému majetku jako jednu z rozhodujících stránek socialistické morálky.

Cesty k řešení těchto aktuálních otázek ukazují závěry 12. zasedání ÚV KSČ. Jsou obsahem zásadních řídicích dokumentů velení ČSLA a HPS pro výcvikový rok, závěrů jednání kolegia i vydaných rozkazů ministra národní obrany.

Nyní jde především o to, aby odpovědní funkcionáři vyvodili praktické důsledky z požadavků 12. zasedání ÚV KSČ pro plnění svých funkcí, pro svou politickou a odbornou práci. Významné místo v tom musí mít i závěry pro oblast vojenské techniky, technické přípravy a technického zabezpečení. Vždyť zvládnutí vojenské techniky, trakčních mechanismů a dopravních prostředků, organizace jejich provozu, technické přípravy a technického zabezpečení v míru i v boji a operaci patří mezi rozhodující požadavky. Vyžaduje od velitelů a náčelníků, aby neustále zvyšovali svou vojenskotechnickou kvalifikaci a organizační schopnosti při využívání techniky v bojové přípravě a bojové činnosti vojsk i při řízení účinného technického zabezpečení a dbali na to i u svých podřízených.

Mají-li řídit správné používání, ošetřování a obsluhu, ukládání a udržování techniky, řídit práci vojáků při této činnosti, mít na ně dobrý výchovný vliv, nemohou mít úspěchy, nebudou-li mít hluboké znalosti techniky a pevné návyky v řízení technické přípravy a technického zabezpečení. Nevystačí přitom s všeobecným poučováním a jen se znalostmi takticko-technických dat. Musí umět vojákům i prakticky osobně ukázat, jak techniku správně používat, jak využívat jejich takticko-technických možností bez zbytečných škod, jak

techniku správně ošetřovat a udržovat. Vše přitom náležitě vysvětlit a zdůvodnit souvislostí. Nemůže mít úspěch takový velitel a náčelník, který to nedovede. Nebude mít ani potřebnou autoritu.

Chťějí-li velitelé a náčelníci dosáhnout u podřízených vzorného plnění povinností při obsluze, používání a údržbě techniky, musí být osobně sami příkladem při plnění povinností v této oblasti v souladu s ustanoveními řádů a předpisů, rozkazů a směrnic velení ČSLA. Tam, kde tomu tak není, věci se nehýbají z místa a s technikou je stále mnoho problémů. Velitel který při styku s podřízenými, při návrzích, rozbozech a při vydávání svých rozhodnutí a rozkazů nevěnuje pozornost ošetřování a opravám techniky, technické přípravě pro dané úkoly, může při jiných příležitostech jakkoli zdůrazňovat význam techniky apod., nebude mít úspěch.

Na rozvoj technické připravenosti, účinnost ideové výchovné práce, upevňování vojenské kázně, které souvisí se správným používáním, obsluhou a ošetřováním vojenské techniky, má vliv celkové prostředí a úroveň režimu péče o zbraně, vojenskou techniku a dopravní prostředky, úroveň parkové služby, plnění úkolů technického zabezpečení na tankodromech, střelnicích a na taktických cvičnicích. Vojáci a podřízení tam vidí názorně, zda všechny tyto činnosti a funkce jsou realizovány důsledně podle řádů, podle toho, co se učí v technické, politické a velitelské přípravě. Přísný a důsledně dodržovaný režim, zabezpečovaný pevným velením, odborně technickým zařízením a materiálně technickým zajištěním je velkou školou řidičů, osádek a obsluh, ale i mladých důstojníků a velitelsko-technických kádrů vůbec.

Při zamyšlení se nad závěry 12. zasedání ÚV KSČ jasněji vidíme, že ne vždy a všude jsou vytvářeny pro potřeby techniky a technické přípravy nezbytné podmínky a předpoklady. Ne vždy na všech úspěších, problémech a nedostacích mají vinu jen podřízení velitelé a náčelníci. Převážná jejich většina má odpovědný vztah k modernímu pojetí přípravy svých vojenských kolektivů, včetně celé oblasti techniky a technické přípravy. Různé objektivní vlivy však jim ztěžují důsledně realizovat dobrou předsevzetí, plány a opatření. Bohužel, někteří dosti často pod takovými vlivy požadavky techniky a tech-

nické přípravy odsunují na podřadnější místo, což přináší nepříznivé důsledky.

Při plnění důležitých úkolů a problémů vědeckotechnického rozvoje ČSLA a vytváření podmínek i pro navazující ideově výchovnou práci si musí daleko výrazněji najít své místo a aktivnější přístupy všechny stupně velení. Skutečnost, že většina drahé vojenské techniky je uložena pod širým nebem, že mnoho útvarů nemá podmínky pro řádné a rychlé mytí techniky, že pro údržbu techniky ve VVP nejsou vždy potřebné podmínky, že organizace a metodika výcviku, přidělování výcvikových zařízení apod. mnohdy neodpovídá soudobým požadavkům, nutí k vážnému zamyšlení. Vyžaduje, aby i technická příprava i ideově výchovná práce, spojené s problémy vědeckotechnického pokroku, byly intenzivnější a účinněji rozvíjeny i na vyšších státech a stupních velení. Vždyť včasné a kvalifikované splnění všech základních předpokladů, aby technická příprava a rozvoj technické základny u vojsk byly v souladu s daným stupněm vědeckotechnického rozvoje ČSLA, vytváří lepší podmínky pro činnost vojsk, přispívá k upevňování organizovanosti života i vytváří lepší životní prostředí vojsk.

V celé oblasti technického zabezpečení, technické přípravy, přípravy řidičů a dílenských specialistů, prosazování hledisek efektivity a hospodárnosti provozu techniky mají technické orgány na všech stupních svou aktivní úlohu a povinnosti. Ve velké většině pracují spolu se svými kolektivy mnoho a obětavě. Jejich práce však nemá všude potřebný efekt. Ne všichni velitelé a štáby pro jejich kvalifikovanou práci vytvářejí potřebné podmínky. Jejich neustálé, často neuvážené odvelování a pověřování různými pomocnými úkoly a pracemi, které mají dělat nižší velitelské a technické orgány a velitelé jednotek, jim znemožňuje plnit jejich kvalifikované úkoly, stanovené řady. Jejich řídicí práce může být za takových podmínek jenom povrchní.

Naši inženýři a technici musí být hlavními orgány, které zabezpečují a prosazují plnění norem, řádnou údržbu techniky a konání technické přípravy důsledně podle řádů, rozkazů a odborných instrukcí MNO. Ne všichni však tyto povinnosti řádně plní a jejich obsah důsledně a účinně zabezpečují. Vedle různých vnějších

vlivů je to zejména proto, jak řekl soudruh ministr na 142. kolegiu, že nejsou všude dost nároční a principiální v prosazování požadavků řádů, rozkazů, předpisů a odborných instrukcí ve vztahu k technice a jejímu provozu a k technické přípravě příslušníků ČSLA. Ne vždy navrhnou a prosazují u svých velitelů potřebná účinná opatření. Včas je neinformují a skutečnou situaci kampaňovitými akcemi zakrývají a zkresluji skutečný stav. Projevují také nedůslednost při vyšetřování nedostatků a při odstraňování jejich příčin. Trpí narušováním norem a povolují výjezdy neošetřené techniky. Trpí neefektivní využívání dílenských specialistů. Projevují falešnou solidaritu s nižšími technickými a velitelskými orgány.

Tam, kde je takový stav, musí dojít k jeho rozhodnému řešení. Technické orgány musí pracovat podle zásady: výtečně plnit své úkoly, prosazovat a zabezpečovat požadavky řádů, rozkazů a odborných instrukcí u těch, kteří to mají v povinnostech. K tomu musí mnoho sami udělat a musí jim v tom být nápomocni všichni velitelé a náčelníci.

Všechny problémy kolem techniky a technické přípravy mají své vojenskopolitické, odborné, ekonomické i výchovné stránky. Zabezpečování vysoké kvality a efektivity práce nás nutí daleko precizněji tyto stránky konkretizovat a prosazovat v životě každé jednotky, útvaru i na vyšších stupních.

Uplynulý výcvikový rok znovu názorně ukázal, jak problémy techniky se prolínají celým životem a prací našich útvarů, jednotek, štábů i vojenských škol. Úroveň péče o techniku je měřítkem morální a vojenskoodborné připravenosti vojsk, velitelů a štábů. Péče o techniku je vizitkou úrovně organizovanosti života jednotek, kvality bojové přípravy i reálných výsledků politické a výchovné práce. Je uznávaným faktorem bojeschopnosti ČSLA.

Nechceme ani v dalším význam techniky a technické přípravy jen obecně proklamovat, ale stále důslednějšími a konkrétnějšími opatřeními je prosazovat do přípravy vojsk, velitelů a štábů. Tyto otázky musí mít náležitě místo v každodenním životě jednotek, útvarů, svazků a svazů. Značně tomu může napomoci i aktivnější účast inženýrů a techniků na stranickopolitické práci, a zejména technické propa-

gandě. Ze strany politických pracovníků zase účinně podporovat inženýry a techniky při náročném prosazování požadavků správného ošetřování techniky, hospodárnosti, dodržování technických norem a kvalitního konání technické přípravy, proti nesprávným názorům různých funkcio-nářů.

Zkušenosti, zejména z posledního období ukazují pozitivní vliv prohlubující se spolupráce technických a politických pracovníků a orgánů. Zejména se příznivě projevuje u útvarů s novou technikou, u rámcových útvarů, kde péče o techniku tvoří velkou část náplně práce celých kolektivů i útvarů se starší technikou. Kladně se ve vojenskodborné i politické práci útvarů projevuje diferencovaný přístup s důrazem na útvary, které mají techniku hromadného použití. Ta vyžaduje rozsáhlé a pracné ošetřování a údržbu na nejnižších stupních, samotnými obsluhami (osádkami, řidiči). Diferencovaný přístup se osvědčuje i vzhledem ke kádrové situaci a zařízením jednotlivých útvarů a svazků.

Vedle důsledného plnění základních normativů velení ČSLA je velký zdroj dalšího pokroku ve výchovné práci, která směřuje k růstu uvědomění a upevňování vojenské kázně. Zahrnuje kázeň při provozu techniky, stmelování vojenských kolektivů a upevňování soudružských vztahů mezi vojáky. Také uplatňování kladné motivace ve výchovné práci, v řídicí činnosti a ve výkonné činnosti je účinné.

Konkrétně se všechno úsilí, spojené s realizací závěrů 12. pléna ÚV KSČ, musí projevit v trvale dobrém a výtečném stavu techniky, její naprosté provozní spolehlivosti a bezpečnosti; ve snižování spotřeby náhradních dílů všeho druhu a pohonných hmot a mazadel, efektivním využíváním dílenských kapacit na všech stupních ve prospěch kvalifikované práce při opravách a revizích i periodickém ošetřování techniky. Technická příprava vojsk, velitelů, štábů i posluchačů škol musí být na úrovni požadavků hlavních druhů bojové přípravy. Veškerá činnost musí také směřovat k zamezení vzniku škod a ztrát, způsobovaných nesprávnou údržbou, používáním a obsluhou techniky. Sladěním bojové přípravy s její vysokou metodickou úrovní je nutné co nejefektivněji využívat každý kilometr, každou motohodinu, každou le-tovou hodinu pro přípravu vojsk a cíle-

vědomě udržovat životnost techniky do větších oprav v souladu se stanovenými normami.

Je známo, že vojenskotechnická revoluce neruší, ale naopak obohacuje obsah jednoho z nejdůležitějších zákonů války, podle něhož nejenom její průběh a výsledek, ale i stupeň připravenosti na válku závisí především na morálně politickém stavu obyvatelstva a armády. Leninovy myšlenky o tom, že vítězství na bojišti dosahují lidé přesvědčení o spravedlivosti věci, za kterou bojují, kteří dokonale ovládají bojovou techniku a zbraně a jsou morálně a psychicky zoceleni, si zachovávají plnou platnost. Ideová vyzrálost, politická vyspělost a uvědomění, morální a psychologická pevnost všech vojáků zaujímá jedno z nejdůležitějších míst bojové pohotovosti a připravenosti Československé lidové armády. Ona musí aktivně ovlivňovat, aby vojáci všech kategorií a funkcí měli správný vztah k vojenským povinnostem a svým úkolům a tím i k vojenské technice a své technické připravenosti. Musí aktivně napomáhat mistrovskému zvládnutí techniky, jejímu správnému a hospodárnému používání, obsluze a ošetřování, při dodržování stanovených technických norem, technologické kázně a bezpečnosti.

Přes všechny pozitivní výsledky i v ideově výchovné práci a v konkrétních projevech v činnosti a postojích příslušníků ČSLA musíme zvýrazňovat požadavky 11. a 12. zasedání ÚV KSČ na vyšší kvalitu a efektivnost.

Jak při plnění úkolů v technické oblasti, tak i při formování a rozvoji uvědomění příslušníků ČSLA má velký význam socialistické soutěžení.

Soutěžení o nejlepšího řidiče útvaru, o nejvíce třídních specialistů, závazky k opravám na záruku, o dobrý technický stav, o rozvoj technické připravenosti vojáků základní služby i vojáků z povolání aj., to jsou cenné přínosy a vklady do bojové politické přípravy ČSLA. Bylo by však velmi potřebné, aby se socialistické soutěžení a socialistické závazky ještě více promítaly do zkvalitnění ošetřování techniky, jejího používání podle takticko-technických a provozních podmínek a předpisů, do úspor náhradních dílů, zkra-

cování prostožů v opravě, snižování poruchovosti správnou preventivní péčí a používáním, vysokými technickými znalostmi a návyky a dodržování technické a technologické kázně. Velké možnosti jsou ve vlivu vojenských kolektivů na to, aby nedocházelo k technickým a provozním haváriím a vynuceným zastávkám z technických důvodů. Daleko častěji by měly být řešeny problémy provozu techniky a její údržby i v technické přípravě formou komplexních racionalizačních brigád, složených z inženýrů, zásobovacích orgánů, dílenských specialistů i řidičů a velitelů jednotek. Soutěžící musí mít stále na zřeteli požadavky XV. sjezdu KSČ na kvalitu a efektivnost, a co konkrétně v jejich podmínkách tento požadavek znamená. Nejvíce jasno v tom však musí všude mít velitelé, štáby, inženýři a technici, stranickopolitické orgány a organizace. Do takových soutěží by se měli hlásit také vojáci z povolání.

Zápas o důkladnější zvládnutí nejmódernějších zbraní, vojenské techniky a pro-

středků dopravy a o technickou vzdělanost každého vojáka je dnes politickým úkolem mimořádného významu. Je podstatnou stránkou politické přípravy vojsk. Příkazem doby je z těchto objektivních poznatků a požadavků vyvodit konkrétní závěry pro svou činnost a důsledně, den ze dne je realizovat a nedat se odradit překážkami a potížemi, ani ukolébat úspěchy. V této oblasti jde o trvalý proces, násobený přílivem mladých vojáků z povolání ze škol i nových druhů výzbroje a techniky. Řešit je můžeme i nadále jenom společným úsilím a prací velitelů, politických pracovníků, inženýrů a techniků, druhů vojsk a služeb. Resortnost a nekomplexnost nepřinese požadované výsledky ani ve vojenskoodborné, ani ideově výchovné oblasti. Řešení těchto problémů se nemůžeme vyhnout a nemůžeme se s nimi vypořádávat pouze slovy a v praxi pokračovat ve starých koležích.

Stavíme naši další práci na pozitivních výsledcích. Náročně je prosazujeme a korigujeme se závěry 12. zasedání ÚV KSČ.

Za vyšší kvalitu soutěžení

Socialistické soutěžení má své nezastupitelné místo v rozvoji pracovní a politické aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA. Soutěžení v armádě je těsně spojeno se soutěžením ve společnosti. Navazuje a využívá příznivých celospolečenských podmínek, tvůrčí atmosféry ve společnosti k získávání příslušníků armády pro aktivní a iniciativní plnění náročných úkolů bojové a politické přípravy.

Podstata a základní funkce socialistického soutěžení v ČSLA

Autoři, kteří se zabývají problematikou socialistického soutěžení, vymezují socialistické soutěžení jako přirozený projev aktivity lidových mas, jako důležitý prostředek rozvoje a mobilizace tvořivých sil příslušníků společnosti ve prospěch řešení úkolů socialistické a komunistické výstavby.

Podstata socialistického soutěžení pak spočívá v plném rozvoji, realizaci osobnosti a kolektivu, všech jejich schopností, ve všech sférách života na základě rozvoje sociální aktivity ve prospěch rozvoje socialismu.

Podstata socialistického soutěžení v armádě spočívá v tom, že socialistické soutěžení je významným společensky prospěšným, aktivním a uvědomělým vztahem příslušníků armády k plnění náročných úkolů přípravy a výchovy budovatele a obránce socialistické vlasti, vyjádřený soudružským soupeřením v rámci rozvoje

tvůrčí aktivity a iniciativy, spolupráce a vzájemné pomoci. Toto vymezení podstaty socialistického soutěžení respektuje prvek zaměřenosti socialistického soutěžení z hlediska celospolečenských zájmů a požadavků ozbrojených sil socialistického státu. Zvýrazňuje rovněž, že socialistické soutěžení jako určitý zákonitý jev vývoje socialistické společnosti je i v armádě jedním z významných prostředků upevňování bojové pohotovosti a připravenosti. Zároveň je významnou formou rozvoje uvědomělé aktivity a iniciativy mas v podmínkách přísně centralizované instituce.

Základním cílem soutěžení v armádě je zvýšení bojové pohotovosti a všestranná komunistická výchova vojáků. Hlavním obsahem soutěžení v ozbrojených silách je zvýšení efektivnosti výcviku a výchovy příslušníků socialistické armády, vysoce kvalitní splnění výcvikových úkolů a plánů, dosažení výtečných výsledků v základ-

ních družích bojové a politické přípravy, další zkrácení norem uvedení jednotek do bojové pohotovosti, výtečné zvládnutí a údržba zbraní a bojové techniky, zvyšování politické a kulturní úrovně vojáků.

Socialistické soutěžení plní ve společnosti i v armádě řadu významných funkcí. V soudobé sovětské literatuře, která se zabývá problematikou socialistického soutěžení v armádě jsou za základní označovány profesionálně technologická a sociálně výchovná funkce socialistického soutěžení.

Profesionálně technologická funkce soutěžení zahrnuje v sobě vliv soutěžení na zvyšování bojového mistrovství vojáků, bojové připravenosti jednotek a útvarů, na vědeckou organizaci vojenské činnosti. Tato funkce soutěžení má zvláštní význam v tom, že bezprostředně ovlivňuje bojovou pohotovost a připravenost vojenských kolektivů jednotek a útvarů.

Sociálně výchovná funkce soutěžení řeší úkol utváření a prohlubování uvědomělého a aktivního vztahu vojáků k vojenské službě a vojenským povinnostem. V průběhu soutěžení se utvářejí takové potřebné kvality jako je komunistické přesvědčení, ideovost, zásadovost, vojenská čest, odpovědnost za společnou věc apod. Sociální a psychologický obsah soutěžení je určen jednotou úsilí o vzájemně předstihování v práci a připravenosti vzájemně si pomáhat. Soutěžení formuje u vojáků návyky splnit své povinnosti s plným nasazením sil. Zvyšuje jejich aktivitu ve všech základních sférách vojenské činnosti. Výchovné účinky soutěžení jsou tím větší, čím lépe je soutěž připravena a organizována, čím více účastníků soutěžení

cítí zdravé soupeření a napětí v průběhu plnění úkolů.

Při realizaci všech základních funkcí socialistického soutěžení roste neustále význam **komunistické uvědomělosti vojáků**. Socialistické uvědomění má při rozvoji socialistického soutěžení význam zejména v tom, že podněcuje příslušníky armády k aktivnímu přístupu k plnění náročných úkolů vojenské služby. Je zdrojem pracovního hrdinství, optimismu a nadšení pro práci ve prospěch kolektivu. Je zároveň zdrojem odpovědného, kritického pohledu na vlastní práci.

Zkušenosti z rozvoje socialistického soutěžení v ČSLA potvrzují, že splnění náročných úkolů bojové a politické přípravy není možné dosáhnout jen jejich vytyčováním, nařizováním či administrativními metodami. Trvale dobrých výsledků bylo a je dosaženo tam, kde vedle jasně formulovaných úkolů a dokonalé organizace vojenské činnosti existuje **uvědomění, přesvědčení, důvěra a vůle příslušníků armády přispět svou aktivní a iniciativní prací ke splnění úkolů**.

Požadavek nepřetržitého ideologického působení na vojáky, vystupování velitelů, politických pracovníků, propagandistů, maximálního využití všech forem a prostředků ideového vlivu je trvale vysoce aktuální. Ideologická práce jasná svou formou, působivá a účinná svým obsahem mobilizuje vojáky k aktivnímu jednání. Organické sepětí této práce s veškerou činností velitelů, štábů, politických pracovníků, stranických organizací napomáhá k utváření ideového přesvědčení vojáků, podněcuje je k aktivnímu, uvědomělému plnění a překračování vojenských povinností, rozkazů a nařízení velitelů.

Za vyšší efektivnost a kvalitu řízení soutěžení

Úspěch socialistického soutěžení závisí především na jeho správném usměrňování a řízení jeho organizátory — veliteli. Úloha velitelů v řízení soutěžení je nezastupitelná. Vyplývá z jejich nedílné velitelské pravomoci.

V současné době velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace v duchu závěrů 11. plenárního zasedání ÚV KSČ zaměřují pozornost na kvalitní plnění úkolů. Rovněž v oblasti socialistického soutěžení jde o využití všech dosavadních pozitivních poznatků z více než roční realizace Směrnic pro socialistické soutěžení v Československé lidové armádě.

Velitelé, kteří se svými jednotkami dosahují dobrých výsledků jsou toho názoru, že vyšší efektivností soutěžení je mož-

né dosáhnout na základě cílevědomé politickovýchovné práce mezi vojáky a takovou řídicí a organizátorskou činností velitelů, která umožňuje dosahovat stanovené cíle v co možná nejkratších časových lhůtách, při co nejmenších ztrátách lidské energie a materiálních prostředků.

Objasňování významu a principů socialistického soutěže je jedním z nejlepších prostředků zvyšování její úrovně a účinnosti. Velitel jednoho vzorného automobilního útvaru při výměně zkušeností zdůraznil, že při rozvoji soutěžení se nevyplácí žádné otálení. Hnutí podněcování aktivity vojáků by mělo započít už s plněním prvních úkolů výcvikového roku. Proto je vhodné asi tak měsíc před zahájením, souběžně s plánováním úkolů, pro-

myslet na stupni štábu útvaru k čemu zaměřit dlouhodobé a krátkodobé soutěže a seznámit s tím velitele jednotek. Záměry pak projednají velitelé jednotek s komunisty, s výbory SSM, s vojenskými kolektivy v četách, družstvech a osádkách a vytvoří podmínky, aby každý jednotlivec měl určitý čas na promyšlení svého závazku.

Do armády každoročně přicházejí mladí muži s různou úrovní vzdělání, uvědomění, s různými odbornostmi, osobními kvalitami, a předpoklady získanými v období před nástupem vojenské služby v továrnách, zemědělských družstvech, ve školách. To vyžaduje neponechávat nic náhodě, ale naopak, velitelé, stranický a mládežnický aktiv jednotky musí využívat různých forem diferencovaného přístupu k vojákům.

Dobré je využít období, kdy se noví vojáci seznamují s nároky vojenské služby v přijímači či různých krátkodobých kursech. Pohovořit s každým vojákem o tradici socialistického soutěžení, vysvětlit jim obsah Směrnic pro socialistické soutěžení v ČSLA, pobesedovat s nimi o možnosti uzavření krátkodobých závazků. Po ukončení základního výcviku a zařazení jednotlivců na konkrétní vojenské funkce řešit teprve přijímání dlouhodobých závazků, které by důsledně respektovaly dlouhodobější potřeby jednotky a možnosti každého jednotlivce. Při vytvoření těchto předpokladů uzavírají vojáci a vojenské kolektivy reálné závazky, které také úspěšně plní.

Kvalitní organizace socialistického soutěžení vyžaduje diferencovaný přístup k vojákům, reálné hodnocení jejich schopností, všeobecné a vojenské připravenosti, délky vojenské služby, odbornosti a dalších údajů.

Základním článkem v činnosti velitelů a politických pracovníků, který není možné v jednotkách obejít a který výrazně ovlivňuje kvalitu soutěžení, je **rozvoj individuálního soutěžení mezi vojáky, v družstvu, osádce, obsluze**. Vojáci zde mohou přijímat závazky, které reálně odpovídají jejich možnostem. Je samozřejmé, že se to uskutečňuje za aktivní účasti velitelů družstev, čet a rot. Jejich rada a zkušenosti mohou pomoci každému vojákovi správně ohodnotit své síly a možnosti.

Je pochopitelné, že jiná situace je při masové politické práci mezi příslušníky druhého ročníku. Těm už není potřeba objasňovat cíle, zásady a principy soutěžení. U jedné vzorné rotы chemické ochrany velitel jednotky s vojáky druhého ročníku a poddůstojníky rozebral kladné stránky i nedostatky v soutěžení v uply-

nulém výcvikovém období, doporučil jim, ke kterým úkolům by měli přijmout své závazky, aby napomohli dalšímu rozvoji a pokračování tradice vzorné jednotky.

Významnou roli v organizování soutěžení mají nesporně poddůstojníci. Zkušený velitel jednotky nepovažuje poddůstojníky jen za své podřízené, ale za své nejbližší spolupracovníky. Má-li mít socialistické soutěžení trvale dobrou úroveň, musí poddůstojníci stát v čele iniciativy a aktivity kolektivu jednotky. To musí být zřejmé z příkladného plnění jejich osobních socialistických závazků, z jejich odpovědného a příkladného přístupu k plnění vojenských povinností. Jako velitelé plní poddůstojníci zároveň úlohu usměrňování a podpory aktivity a iniciativy svých podřízených. Je pochopitelné, že bez pomoci nadřízeného, komunistů a svazáků by poddůstojníci sotva splnili své úkoly. Dobré zkušenosti mají u jedné vzorné opravny tankové techniky, kde se stalo pravidlem projednávání výsledků rozvoje soutěžení s bojovým aktivem rotы. Poddůstojníci mají možnost aktivně se podílet na hodnocení výsledků, vyměňují se zkušenostmi, diskutuje se o problémech. Poddůstojník se učí spolupracovat s komunisty a ostatními členy bojového aktivu rotы. To přispívá ke zvýšení jejich sebevědomí a zájmu o soutěžení.

Velké možnosti dalšího zvyšování efektivnosti socialistického soutěžení spočívají v péči velitelů o soutěžící kolektivy a v dalším řízení kolektivů, které jsou již nositeli titulu „vzorná jednotka“. To předpokládá, jak zdůraznil náčelník Hlavní politické správy ČSLA na celarmádním aktivu SSM: „...lépe využívat zkušeností výtečných a vzorných vojáků a velitelů, rozvíjet talenty, tvůrčí schopnosti, politický a odborný profil vojenské mládeže při výcviku, ve výchově vzdělávacím a pracovním procesu...“ (Brabec, A.: Vystoupení na celarmádním aktivu SSM. Obrana lidu, 22. 10. 1977, zvláštní příloha, s. 4.)

Je skutečností, že jsou v naší lidové armádě útvary a jednotky, které se nespokojí s dosaženým stavem, dále rozvíjejí socialistickou soutěž k dosahování trvale dobrých a výtečných výsledků a hledají nové přístupy k plnění úkolů a zvyšování kvality socialistického soutěžení. Např. u útvaru PVO, který již po páté obhájí výtečné hodnocení a je dvojnásobným nositelem Putovního praporu ÚV SSM, se soudruzi nespokojí tím, že voáci získávají odznak „vzorný voják“. Aby byli vojáci i nadále zainteresováni na výtečném plnění úkolů, probíhá u útvaru soutěž o nejlepšího příslušníka útvaru. Je vyhodnocována jedenkrát za 14 dnů. Vy-

braný voják je vyfotografován a jeho snímek, spolu s hodnocením jeho práce, je vyvěšen v všech jednotkách. Originál se ukládá v síni bojových tradic a v koutcích tradic jednotek. Opis hodnocení spolu s poděkováním se zasílá také rodičům, popřípadě jeho zaměstnavateli.

Tato forma soutěžení se stala velmi populární. Podnítila úsilí vojáků o výtečné hodnocení. Výrazně přispěla i k další trvalejší aktivizaci práce vzorných vojáků i ke snížení kázeňských přestupků.

U tohoto útvaru se snaží podle příkladu sovětských soudruhů přejít k novým účinnějším formám soutěžení. Rozvíjejí hnutí „od výtečných obsluh k obsluhám výtečníků“. Nejde o jednoduchý závazek.

K přiznání kvalit obsluze výtečníků je třeba dosáhnout toho, že všichni členové kolektivu musí být vzornými vojáky, získat minimálně druhou třídu specialisty a nesmí být kázeňsky trestáni. Přitom jedinou odměnou je vědomí, že se kolektiv zařadil mezi nejlepší, že se stal průkopníkem nových forem.

V těchto hnutích se projevuje kvalitativní a politický velmi významný prvek. V kolektivu jednotky se pěstuje hrdost na to, že vynikajícím způsobem plní úkoly socialistické armády. Upevňuje se vědomí vojáků, že každým tímto úspěchem plní cíle a požadavky Komunistické strany Československa a úkoly stanovené naší armádě na XV. sjezdu.

Studium a zavádění nejlepších zkušeností ze soutěžení do praxe — významný nástroj zvyšování jeho kvality

Studium, zevšeobecnování a využívání nejlepších zkušeností je významným leninským principem řízení a organizování socialistického soutěžení, protože vyjadřuje obrovské možnosti velitelů a politických pracovníků jednotek při zvyšování kvality a účinnosti soutěžení. Přitom je potřebné si uvědomovat, že velitel jednotky má značné možnosti poznávat a využívat zkušeností nejlepších vojáků a kolektivů.

Studium, zevšeobecnování a rozšiřování pokrokových zkušeností ze socialistického soutěžení je jednotným a nedělitelným procesem, který je možné podmíněně rozdělit na dvě etapy. Zpočátku je zkušenost studována a analyzována. Poté je zevšeobecnována, rozšiřována a využívána.

Studium pozitivních zkušeností ze socialistického soutěžení předpokládá poznání podstaty, způsobů a prostředků, kterých používají velitelé a političtí pracovníci jednotek ve své činnosti při zdokonalování vlivu socialistického soutěžení na výtečné plnění úkolů bojové a politické přípravy.

Zevšeobecnováním a zaváděním nejlepších zkušeností ze soutěžení je třeba rozumět jejich propagaci a prosazování do praxe vlastní i ostatních jednotek útvaru, svazku, armády. Propagace nejlepších zkušeností předpokládá vybrat všechno nové, lepší, dokonalejší a dát je ve prospěch ostatních vojáků a celého kolektivu. To znamená:

— odhalit všechny podstatné momenty v činnosti předních vojáků a kolektivů které je možné považovat za nejlepší zkušenosti,

— vytvořit u vzorných vojáků a výtečníků bojové a politické přípravy odpovídající motivy, které by je vedly k potřebě aktivně se dílet o své zkušenosti s ostatními.

Při rozšiřování a zavádění zkušeností nejlepších do praxe je především o objasnění podstaty, popularizaci nositelů těchto zkušeností, objasňování metod a forem, jimiž je dosáhli a číle vědomou činností velitelů, politických pracovníků, funkcionářů stranických a svazáckých organizací při jejich využívání a rozšiřování. Především je třeba rozšiřovat ty zkušenosti, jejichž cena byla prokázána praktickými úspěchy. Pro rozvoj soutěžení jsou zvláště cenné zkušenosti, které vznikly v konkrétních, vojákům dobře známých podmínkách. Takové zkušenosti lidé rychle chápou a mají zájem si je osvojit.

Způsoby studia, zevšeobecnování a rozšiřování nejlepších zkušeností do praxe jsou mnohostranné. Nejlepší poznatky je možné studovat při plnění úkolů bojové a politické přípravy. Velmi cenné poznatky jsou z krátkodobých soutěží při jednotlivých zaměstnáních bojové a politické přípravy, u soutěží ve zkracování norem bojové pohotovosti, z plnění závazků na vzorné vojáky, třídní specialisty. U tankových a motostřeleckých jednotek je dnes v popředí pozornosti analýza poznatků z hnutí „S novou technikou jen výtečné výsledky“, zkušeností z taktických cvičení. Zdrojem zkušeností pro politické pracovníky jsou poznatky z jednání stranických organizací, členských schůzí, svazáckých organizací, z vystoupení vzorných vojáků na vojenských schůzích rot. Není možné opomenout poznatky získané studiem so-

větských a našich zkušeností ze soutěžení ve stranickém a vojenském tisku.

Při studiu progresivních zkušeností je velmi důležité zkoumat metody a formy práce, pomocí nichž je kvalitních výsledků dosahováno. Např. u jednoho motostřeleckého útvaru patří mezi nejosvědčenější formy, které napomáhají ke zkvalitňování technické připravenosti lidí, semináře výměny zkušeností, zevšeobecnování a popularizace metod a forem práce nejlepších velitelů jednotek, politických pracovníků, velitelů vozidel, řidičů a střelců-operátorů.

Rozšiřování a prosazování nejlepších zkušeností je nezeměnitelnou podmínkou zvyšování účinnosti soutěžení. V řadě jednotek dochází k propagaci dobrých zkušeností v průběhu politických informací, v masové politické práci velitelů a politických pracovníků. Zkušenosti ze soutěžení jsou zevšeobecnovány na shromážděních velitelů čet, na poradách důstojníků při

vyhodnocování výsledků bojové a politické přípravy, na seminářích s vedoucími PŠM, na nástěnných novinách roty, relacemi v útvarovém rozhlase, ve vystoupení na členských schůzích stranických a svazáckých organizací apod.

Při zavádění zkušeností nejlepších jednotlivců a kolektivů do praxe se osvědčují ukázková a metodická zaměstnání s veliteli, na kterých jsou seznamování se zkušenostmi ze soutěžení. Jsou organizovány rovněž vzájemné návštěvy velitelů soutěžících jednotek.

Velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace vynakládají mnoho času na studium, zevšeobecnování, propagaci a prosazování nejlepších zkušeností do života. Uvědomují si přitom, že je jejich povinností nejen stále aktivitu podněcovat, ale také dobře s elánem lidí hospodařit. Dobrých zkušeností nebude nikdy dost. Tím více je potřebné jich náležitě a efektivně využívat.

Jednotky a útvary Československé lidové armády vstoupily do rozhodujícího období plnění úkolů XV. sjezdu KSČ. Socialistické soutěžení, rozvoj politické a pracovní aktivity a iniciativy příslušníků armády mají v něm své pevné místo. Jsou významným nástrojem plnění vojenskopolitické linie KSČ. Jsou také konkrétním projevem pozitivního vztahu vojáků k socialismu, ke Komunistické straně Československa.

Na základě zkušeností z výsledků soutěží v Československé lidové armádě je možné vyslovit přesvědčení, že i v dalším období se bude úroveň socialistického soutěžení v jednotkách, útvarech a zařízeních ČSLA rozvíjet v duchu hesla: „Jít neustále dál, dosahovat vyšších výsledků, přecházet od snadnějších úkolů k obtížnějším!“

SPP a činnost politického aparátu v průběhu realizace opatření za zvýšené a plné bojové pohotovosti

Trvalé zvyšování bojové a mobilizační pohotovosti ČSLA, která stojí na stráží západních hranic socialistického společenství, zvýrazňuje vojenskopolitická linie XV. sjezdu KSČ.

Na základě těchto závěrů byly tyto požadavky zdůrazněny i na poradě stranického aktivu ČSLA v květnu 1976, přičemž úkoly upevňování bojové a mobilizační pohotovosti byly postaveny na první místo v rozvoji stranickopolitické práce.

V souvislosti s projednáváním výsledků 11. zasedání ÚV KSČ na aktivu velitelů, náčelníků, politických orgánů a stranických funkcionářů v březnu 1978, byly přijaty závěry v obsahu stranickopolitické práce v tom, že je nutné vytvářet takové ovzduší, aby každý příslušník ČSLA chápal nezbytnost nepřetržité bojové a mobilizační pohotovosti.

Nakonec i na výročních členských schůzích stranických organizací, svazkových konferencích a konferenci komunistů okruhu byly tyto požadavky na prvním místě projednávány.

V obsahu těchto jednání bylo ukázáno na nejdůležitější požadavky stranickopolitické a ideově výchovné práce při zabezpečování této rozhodující činnosti vojsk a štábů všech stupňů. Z jeho obsahu vyplývá, že zkvalitňování bojové pohotovosti je proces trvalý, který není prakticky nikdy ukončen.

Tento proces je ovlivňován nejen tím, že ČSLA prochází důležitými změnami kádrovými, technickými a materiálními, změnami

nami ve funkcích velitelského, politického a odborného směru, každoroční obměnou vojáků základní služby, ale i novými požadavky a zásadami uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti.

Proto i jedním ze základních požadavků, kladených na stranickopolitickou práci, je její trvalá orientace na všechny problémy zkvalitňování bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA s cílem vytvářet příznivé předpoklady k realizaci opatření v jednotlivých etapách bojové a mobilizační pohotovosti.

Jde především o tyto předpoklady:

1. Systém politické práce v míru připraví všechny příslušníky armády, ale i všechny občany, zvláště vojáky v záloze k plnění úkolů za branné pohotovosti státu. S těmito úkoly bezprostředně souvisí i obsah usnesení PÚV KSČ ze 17. 3. 1971 „O jednotném systému branné výchovy obyvatelstva“.

2. Všeestranně budou připraveny všechny řídicí a výkonné orgány, včetně politického aparátu k realizaci úkolů a opatření za zvýšené a plné bojové pohotovosti.

3. Pečlivý výcvik záloh zabezpečí rychlejší stmelování kolektivů k plnění úkolů v bojové činnosti. S těmito úkoly úzce souvisí obsah RMNO č. 03/1975 a „Metodika poznávání kvalit předurčených záloh“.

Bez přípravy a splnění těchto úkolů a opatření v mírových podmínkách je realizace úkolů za zvýšené a plné bojové po-

hotovosti nemyslitelná. Proto obsah stranickopolitické a ideově výchovné práce, který směřuje v mírovém období do všestranné přípravy a výchovy vojsk a štábů všech stupňů, tvoří východisko při realizaci opatření v jednotlivých etapách bojové a mobilizační pohotovosti.

Má-li být dosaženo účinnosti práce politického aparátu a celého systému stranickopolitické práce, nutně vystupuje do popředí úkol, aby političtí pracovníci zvládli zásady realizace složitých a náročných úkolů bojové a mobilizační pohotovosti i aby současně sami dokázali posoudit dosažené stupně. Na základě toho pak správně vyvozovat nutná stranickopolitická opatření, vytvářet podmínky pro zkvalitňování celé této oblasti a k odstranění všech nedostatků.

Ve zprávě z únorového zasedání ÚV KSČ z roku 1973 je uvedeno: „Nejde v žádném případě o to, aby stranické orgány a organizace přebíraly na sebe úkoly a odpovědnost příslušných státních a hospodářských orgánů, aby se vracely k nesprávné a překonané praxi jejich nahrazování. Úkol záleží v tom, aby celá škála prostředků politického působení byla využita pro řešení všech úkolů.“

Tyto závěry jsou platné i v podmínkách armády. Musí se promítnout v obsahu stranickopolitické práce a v činnosti poli-

tického aparátu za stálé bojové pohotovosti.

ZVP útvaru, kromě toho, že bude mít promyšlenou a propracovanou svou činnost, ale i činnost svých podřízených v jednotlivých etapách bojové a mobilizační pohotovosti, musí současně znát všechna rozhodující opatření v této oblasti, počínaje denním bojovým rozdělením, kterého se osobně zúčastňuje.

Důraz klade na získání přehledu (a to i tehdy, kdy není určen jako vedoucí skupiny velení) o:

- zastupitelnosti u útvaru,
- složení skupiny velení a ostatních skupin, zvláště obsazení mobilizačních pracovišť a jejich připravenosti k plnění úkolů,
- připravenosti všech dozorcích orgánů,
- způsobu povolání organického jádra a jeho využití,
- způsobu vývozu techniky a materiálu,
- přítomnosti podřízených politických pracovníků a jejich připravenosti k plnění úkolů.

Důležité přitom je vnést do vědomí všech příslušníků zásadu, že bojové rozdělení nelze chápat pouze jako administrativní záležitost, ale jako úkol politický, na kterém závisí splnění úkolů bojové a mobilizační pohotovosti.

Úkoly stranickopolitické práce za zvýšené bojové pohotovosti a činnost politického aparátu

Ve stranickopolitické práci bude v této etapě bojové pohotovosti využíváno všech známých forem. Budou však kladeny vyšší požadavky na ideologickou práci, především na její účinnost, ofenzivnost a hlavně konkrétnost.

Těžiště práce je nutné položit na seznámení všech příslušníků s vývojem vojenskopolitické a mezinárodní situace, na soustavný přehled o morálně politickém stavu, náladách a názorech příslušníků na vzniklou situaci a na realizaci všech opatření k přípravě všech velitelů, vykonavatelů a politického aparátu k plnění úkolů za plné bojové pohotovosti.

Na základě celkového obsahu tohoto období a z toho vyplývajících úkolů, zakotvených ve „Směrnici pro uvádění vojsk do bojové pohotovosti“, můžeme stanovit hlavní obsahové úkoly stranickopolitické práce za zvýšené bojové pohotovosti.

Především bude potřebné zabezpečit vysvětlování obecných i bezprostředních příčin narůstání napětí a opatření stranic-

kých, státních orgánů a velení ČSLA. K tomu organizovat stálý odposlech zpráv čs. rozhlasu, využívat poznatků ze součinnosti s OV KSČ, poznatků z nadřízeného politického orgánu a z tisku.

— Na základě znalostí morálně politického stavu příslušníků jednotek a útvarů, v součinnosti se štábem přijímat účinná opatření k nepřetržitému jeho upevňování.

— Dále je nutné soustředit pozornost na včasnou přípravu velitelů, politických pracovníků a všech vykonavatelů k řízení politické práce za plné bojové pohotovosti. Důraz přitom položit na zabezpečení jednotného vysvětlování příčin povolávaných záloh za plné bojové pohotovosti, a to jak v mobilizačních pracovištích, tak i v jednotkách.

— Bude potřebné zabezpečit pravidelnou součinnost s OV KSČ, státní správou a s doplňujícími okresními vojenskými správami. Důraz položit na upřesnění času a obsahu součinnosti za plné bojové po-

hotovosti. Je-li v posádce více útvarů, součinnost s OV KSČ zabezpečuje ten ZVP, kterému tento úkol stanovil náčelník politického oddělení.

— Na základě situace a úkolů upřesnit činnost podřízených politických pracovníků a prověřit splnění uložených úkolů.

Všechny tyto úkoly a opatření musí vytvořit podmínky, které směřují k rychlému splnění úkolů zvýšené bojové pohotovosti a tím současně vytvořit předpoklady k rychlejšímu přechodu do plné bojové pohotovosti.

Před nebo v průběhu shromáždění s příslušníky velitelského sboru, kde velitel vydává úkoly, je nutné, aby si ZVP útvaru ujasnil, na které problémy a úkoly z hlediska stranickopolitického vlivu upozorní příslušníky štábu, vykonavatele a velitele jednotek ve svém vystoupení.

Půjde o tyto úkoly:

— povinnost sledování všech nálad a názorů příslušníků jednotek a jejich soustřeďování na politické skupině,

— na které otázky soustředit pozornost v práci s vojáky základní služby, se zálohami, které v té době budou u jednotek (s předurčenými, nepředurčenými) a s příslušníky povolánými do organizačního jádra,

— jaká opatření přijmout k zabezpečení zesílení stráží, k přípravě zvláštních skupin, k přípravě techniky a materiálu,

— kdy a jak bude organizována příprava velitelů, funkcionářů štábu a všech vykonavatelů k realizaci úkolů politické práce po vyhlášení plné bojové pohotovosti,

— kdy a jaké budou besedy (informace) na štábu a v jednotkách k seznámení se situací a přijatými opatřeními.

Všechny tyto úkoly musí být časově sladěny s velitelskými úkoly tak, aby nedošlo k jejich vzájemnému narušování.

Po tomto shromáždění ZVP útvaru svolá krátkou poradu podřízených politických pracovníků, na které:

— ujasní úkoly, které vyplynuly ze shromáždění, co bude nutně realizovat do 4 hodin a co zabezpečit po 4 hodinách,

— uloží úkoly k přípravě vykonavatelů a velitelů jednotek k politické práci za plné bojové pohotovosti,

— uloží úkoly k přípravě informace na štábu a v jednotkách o vývoji vojensko-politické a mezinárodní situace,

— rozebere úkoly a opatření politického aparátu za plné bojové pohotovosti

z hlediska zařízení a organizuje studium a upřesnění dokumentace,

— uloží úkoly k přípravě pomůcek a politickoosvětového materiálu pro práci v poli,

— uloží úkoly k zabezpečení likvidace písemností služebních, stranických a svazáckých,

— určí 25 % příslušníků, kteří v mimopracovní době setrvávají na pracovišti (nebylo-li nařízeno, že vojáci z povolání budou ubytováni v kasárnách),

— stanoví, jak bude zabezpečena součinnost s OV KSČ,

— určí zpracovatele informací na PO svazku do 90 minut:

1. připravenost politického aparátu,
2. jak je zabezpečena součinnost s OV KSČ,
3. přijatá opatření;

do 4 hodin:

1. morálně politický stav,
2. splnění úkolů politického aparátu,
3. opatření po 4 hodinách.

Pro případ, že zvýšená bojová pohotovost po 4 hodinách nepřeroste v plnou bojovou pohotovost, je potřebné mít ujasněny a v pracovním plánu zakotveny úkoly a opatření realizovaná v dalším průběhu zvýšené bojové pohotovosti.

Půjde o tyto úkoly:

— organizovat stranický aktiv (členské schůze ZO KSČ) k zabezpečení úkolů komunistů v dalším průběhu a za plné bojové pohotovosti,

— pokračovat v informování příslušníků o vývoji vojensko-politické a mezinárodní situace,

— připravit vybrané předsedy ZO KSČ (podle plánu rozvinutí stranických organizací) k realizaci úkolů k vytvoření stranických organizací za plné bojové pohotovosti,

— organizovat v součinnosti se štábem přípravu velitelů jednotek ke způsobu vojenské přísahy za plné bojové pohotovosti,

— rozdělit politickoosvětový materiál podle připraveného plánu jednotlivým útvarům a uživatelům.

Rozsah přijímaných opatření bude závislý na tom, jestliže zvýšená bojová pohotovost nepřeroste v její průběhu v plnou bojovou pohotovost nebo tato bude pokračovat i po 4 hodinách.

Úkoly stranickopolitické práce za plné bojové pohotovosti a činnost politického aparátu

V průběhu plné bojové pohotovosti se musí projevit předcházející vliv stranickopolitické práce za zvýšené bojové pohotovosti.

Stranickopolitická práce bude směřovat k ovlivnění práce jednotlivců i celých kolektivů za splnění stanovených úkolů.

Průběh všeobecné mobilizace můžeme rozdělit na dvě období, ve kterých bude nutné politickou práci diferencovat, ale na druhé straně obsah se bude vzájemně prolínat.

1. období: Od vyhlášení plné bojové pohotovosti do nástupu záloh do jednotek

Hlavním úkolem v tomto období bude vyvést určené síly a prostředky z posádek, připravit mobilizační pracoviště, přijmout a rozdělit nastupující zálohy bez časových ztrát. Tím vytvořit podmínky k zahájení první etapy bojového stmelení.

Od vyhlášení plné bojové pohotovosti musíme mít na zřeteli, že vylučovat negativní vliv nepřátelské propagandy budeme moci tím, že všem příslušníkům včas objasníme obecné a bezprostřední příčiny složité mezinárodní situace, vedoucí ke vzniku válečného konfliktu. K tomu organizujeme podobně jako za zvýšené bojové pohotovosti stálý odposlech zpráv čs. rozhlasu, využijeme všech poznatků z OV KSČ, od nadřízeného politického orgánu a tisku. Současně s objasňováním mezinárodních a vojenskopolitických aspektů bude potřebné seznamovat všechny příslušníky s obsahem prohlášení našich vrcholných stranických, státních orgánů a velelů ČSLA.

Jestliže nepředcházela zvýšená bojová pohotovost, při které připravujeme všechny vykonavatele a velitele jednotek k politické práci, potom tuto přípravu musíme uskutečnit za plné bojové pohotovosti ještě před nástupem záloh. Vzhledem k tomu, že po vyhlášení plné bojové pohotovosti nemáme možnost soustředit všechny pracovníky k jejich přípravě, musí ZVP útvaru tento úkol zabezpečit přímo na příslušném pracovišti a v jednotkách.

Ovšem tato jednorázová příprava nám nemůže postačovat. Podle vývoje situace musíme politickou práci usměrňovat a současně dbát, aby se nezapomínalo na materiální zabezpečení všeho druhu.

Úsilí všech velitelů, hlavních funkcionářů a politických pracovníků je nutné soustředit na nepřetržitou znalost morálně politického stavu a všech vlivů, které

jej mohou narušovat. Na základě toho včas přijímat účinná velitelská i politická opatření. To si vynucuje rozvinout promyšlený informační systém.

Od vyhlášení plné bojové pohotovosti udržovat pravidelnou součinnost s OV KSČ. Je nutné však vylučovat tendence, že součinnost udržují všichni, a to mnohdy ještě v různé době. Jako hlavní zásadu stanoví, že ZVP rozvíjeného útvaru udržuje součinnost i za všechny nově vytvářené útvary až do doby, kdy rozvíjený útvar opustí prostor.

V tomto období půjde o vytvoření politických, organizačních a materiálních předpokladů ke splnění mobilizačního úkolu.

2. období: Od nástupu záloh do jednotek do dosažení stanovené doby pohotovosti

V tomto období, kdy se realizují všechna opatření první doby bojového stmelení, se prakticky rozhoduje o splnění úkolu a dosažení stanovené doby pohotovosti útvaru. K tomu musí směřovat veškeré úsilí všech velitelů, všech orgánů a politického aparátu i obsah stranickopolitické práce.

Pozornost soustředit na ověřování schopnosti zařazených vojáků v záloze, zvláště důstojníků a politických pracovníků, ale i praporčků a poddůstojníků k plnění funkčních povinností. Na základě toho dělat i případné změny v zařazení.

Poznáváním morálně politických kvalit nastoupených záloh ovlivňovat politické stmelování kolektivů družstev, osádek, čet, rot a praporů (oddílů).

Rozhodující však bude získat a udržet přehled o postojích, náladách, názorech a všech vlivech, které mohou morálně politický stav negativně ovlivňovat.

V celém průběhu první etapy bojového stmelení seznamovat příslušníky s vojenskopolitickou, mezinárodní situací, s obsahem prohlášení RO státu a s obsahem přijatých opatření. Vzhledem k tomu, že příslušníci štábu i jednotek pracují v různých skupinách a pracovištích, není možné k informacím soustřeďovat všechny příslušníky. Nejvýhodnějším způsobem bude, aby ZVP útvaru na shromážděních u velitele útvaru, kde se hodnotí stav zmobilizování útvaru, informoval přítomné funkcionáře a velitele jednotek. Na základě těchto informací hlavní funkcionáři a velitelé jednotek seznamují své příslušníky.

Mezi důležité úkoly patří vytvoření stranických organizací. Tento úkol musí být pečlivě promyšlen a obsahově zpracován. K tomu musíme mít zpracovaný „Plán rozvinutí stranických organizací“, ale i pokyny k jejich vytvoření. V nich postupně řešit jednotlivé úkoly a opatření, počínaje registrací komunistů, upřesněním stranické struktury na základě konkrétních počtů, zpracování jmenných seznamů členů a kandidátů a konče ustanovením ZO KSČ. Po ustanovení ZO KSČ realizovat vytvoření DO KSČ a stranických skupin. V pokynech mít dále připraven program ustavujících schůzí a teze referátu. Po ustavení stranických organizací (CÚV KSČ u útvaru, kde je plánovaná funkce předsedy) zpracovávat písemné hlášení, které předložit na PO svazku, ve kterém uvést stranickou strukturu, počty komunistů a jména předsedů ZO KSČ.

V závěru první etapy bojového stmelení společně se štábem útvaru připravíme a uskutečneme vojenskou přísahu ve štábu a v jednotkách bez ohledu zda jde o vojáky základní služby nebo zálohy. Jde o opatření, kterým první etapa bojového stmelení vyvrcholí, které však ve svém obsahu znamená morálně politickou přípravu štábů a jednotek k plnění bojových úkolů. Plnění všech těchto úkolů v průběhu první etapy bojového stmelení je nutné operativně a pružně usměrňovat. Zejména vytvoření stranických organizací, jakmile jednotky (štáb) budou doplněny na plánované počty, budeme řešit po dohodě s veliteli i dříve, než je stanoveno v „Plánu rozvinutí stranických organizací“.

Kromě těchto úkolů musí si politický aparát vytvořit podmínky k realizaci stranickopolitických opatření ve druhé etapě bojového stmelení, bude-li ovšem pro její realizaci dán časový prostor.

Bude potřebné, abychom v průběhu první etapy bojového stmelení vybrali a doplnili agitátory a tyto připravili k práci v malých kolektivech, ale i z hlediska obsahu činnosti v jednotlivých fázích bojové činnosti.

Dále je potřebné, aby politický aparát vybral a připravil vedoucí politické přípravy důstojníků, praporečkářů a vedoucí PSM k zahájení ideově výchovné práce v druhé etapě bojového stmelení.

Splnění těchto úkolů, které vyplývají z obsahu stranickopolitické práce v průběhu plně bojové pohotovosti, bude pochopitelně závislé i na správném rozmístění a promyšlené činnosti kádrového politického aparátu. Promyslet správné jeho rozmístění diktuje skutečnost, že počty politických pracovníků nám neumožní ob-

sadit všechna pracoviště, a to zejména po vyhlášení plně bojové pohotovosti až do doby nástupu předurčených politických pracovníků ze zálohy. I kdybychom řešili přednostní povolání politických pracovníků v záloze k plnění úkolů, i za tohoto předpokladu jsou však úkoly, které si nutně vyžadují kádrové politické pracovníky vzhledem k větším znalostem podmínek jejich realizace v jednotlivých obdobích mobilizace.

Činnost a rozmístění politického aparátu za plně bojové pohotovosti:

ZVP útvaru nastupuje do kasáren za všech okolností a bez ohledu, zda v den vyhlášení plně bojové pohotovosti je nebo není vedoucím skupiny velení.

ZVP telefonicky naváže součinnost s OV KSČ, na PO svazku předloží požadované hlášení, usměrní práci v organizačním jádře, zkontroluje vývoz materiálu prvního koloběhu pro činnost politické skupiny, zkontroluje likvidační práce na politické skupině.

Za 3—4 hodiny společně s velitelem útvaru se přemístí na hlavní VS, kde pracuje s velitelem podle zásady, že ZVP musí být tam, kde se hodnotí situace, přijímají opatření a schvaluje hlášení.

Tento osobní styk v celém průběhu mobilizace mu umožňuje znát celkovou situaci a na základě toho včas přijímat vhodná stranickopolitická a politickoorganizační opatření.

Společně s velitelem (kde to velitel přímo plánuje) uskutečňuje výjezdy na mobilizační pracoviště, k jednotkám, na VS nově vytvářeného útvaru; přitom osobně usměrňuje politickou práci na základě konkrétní situace.

Podle situace vyjždí i sám, a to podle zásady, že ZVP útvaru se ZVP jednotek udržuje výhradně osobní styk. Je v pravidelném osobním telefonním styku s náčelníkem PO svazku, kterého informuje o situaci ve svém i v nově vytvářeném útvaru. Usměrňuje práci ostatních příslušníků politické skupiny, s využitím nastoupených politických pracovníků v záloze.

Jeden pracovník politické skupiny pracuje trvale ve skupině řízení mobilizace, kde zpracovává požadovaná hlášení. Kromě toho plní úkoly, které vyplývají ze zařazení. Jako předseda CÚV KSČ řeší zabezpečení ustanovení stranických organizací. Je-li v této skupině propagandista, zpracovává informace o vojskopolitické a mezinárodní situaci a zabezpečuje distribuci tisku.

Ostatní kádrové politické pracovníky

využíváme k práci v jednotkách, kde se realizují úkoly první etapy bojového stmelení.

Ovšem rozmístění kádrového politického aparátu je na druhé straně ovlivněno i počty, které zůstanou u útvaru po jeho rozčlenění v rozvíjeném a v nově vytvářeném útvaru. Např. na stupni samostatný prapor (oddíl) nebude možné řešit rozmístění podle uvedeného návrhu. Za této situace ZVP praporu (oddílu) bude nucen promyšleně zplánovat svou činnost tak, aby obsáhl všechny základní úkoly, zvláště bezprostředně po vyhlášení plné bojové pohotovosti a v dalším plně využil předurčené politické pracovníky v záloze po jejich nástupu k útvaru.

V souvislosti s tím vystupuje do popře-

dí úkol, uložený RMNO č. 03/1975, aby každý stupeň, v tomto případě ZVP útvaru dokonale znal předurčené politické pracovníky v záloze z hlediska celkové připravenosti k zastávání stanovené funkce. ZVP útvaru musí znát jejich civilní zařazení, vzdělání a politickou angažovanost v civilním životě. Ve spolupráci s okresní vojenskou správou řešit jejich další praktickou přípravu nebo zdokonalit jejich připravenost vysláním do kursu politických pracovníků v záloze — štáb-ních pracovníků.

Na stupni připravenosti, ale i znalosti všech předpokladů k zastávání funkcí předurčenými politickými pracovníky, závisí i možnost jejich okamžitého využití k plnění úkolů po jejich nástupu k útvaru.

Obsah článku řeší problematiku, která se dosud nedostala na stránky vojenského časopisu a která může napomoci při řešení problémů stranickopolitické práce a činnosti politického aparátu v jednotlivých etapách bojové pohotovosti.

PRŮLOM OBRANY S NÁSILNÝM PŘECHODEM VODNÍHO TOKU

Útok na nepřítele v obraně bez použití jaderných zbraní se bude uskutečňovat zpravidla průlomem, který spočívá v rozvrácení obrany nepřítele palbou dělostřelectva, údery letectva a rozhodným postupem motostřeleckých a tankových vojsk s následujícím rozvíjením činnosti do hloubky.

Vojska musí vždy využít odkrytých boků a mezer v nepřátelské obraně k různému proniknutí do týlu a zničení nepřítele po částech.

Poměrně častým jevem při vedení boje bez použití jaderných zbraní bude průlom nepřátelské obrany s násilným přechodem vodního toku. Hustá síť vodních překážek na předpokládaném válčišti, jejich výhodná obrana i zkušenosti z Velké vlastenecké války Sovětského svazu tomu plně nasvědčují.

Na nepřítele, který brání širokou vodní překážku, budeme útočit zpravidla z chodu nebo z přímého dotyku po nezdařeném útoku z chodu.

Přítom násilný přechod vodní překážky i průlom má své zvláštnosti. Tak např. násilný přechod bude probíhat na široké frontě s cílem nedovolit nepříteli přeskupit síly k přehrazení směru hlavního úderu. Tomu odpovídá rozptýlené rozmístění přepravních prostředků, zahájení doby přesunu k vodní překážce s přihlédnutím ke vzdálenosti z místa nasednutí na přepravní prostředky až ke břehu vodní překážky a stanovení času „Č“, kterým je okamžik, kdy jednotky prvního sledu odrazí od vlastního břehu.

Naopak při průlomu nepřátelské obrany je nutné dočasně soustředit převahu sil a prostředků a organizovat delší palebnou přípravu, bojová sestava se člení do dvou sledů, zteč musí být zahájena současně. Čas „Č“ je zde stanovený čas, kdy jednotky dosáhnou předního okraje nepřátelské obrany.

Při průlumu, který je spojen s násilným přechodem vodního toku, bude třeba vytvořit podmínky pro útok na široké frontě se současným dosažením potřebné převahy sil a prostředků na směru hlavního úderu, tj. v úseku průlomu.

Čas „Č“ stanovíme kdy vlastní jednotky musí odrazit od vlastního břehu. K tomu řídíme výpočty doby zahájení přesunu k vodní překážce, délky a struktury palebné přípravy a doby vedení přímé střelby vyčleněnými palebnými prostředky na vlastním břehu.

Útok mohou vést pouze PO divizí (hlavní síly postupují v proudech) nebo hlavní síly. V prvním případě po zvolení úseku průlomu mohou hlavní síly vyčleněné pro průlom postupovat na sbíhavých směrech a z chodu vést průlom. Doba k průlomu je vymezená především dobou na soustředění dělostřelectva k dosažení potřebné hustoty na 1 km fronty, navedení munice a k soustředění přepravních prostředků.

Ve druhém případě po zvolení úseku průlomu musí velitelé a štáby organizovat přeskupení vojsk (zasazení čerstvých sil z druhých sledů) a rovněž soustředit dostatečné množství dělostřelectva k úspěšnému vedení průlomu.

Z časového hlediska tato činnost nebude jednoduchou záležitostí. Pro hrubou kalkulaci na stupni divize, jestliže jsme počítali s průlomem obrany nepřítele již dříve, bude třeba k jeho palebnému zabezpečení nejméně 6 hodin. Jestliže budeme průlom obrany teprve plánovat, nebo ve složité situaci, kdy bude divize na široké frontě, potom bude třeba nejméně 12 hodin k jeho palebnému zabezpečení a přeskupení vojsk.

Hlavní úkol v počáteční fázi plánování průlomu nebo upřesnění rozhodnutí pro průlom bude spočívat na štábech útvarů a svazků. Důležitým úkolem po přijetí rozhodnutí bude doručení úkolů vykonavatelům a jejich upřesnění přímo v terénu. Práce v terénu je důležitá a nemůžeme ji podcenit. Je to proto, že poměrně na malém prostoru dochází k soustředění velkého množství živé síly a bojové techniky a každý prostor v pásmu průlomu musíme dokonale využít. Proto všechny prvky bojové sestavy divize musí znát své místo a úkol.

Při organizaci průlomu s násilným přechodem vodního toku (zejména jestliže se průlom z chodu nezdařil) je třeba, aby velitel divize uskutečnil podrobnou rekognoskaci a organizaci součinnosti.

Při rekognoskaci bude velitel řešit zpravidla tyto hlavní otázky:

1. Uskupení a pravděpodobný charakter činnosti nepřítele v úseku průlomu a jeho možnosti.

2. Organizace průzkumu násilného přechodu vodního toku.

3. Upřesnění svého rozhodnutí pro průlom s násilným přechodem vodního toku:

- kdy a na kterém úseku vést průlom,
- vyčleněné síly a prostředky,
- úsek násilného přechodu a počet vybudovaných přeprav,
- úkoly vojsk.

4. Úkoly dělostřelectva k zabezpečení průlomu:

- které dělostřelectvo se zúčastňuje,
- délka a struktura dělostřelecké přípravy,
- vytvořené hustoty hlavní na 1 km úseku průlomu,
- umlčení a ničení nepřítele a přechod vojsk k palebné podpoře (rozdělení dělostřelectva).

5. Úkoly letectva — jak a na které cíle bude použito, využití vrtulníků palebné podpory.

6. Organizace rádiového a radiotechnického průzkumu.

7. Prostory soustředění přepravních prostředků, druhy a dobu budování přeprav:

- organizace ženíjního průzkumu řeky,
- jaké jsou možnosti přepravišť,
- rozdělení přepravních prostředků,
- možnosti ženíjních prostředků k budování klamných přeprav.

8. Opatření k ochraně vojsk proti ZHN ve výchozím prostoru k násilnému přechodu vodního toku, možnosti použití dýmů.

9. Kdy a které objekty chránit prostředky radioelektronického boje proti mířenému bombardování:

- které rádiové sítě nepřítele zarušit a kdy.

10. Úkoly sousedních svazků — jak napomáhají v plnění úkolu divize.

Součinnosti organizujeme zpravidla k těmto obdobím:

1. Vyvedení vojsk do výchozích prostorů pro násilný přechod vodního toku a vytvoření uskupení pro průlom.

2. Přesun vojsk k řece a násilný přechod prvních sledů.

3. Průlom obrany nepřítele a vedení boje při rozšiřování předmostí.

V jednotlivých obdobích bude třeba řešit tyto hlavní otázky:

V období vyvedení vojsk do výchozích prostorů pro násilný přechod vodního toku a vytvoření uskupení pro průlom:

- organizace vlastního hloubkového a vzdušného průzkumu,
- možnosti dělostřelectva a letectva nepřítele a jejich dosah,
- úkoly jednotek v dotyku na vlastním břehu a zabezpečení přesunu hlavních sil,

- boj s PT prostředky nepřítele,

— vytvoření uskupení pro průlom, posílení jednotek v dotyku tanky pro přímou střelbu,

- organizace pořádkové služby v úsecích násilného přechodu,
- příprava taktického vzdušného výsadku a tanků k hlubokému brodění,
- uskupení dělostřelectva pro průlom, doba zaujetí palebných postavení a pohotovosti,

- doba a způsob zaujetí palebného postavení PT prostředky,

— organizace dělostřeleckého průzkumu k zabezpečení dělostřelecké přípravy,

- úkoly RVD v období příchodu vojsk k řece,

- organizace vzdušného průzkumu a úkoly letectva,

- příkrytí násilného přechodu vodního toku prostředky PVO.

V období přesunu vojsk k řece a násilného přechodu prvních sledů:

— možnosti nepřítele při protipřípravě a možnost přísunu záloh z jiných směrů do prostoru násilného přechodu,

- organizace průzkumu při zahájení násilného přechodu,

— organizace přesunu vlastních vojsk k řece (signál pro zahájení přesunu, pořadí),

- čáry rozvinutí vojsk a doba jejich dosažení,

- časové kalkulace vysazení taktického vzdušného výsadku,

- organizace násilného přechodu prvními sledy — čas „Č“,

**Graf průlomu s násilným
(Varianta)**

Činnost	Čas	1 h					10'
		45'	30'	20'	10'	Č	
Dělostřelecká příprava		1. palebný přepad – 1. sledy		2. palebný přepad – ba- terie a 2. sledy	3. palebný přepad – VS, postavení záloh	4. palebný přepad – 1. sledy a ba- terie	
Letecká příprava a podpora			SBOL				virtuální pod SBOL
Přímá střelba tanků a protitankových zbraní		←					
Odpálení ROD-200		↔					
Přesun hlavních sil k vodní překážce						vytvoření pla- vidlových pře- pravišť	
Odražení hlavních sil od břehu včetně PzS a ženijních družstev		←→←→					
Úprava výjezdů pro OT							
Přesun přepravních prostředků k řece		←					
Zřízení přívozových přepravišť							
Přeprava PT dělostřelectva pluk – divize							
Přeprava VS pluku a PVS divize							
Zřízení protiminových uzávěr							
Zřízení mostového přepraviště							
Zřízení přepraviště pro jízdu tanků							
Jízda tanků pod vodou							
Přesun plukovního dělostřelectva							
Přesun týlů praporů a pluku							
Přesun divizního dělostřelectva							
Přesun PL dělostřelectva							
Přesun VS divize a záloh							
Přesun druhého sledu							
Přesun týlu divize							

přechodem vodního toku

[illegible]

- zahájení dělostřelecké přípravy, na které objekty,
- připravenost raketového vojska k vedení jaderných úderů,
- doba a způsob vysunutí protitankových prostředků do palebných postavení a dělostřelecké zabezpečení taktického vzdušného výsadku,
- umlčení cílů letectvem, jak bude zabezpečena obrana při přesunu hlavních sil k řece,
- jaké objekty ničí vrtulníky palebné podpory,
- doba vzletu,
- úkoly vojsk PVO, jak bude zabezpečen průlet taktického vzdušného výsadku a vrtulníků palebné podpory,
- doba pohotovosti ženijního vojska k budování přeprav,
- způsob odminování řeky a úpravy výjezdu na protilehlém břehu,
- zabezpečení dýmových clon (doba),
- umlčení rádiových sítí nepřítele a ochrana přeprav před mířeným bombardováním.

V období průlomu obrany nepřítele a vedení boje při rozšiřování předmostí:

- pravděpodobná opatření nepřítele k zamezení reálného přechodu, rozšíření předmostí a možný manévry sil a prostředků nepřítele,
- způsob vedení boje prvními sledy, součinnost s taktickými vzdušnými výsady,
- způsob příchodu druhých sledů k řece a způsob násilného přechodu vodního toku,
- rozšíření předmostí,
- manévry jednotek v případě vyřazení některé z přeprav,
- doba a signál k dělostřelecké podpoře, které cíle a na jakou dobu umlčuje,
- pořadí přepravy dělostřelectva přes řeku,
- použití protitankových prostředků,
- umlčení cílů letectva v průběhu dělostřelecké podpory,
- pořadí přepravy útvarů a jednotek PVO,
- průběh přepravy podle grafikonu a způsob manévru přepravními prostředky při vyřazení některé z přeprav.

Časový graf průlomu s násilným přechodem vodního toku — viz **schéma**.

Schéma uvádí variantu jednotlivých činností tak, jak na sebe budou v časovém sledu navazovat.

Často jsou diskutovány otázky zahájení násilného přechodu vodního toku (času „Č“), způsobu vytvoření průchodů v minových polích na řece, úpravy výjezdů z vody na protilehlém břehu pro BVP (OT) apod. Jsou to jistě velmi složité problémy a jejich možné řešení jsem vyjádřil na schématu. Délka dělostřelecké přípravy by měla palebně zabezpečit přesun vojsk určených pro průlom z výchozí čáry (vzdálené 10—15 km) k řece. Šířka vodního toku 200 m vymezuje bezpečnostní vzdálenost pro ukončení dělostřelecké přípravy a přechod na dělostřeleckou podporu. Čas „Č“ je čas odražení jednotek od vlastního břehu.

V závěru dělostřelecké přípravy — těsně před časem „Č“ musíme pořídit průchody v minových polích na řece — odminovat přepraviště a upravit výjezdy pro OT na protilehlém břehu. Vyslat ženijní družstva před hlavními sí-

lami pro průlom je nereálné. Reálné je vyslat ženijní i průzkumné jednotky v sestavě hlavních sil pro průlom.

Velmi důležitou otázkou je také množství přeprav v úseku průlomu, zejména přívozových přepravišť a mostů. Obecnou zásadou je, že hustota přepravišť má být taková, aby jedním klasickým dělostřeleckým granátem (leteckou pumou) nebyla vyražena dvě přepraviště. V úseku průlomu divize můžeme zřídit maximálně 1—2 přívozová přepraviště, 1 mostové přepraviště a potřebný počet plavidlových přepravišť (podle počtu jednotek pro průlom).

Pořadí a doba přepravy prvků bojové sestavy divize je vyjádřena v grafikonu násilného přechodu vodního toku, který zpracovává operační skupina v součinnosti se ženijní skupinou divize.

Důležité je vyjádřit počet a dobu zřízení jednotlivých přepravišť a pořadí jednotek, které po nich budou přecházet. Kromě toho je třeba řešit i některé další otázky jako je záloha přepravních prostředků a pořadí přepravy při vyřazení některého přepraviště.

Zkušenosti z velitelsko-štabních cvičení i cvičení s vojsky ukazují, že násilný přechod vodní překážky spojený s průlomem při vedení boje bez použití jaderných zbraní ne všichni velitelé a štáby plně zvládli. Velitelé a štáby v terénu neřeší rozhodující otázky, na kterých závisí úspěch připravované bojové činnosti.

Projevuje se nerozhodnost a snaha řešit úkoly pouze na mapě bez konkrétního určení prostorů soustředění, os přesunu, čar rozvinutí, způsobů překonání vodní překážky a stanovení úkolů vojskům.

V závěru chci znovu zdůraznit, že problematika průlomu s reálným přechodem vodního toku je velice složitá, ale také významná. Velitelé a štáby se musí těmito otázkami ve své přípravě i přípravě vojsk zabývat, připravovat si pomůcky pro urychlení práce a dokonale zvládnout zvláštnosti metodiky práce. To pochopitelně nejde bez získání praktických zkušeností z této činnosti.

K ODRÁŽENÍ PROTIZTEČÍ

Po zničení nepřítele v opěrných bodech na předním okraji obrany usměrníme úsilí útočících vojsk k rozhodnému rozvíjení útoku do hloubky. Jejich postup může však narušit množství různých činitelů a zejména aktivní činnost nepřítele. Vrcholným projevem aktivity nepřátelských vojsk v obraně jsou protizteče.

Armády NATO, především americká a západoněmecká armáda, věnují přípravě, vedení a zabezpečení protiztečí značnou pozornost. Protizteče se vedou podle zásad útočného boje a jsou vlastně útokem s omezeným cílem. Cílem protiztečí zpravidla je zničit ty části útočníka, které se vlomily do obrany a obnovit původní situaci (znovu získat ztracený prostor). Mohou být vedeny ve všech druzích obrany a při boji na zdrženou. K protiztečím jsou předurčeny druhé sledy (zálohy) praporů a vyšších stupňů. Podle stupně, který protizteče organizuje a vede, můžeme protizteče dělit na praporní, brigádní, divizní a sborové. V jejich síle, složení a palebné podpoře budou značné rozdíly, které pramení z různých možností jednotlivých stupňů. Protizteče podporuje dělostřelectvo, bitevní vrtulníky, taktické letectvo a zpravidla od stupně brigáda jsou v jejich prospěch uskutečněny jaderné údery (obvykle velmi malé nebo malé ráže). Kromě toho se organizuje rozsáhlé ženijní zabezpečení a PVO. Hrubý orientační přehled o protiztečích — viz **tabulku 1**.

Je známo, že nepřítel vyčleňuje do druhých sledů (záloh) především tankové (obrněné) jednotky a útvary, které tvoří hlavní údernou sílu protiztečí. Jejich odolnost, pohyblivost a palebná síla nutí útočící vojska k tomu, aby k ničení druhých sledů a záloh používala těch nejúčinnějších prostředků. Spolu s nimi je nutné ničit a umlčovat i ty prostředky nepřítele (především prostředky jaderného napadení), které budou palebně zabezpečovat jejich zasažení do protiztečí. To je velmi náročný úkol, který můžeme spolehlivě splnit jen tehdy, budou-li se na něm podílet palebné prostředky taktického i operačního stupně.

Tabulka 1

Stupeň	Armáda	Možné síly vyčleněné k vedení protizteče	Šířka úseku možného vedení	Možná podpora protizteče
Praporní protizteč	USA	Zpravidla tr, někdy posílená jednou až dvěma mč	až 1 500 m	Organickými praporními prostředky, dělostřelectvem brigády, popř. i JÚ velmi malé ráže
	NSR	Zpravidla tr, někdy posílená mč	700–1 000 m i více	Organickými praporními prostředky, dělostřelectvem brigády
Brigádní protizteč	USA	Zpravidla tpr (někdy bez tr) posílený jednou mr, někdy tpr s mpr	3–6 km i více	Dělostřelectvem brigády a divize, bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, dvěma i více JÚ
	NSR	Zpravidla tpr (někdy bez tr) posílený jednou mr	3–4 km	Dělostřelectvem brigády a divize, perspektivně bitevními vrtulníky, 1 až 2 JÚ
Divizní protizteč	USA	Zpravidla ob složená z 2 až 3 tpr a 1 až 2 mpr	10–12 km i více	Dělostřelectvem prvosledových brigád a divize, bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, i více jak 5 JÚ
	NSR	Zpravidla tb	6–8 km i více	Dělostřelectvem prvosledových brigád a divize, perspektivně bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, 3–5 JÚ
Sborová protizteč	USA	Jedna až dvě divize, popř. i lehký obrněný pluk	25–30 km i více	Prostředky sborové dělostřelecké skupiny, dělostřelectvem divizí prvního sledu a zasazované divize, bitevními vrtulníky, úderem letectva, skupinovým JÚ
	NSR	Divize (td i md)	20–25 km i více	Obdobně jako u armády USA, bitevní vrtulníky perspektivně, ve skupinových JÚ menší počet JÚ

Nebezpečnost protiztečí nebude jen v jejich úderné síle a palebné podpoře, ale i v jejich četnosti. Nepodaří-li se nám výrazně oslabit nepřátelské zálohy, pak proti útvarům jedné prvosledové divize (útočící v pásmu širokém 15—20 km) mohou být do splnění bližšího úkolu divize vedeny 3 až 4 praporů protizteče, 1 až 2 brigádní a 1 divizní protizteč. Značná četnost protiztečí a stupňování jejich úderné síly narušují průběh útoku tím, že opakovaně zdržují a vyčerpávají prvosledové jednotky a útvary, narušují jejich bojové sestavy, zvyšují ztráty a nutí je k různým nežádoucím opatřením.

Aby tempo útoku nebylo paralyzováno aktivní činností nepřátelských záloh, je třeba je ničit a umlčovat včas a v situacích, kdy jsou nejvíce zranitelné. Zničit nebo podstatně oslabit nepřátelské zálohy můžeme především jadernými zbraněmi. Pokud bude bojová činnost vedena jen s použitím klasických prostředků, pak hlavním prostředkem ničení nepřátelských záloh bude letectvo a dělostřelectvo. Tyto prostředky, jak ukazují zkušenosti z války a různé výpočty jejich bojových možností, jsou schopny jen oslabit a zdržet nepřátelské zálohy (narušit jejich rozvinování). To znamená, že při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní nepřátelské zálohy budou aktivnější a bojeschopnější a těžiště ničení jejich živé síly a bojové techniky bude na prvosledových tankových a motostřeleckých jednotkách a útvarech a jejich organických i posilových prostředcích.

Další příznivé okolnosti pro vedení protiztečí vyplývají i z charakteristických rysů soudobého útoku. Nerovnoměrný postup a vklínění jednotek a útvarů do obrany nepřítele sice umožňují rozdělit bojovou sestavu nepřítele na oddělené části, vést údery do boků a týlu nezničených uskupení vojsk nepřítele, obklíčovat a ničit ho po částech, ale současně ztěžují velení a umožňují i nepříteli zasazovat údery do obnažených boků útočících vojsk a přivádět je do obtížné situace.

Odrážení protiztečí nebude proto jednoduchou záležitostí. I když jde jen o dílčí problematiku útočného boje, její dosah na celkový průběh a výsledky útoku je značný. Hledání efektivních způsobů odrážení protiztečí bude proto velmi naléhavé. V základních řádech jsou způsoby odrážení protiztečí jen stroze naznačeny a chceme-li se o nich dovědět více, musíme sáhnout po sovětské memoárové literatuře.

Za Velké vlastenecké války uskutečnili fašisté nespočetné množství protiztečí, které byly vedeny různě silnými tankovými i pěšími jednotkami (útvary) a podporovány palbou dělostřelectva a minometů. Většina protiztečí byla vedena velmi úporně a vojska nepřítele obvykle ustoupila až když utrpěla citelné ztráty (dosahující $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$ jejich stavu).

Zkušenosti z odrážení protiztečí v letech Velké vlastenecké války lze shrnout v tento poznatek: nejlepších výsledků bylo dosaženo tam, kde se na odrážení podílely v těsné součinnosti střelecké jednotky, tanky, samohybná děla, protitankové dělostřelectvo a dělostřelectvo nepřímé střelby, kde nepřátelské zálohy byly ničeny letectvem a dělostřelectvem již při vyvádění a rozvinování a kde byly odráženy palbou a současným úderem do boků a týlu nepřítele při protizteči. Chci upozornit na důležitou skutečnost, že při odrážení protiztečí docházelo ke zdržení a k narušení tempa útoku, zvýšeným ztrátám, zvýšené spotřebě střeliva a dalším negativním jevům. Odrážet protizteč neznamenalo nic jiného, než fyzicky zničit rozhodující část živé síly a techniky nepřítele při protizteči. Teprve pak se vzdával aktivní činnosti.

Tyto zkušenosti jsou poučné i dnes. Při jejich využití však musíme přihlížet k novým kvalitám v organizaci a výzbroji vojsk kapitalistických armád, které se odrážejí i v jejich zvýšené odolnosti a aktivitě při vedení obrany a boje na zdrženou, i ke kvalitativním změnám v organizaci vlastních vojsk. Používáním nových, daleko účinnějších palebných prostředků se může vytvořit mnohem složitější bojová situace, než tomu bylo v minulosti. Odrážení protiztečí v takové situaci se nestane ničím jiným, než prostorově a časově omezeným, ale velmi ostrým, dynamickým a úporným střetnutím tankových a motostřeleckých jednotek, útvarů a svazků s tankovými (obrněnými) a mechanizovanými jednotkami, útvary a svazky nepřítele. Toto střetnutí bude vyžadovat od vojsk, velitelů a štábů značné vypětí sil, pružné a iniciativní jednání. Zpravidla bude zahrnovat komplex různých opatření a činností s určitou metodickou návazností. Podle posloupnosti a charakteru jednotlivých opatření a činností lze jej rozdělit na dvě údobí.

První údobí je vlastně údobím příprav k odražení protizteče a může zahrnovat: upřesnění úkolů průzkumu ke sledování činnosti nepřátelských záloh, soustavné informování o jejich síle, složení a činnosti; ničení nepřátelských záloh přisunovaných z hloubky jadernými údery, letectvem a dělostřelectvem; upřesnění úkolů prvosledovým jednotkám a útvarům k odražení protizteče, případné změny směrů útoku; zabezpečení boků, upřesnění některých součinností otázek; stanovení doplňkových úkolů přiděleným i podpůrným palebným prostředkům, manévr palebnými prostředky a zálohami (PTZ a POZ) na ohrožený směr; zaujetí (ovládnutí) výhodných čar motostřeleckými a tankovými jednotkami a palebné ničení těch odporů, které tomu brání; organizaci systému paleb.

Druhé údobí je údobím vlastního střetnutí prvosledových jednotek a útvarů s protiztečí a může zahrnovat: ničení živé síly a bojové techniky nepřítele při protizteči přímými palbami tanků, PTRS, bojových vozidel pěchoty, lafetovaných zbraní OT a dalších palebných prostředků, přehradné a soustředěné palby dělostřelectva; zásahy PTZ a POZ na plánované i neplánované čáry; manévr a úder částí sil do boků nepřítele (zpravidla půjde o kombinaci čelních ztečí a ztečí do boku nepřátelského uskupení či protiztečí); zničení nepřítele, který pronikl do sestav prvosledových útvarů a postupné obnovení útočné činnosti.

Je pochopitelné, že v délce trvání i v obsahu jednotlivých údobí budou rozdíly (někdy i značné), pramenící z variabilních situačních prvků, např. z různé síly a složení druhých sledů (záloh) nepřítele, různé situace, stavu a možností vlastních vojsk, terénu apod. Realizace jednotlivých opatření a činností zpravidla proběhne v časové tísní a u prvosledových jednotek v přímém palebném styku s nepřítelem, který se bude všemi prostředky snažit o vytvoření co nejvýhodnějších podmínek k vedení protizteče. Rozhodování velitele, práce štábu a doručení úkolů podřízeným musí probíhat operativně a rychle (úkoly budou předávány krátkými nařízeními na pojičkách a v průběhu odrážení protizteče mohou být dále upřesňovány), protože nepřátelské zálohy se k protizteči budou rozvíjet z chodu, bez zastavování, ve snaze získat čas k využití palebných úderů vedených na naše jednotky a k docílení překvapení. Jaderné, popř. i chemické údery, údery letectva a palby dělostřelectva nepřítele před protiztečí mohou navíc komplikovat rozhodování velitelů a činnost štábů v tom smyslu, že bude nutné současně s odrážením protizteče obnovovat bojeschopnost zasažených vojsk.

Snahou nepřítelů bude vést protizteče tak, aby směřovaly na slabá místa v bojových sestavách našich vojsk, tj. do boků útočících jednotek, útvarů a svazků a do prostorů, v nichž naše útočící vojska byla oslabena jadernými nebo jinými údery. V důsledku toho budeme měnit směry útoku některých jednotek (útvarů) a vést různé manévry palbou, palebnými prostředky a zátaras-y. Cílem těchto opatření bude vytvoření vlastního uskupení sil a prostředků pro odrazení protizteče.

Rozhodnutí pro odrazení protizteče musí respektovat situaci na bojišti, sílu, složení a bojovou aktivitu nepřátelských záloh, poměr sil, který se vytváří na směru protizteče a v pásmu útočícího útvaru (svazku), terén a další faktory.

Jedním z nejdůležitějších faktorů rozhodujících nejen o konkrétním způsobu odrazení protizteče, ale i o době potřebné k jejímu odrazení a o celkovém výsledku tohoto střetnutí je **poměr sil**. Zasazením záloh do protizteče, připojením dotykových jednotek k protizteči a oslabením našich vojsk palebnými údery může si nepřítel vytvořit na směru protizteče i značnou převahu. K jejímu zlomení musíme včas soustředit úsilí všech dosažitelných palebných prostředků, protože opětovné vyrovnaní a vytvoření výhodného poměru sil oslabením nepřátelských záloh ještě před jejich střetnutím s našimi prvosledovými jednotkami vytváří příznivé podmínky pro odrazení protizteče rozhodným úderem tankových a motostřeleckých jednotek (útvarů), aniž by zastavovaly útok.

Aktivní palebné ničení nepřátelských záloh při přesunu a rozvinování a z chodu vedená rázná zteč tankových a motostřeleckých jednotek (útvarů), kterou dokončí jejich zničení, tvoří jeden ze způsobů odrazení protizteče.

Zvláštního významu při tomto způsobu odrazení protizteče nabývá iniciativa a rozhodnost velitelů jednotek (útvarů) napadených protiztečí, aktivita, vzájemná pomoc a úzká součinnost se sousedy. Význam pomoci sousedů, včetně těch, kteří nebyli nepřátelskou protiztečí napadeni, značně vzrostl v souvislosti s nerovnoměrností postupu útočících vojsk, s možností vzniku mezer v bojových sestavách a obnažení jejich boků.

Z aktivní činnosti obou stran (protizteč je vlastně útok proti útoku) vyplývá, že tento způsob odrazení protizteče **může mít charakter střetného boje**. Rychlé zničení nepřátelských záloh ve střetném boji příznivě ovlivní i udržení tempa útoku a jeho další průběh.

Jiná situace však nastává tehdy, kdy se nepříteli podaří, byť dočasně, změnit poměr sil ve svůj prospěch. Z hlediska jednotek a útvarů, které směr protizteče přehrazují, půjde o odrazení protizteče početně silnějšího nepřítel. K tomu může dojít za situace, kdy vlastní vojska nemají dostatek prostředků k tomu, aby předem oslabila nepřátelské zálohy (např. při nedostatku jaderných náplní, při vyřazení vlastních prostředků jaderného napadení, při značném rozptýlení nepřátelských záloh apod.) a obvykle při boji vedeném bez použití jaderných zbraní.

Za této situace bude zpravidla nutné již při odrazení protizteče brigádních a divizních záloh přecházet části sil prvosledových pluků a divizí do obrany a odrážet nepřátelskou protizteč palbou z místa. Obrana organizovaná a vedená v průběhu útoku má dočasný charakter a končí obnovením útočné činnosti. Tato obrana se obvykle vyznačuje nepostačující ženijní úpravou terénu, která vyplývá z nedostatku času na realizaci ženijních opatření. Rozhodující význam pro úspěšné vedení obranného boje má využití a upevnění výhodných terénních čar, manévry palbou, silami a prostředky, součinností se sousedy a účinná

palebná podpora prostředky nadřízeného velitele. Cílem této obrany bude odrazit protizteč záloh nepřítele, které jsou v převaze, způsobit jim značné ztráty, udržet stanovené prostory a tím vytvořit podmínky k obnovení útoku.

Součinnost vojsk budeme organizovat tak, aby bránící se jednotky (útvary) nevedly boj izolovaně, ale jejich sousedé, kteří nebyli protiztečí napadeni, jim úderů do boků a týlu nepřítele při protizteči usnadnili splnění úkolu. K těmto úderům se obvykle připojuje i část sil napadených jednotek (útvary). Zálohy nebo druhé sledy napadených jednotek a útvarů mohou dokončit rozdrčení nepřítele, rozvinout útok a nebo mohou vytvářet hloubku sestavy na ohroženém směru.

Přechod ohrožených jednotek (útvary) do dočasné obrany, ničení a oslabení nepřítele při protizteči palbami z výhodných terénních čas s následujícím úderem vyčleněných sil a prostředků do boků a týlu nepřítele tvoří další možný způsob odrážení protiztečí.

Způsoby odrážení protiztečí mohou mít mnoho podob a variant a nemůžeme ani jednoznačně stanovit čas potřebný na odrazení jednotlivých protiztečí. Mohu jen orientačně uvést, že odrážení protiztečí bude probíhat v časových úsecích, jejichž délka se v závislosti na různých okolnostech a činitelích může pohybovat v rozmezí několika desítek minut až několika hodin.

S postupem vojsk do hloubky nepřátelské obrany bude síla protiztečí narůstat. Nejsilnější protizteče mohou vést sborové zálohy (druhé sledy). Vzhledem k jejich síle bude ničení těchto záloh přesahovat možnosti jedné útočící divize. Ohrožená divize bude zpravidla nucena odrážet sborovou protizteč v těsné součinnosti se silami a prostředky velitele armády, s letectvem a se sousedy.

Při volbě způsobu odrážení sborové protizteče budeme rovněž vycházet ze síly sborových záloh, z použití jaderných a ostatních zbraní, bojeschopnosti divize, situace sousedů, terénu ap. Při výhodném nebo vyrovnaném poměru sil může divize, zejména tanková, ničit sborové zálohy ve střetném boji a nebude-li poměr sil pro divizi výhodný, může k odrážení sborové protizteče přecházet většinou sil nebo všemi silami na různě dlouhou dobu do obrany.

Způsoby bojové činnosti při odrážení protiztečí se stále vyvíjejí, mění se kvalita, počet a proporce sil a prostředků, které se protiztečí a jejich odrážení účastní, roste dosah i síla palebných úderů a objevují se nové bojové prostředky, které mohou aktivně a účinně do této činnosti zasahovat (např. bitevní vrtulníky). Ze stručného rozboru můžeme vyvodit a formulovat alespoň nejdůležitější obecně platné zásady a opatření, jimiž můžeme protizteči úspěšně čelit. Má-li být boj s aktivním nepřítelem úspěšný, je třeba:

- soustavně sledovat činnost nepřátelských záloh, ničit je již v době palebné přípravy útoku, popř. i dříve. Boj se zálohami zesilovat v době, kdy vycházejí z prostorů rozmístění, všemi prostředky narušovat jejich přísun a rozvinování;

- průběžně ničit prostředky jaderného napadení a další palebné prostředky, jimiž může nepřítel protizteče podporovat;

- včas krýt ohrožené boky, udržovat úzkou součinnost se sousedy, včas zaujmout výhodné čáry pro odrazení protizteče;

- umístění a postup vlastních záloh volit tak, aby je bylo možné použít k úderu do boku nepřítele při protizteči, nebo vytvoření hloubky sestavy na ohroženém směru;

— podle dostřelu jednotlivých zbraní zahájit postupné ničení útočícího nepřítele, zejména jeho tanků a OT a za výhodné situace dokončit jeho zničení prudkým úderem tankových a motostřeleckých jednotek (útvárů);

— početně silnějšího nepřítele odrážet z výhodné čáry palbou, ihned po jeho oslabení a zastavení samostatně nebo v součinnosti se sousedy přejít do rozhodného útoku a dokončit jeho zničení.

Z válečných zkušeností a soudobých poznatků o možnostech a taktice našeho nepřítele při vedení obrany a boje na zdrženou vyplývá, že odrážení každé protizteče musíme chápat jako organizovanou, prostorově a časově různě omezenou, ale vždy náročnou činnost vojsk, velitelů a štábů. Ničivá síla soudobých zbraní, vysoká pohyblivost vojsk, rozhodnost cílů, které si bojující strany kladou, by zřejmě vyústily ve velmi ostrá a úporná střetnutí různě silných uskupení vojsk, jejichž výsledky by značnou měrou ovlivňovaly další průběh útočného boje. Ostrý charakter odrážení protiztečí ve spojení s možnostmi soudobých bojových prostředků vede k aktivnímu a rozhodnému charakteru bojové činnosti zúčastněných sil a prostředků a vytváří tak jeden z vážných dílčích problémů útočného boje. Důležitost tohoto problému stále narůstá a nutí nás studovat a hledat účinné prostředky a zásady bojové činnosti, které vytvoří optimální možnosti k maření a úspěšnému odrážení protiztečí.

DIVIZNÍ PROTIZTEČ

Jednou z důležitých povinností velitele divize je rozhodnout se a stanovit konkrétní úkol pro protizteč.

Bojový úkol pluku pro protizteč bude vycházet z cíle protizteče, z možností vlastních sil a prostředků, ze situace a možností nepřítele, ze stupně zničení prostředků jaderného napadení nepřítele, z terénu, z doby zahájení protizteče (den, noc) apod.

Jeho úkolem zpravidla bude v součinnosti se sousedy (prvosledovými útvary) zničit nepřítele, který se vklíní do obrany a obnovit přední okraj obrany na určené čáře. Jestliže bude úkol při protizteči hlubší (nebude-li úkolem pluku jen zničení nepřítele, který se vklíní, nebo bude-li vklínění nepřítele hlubší a splnění úkolu bude předpokládat i změnu bojové sestavy, zvláště bez použití jaderných zbraní, nebo když část sil nepřítele už stačila přejít do obrany), bude výhodné určit pluku **blížeší a následující úkol**.

Blížeším úkolem pluku může být pak zničení nepřítele, který se vklíní. Bude to do hloubky 4–5 km. **Následujícím úkolem** bude pak dokončení zničení vklíněného nepřítele v součinnosti se sousedy a ovládnutí čáry, která splňuje cíl protizteče (např. zabezpečuje rozvíjení armádního protiúderu nebo přechod do útoku zasazením nových sil apod.).

Jinak následujícím úkolem může být dokončení zničení obklíčeného nepřítele v součinnosti se sousedy a ovládnutí čáry, která splňuje cíl protizteče.

Úspěšnost divizní protizteče budou rozhodujícím způsobem ovlivňovat síly a prostředky, které mají obě strany k dispozici. Toto můžeme již při plánování vyjádřit pravděpodobným poměrem sil. Vyjdeme-li z organizace nepřítele a vlastních vojsk, můžeme vytvořit řadu variant bojových sestav, které při protizteči mohou přicházet v úvahu, a na základě toho i řadu poměrů sil, které i když jen orientačně ukáží možnosti divizní protizteče a její reálnost.

V článku chci na konkrétních případech ukázat, jak možnosti divizní protizteče budou ovlivňovat: organizace motostřeleckých a tankových svazků a útvarů, množství sil a prostředků, které budou vyčleněny do druhého sledu divize k vedení protizteče, a organizace útvarů a jednotek nepřítele, který se vlomil do obrany.

Nejdříve ukáží možnosti při obraně msd na BVP, která má v prvním sledu dva msp na OT a msp na BVP, **ve druhém sledu tp**.

Výchozí údaje:

- protizteč vede tp v úseku širokém 5 km (tři prapory v prvním sledu, tanková rota v záloze);
- v úseku protizteče bojují dvě motostřelecké rotы na BVP;
- do obrany se vlomila tb (NSR), v úseku protizteče je tpr a 1–2 mr;
- nepřítel: tanky — tpr — 54;
děla, RM, minomety — do tb — 18, bat RM — 8, 2X bat K — 175 — 12, minomety — 6; celkem — 44; PTZ — 2X četa PTŘS — 8;
- vlastní: tanky — tp (bez tr ve VŠZ) — 80;
děla, RM — dp — 54, pluk v 1. sledu — 8; celkem — 64;
PTZ — pto — 18, dvě msr — 15 BVP (po ztrátách).

Poměr sil — viz tabulku 1.

Tabulka a

Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
54	Tanky	80	1:1,5
44	Děla, RM, minomety	64	1:1,4
8	PTZ	33	1:4
62	PTZ + tanky	113	1:1,7

Pro obranu msd na BVP, která má v prvním sledu tp a dva msp na OT, ve **druhém sledu msp na BVP platí tyto výchozí údaje:**

- protizteč vede msp na BVP;
- v úseku protizteče bojuje do motostřeleckého praporu na OT prvosledového pluku;
- nepřítel: vlom vedou stejné jednotky jako u první varianty;
- vlastní: tanky — tpr msp na BVP — 40, BVP — $80 : 1,5 = 53$ (bez msr v záloze);
děla, RM — dp — 54, plukovní baterie — 6, RM — 6, pluk v prvním sledu — 6; celkem — 72;
PTZ — pto — 18, bat PTŘS — 9, prapor prvního sledu — 3; celkem — 110.

Poměr sil — viz tabulku 2.

Pro obranu msd na OT, která má v prvním sledu tp a dva msp, ve druhém sledu msp platí stejné údaje jako u druhé varianty; vychází z organizace pluku na OT.

Poměr sil — viz tabulku 3.

Tyto poměry sil ukazují, že požadovaný poměr sil zejména v tancích je pouze při vedení protizteče tankovým plukem. Reálná protizteč může být ve druhé variantě, kde nepříznivý poměr v tancích (1,3 : 1) bude vyrovnán použitím BVP, která kromě své velké pohyblivosti jsou vyzbrojena zbraněmi schopnými účinně ničit i tanky. Vzhledem k tomu, že jejich dosah je kratší, ochrana

Tabulka 2

Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
54	Tanky	40	1,3:1
44	Děla, RM, minomety	72	1:1,6
8	PTZ	30	1:3,7
62	PTZ + tanky	70	1:1,1
54	Tanky + BVP	93	1:1,7

Tabulka 3

Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
54	Tanky	40	1,3:1
44	Děla, RM, minomety	72	1:1,6
8	PTZ	45	1:5,6
62	PTZ + tanky	85	1:1,3

pancíře menší, uvažoval jsem 1,5 BVP jako ekvivalent pro tank. V tom případě je pak poměr v tancích a BVP 1,7 : 1.

V třetí variantě je protizteč z hlediska poměru v tancích nereálná.

Pokud ve druhém sledu divize bude ve všech třech variantách ještě jeden msp na OT a z hlediska postupu nepřitele bude možné od něj do protizteče zasadit ještě tpr, budou poměry sil v tancích — viz **tabulku 4**.

Tabulka 4

Varianta	Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
1	54	Tanky	120	1:2,2
2	54	Tanky + BVP	133	1:2,3
3	54	Tanky	80	1:1,5

Tyto poměry ve všech třech variantách ukazují na reálnost plánované protizteče.

V případě, že se nepříteli podaří zasadit k odrážení protizteče druhý sled brigády (tpr) a pluk do protizteče zasadí vševojskovou zálohu, budou tyto poměry sil v tancích:

1. Při vyčlenění jednoho pluku do druhého sledu — viz tabulku 5.

Poměry sil v **tabulce 5** ukazují nereálnost vedení protizteče ve všech variantách, i když mezi variantou 2 a 3 jsou podstatné rozdíly.

2. Při vyčlenění dvou pluků do druhého sledu — viz tabulku 6.

Jestliže ve variantě 1 i 2 by protizteč měla nadějí na úspěch za přispění

Tabulka 5

Varianta	Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
1	108	Tanky	90	1,2:1
2	108	Tanky + BVP	100	1:1
3	108	Tanky	40	2,7:1

Tabulka 6

Varianta	Nepřítel	Prostředky	Vlastní	Poměr
1	108	Tanky	130	1:1,2
2	108	Tanky + BVP	140	1:1,3
3	108	Tanky	80	1,3:1

prvosledových pluků, ve variantě 3 poměr sil ukazuje na její nereálnost. Potvrdila se i nutnost odtržení (zpomalení) druhého sledu nepřítel (zvláště bude-li zde vyčleněn tpr), aby nemohl být včas zasazen k odražení protizteče.

Můžeme vytvořit celou řadu dalších variant sestavy nepřítel. Myslím si ale, že uvedené příklady potvrdily, že nejlepší předpoklady k vedení divizní protizteče jsou u tankových jednotek a útvarů a u motostřeleckého útvaru na BVP. Motostřelecký útvar na OT bude výhodnější používat k protizteči zejména proti mechanizovaným jednotkám, anebo organizovat spolu s ním buď protizteč tankovým praporem dalšího pluku ve druhém sledu, nebo připojením se tankového praporu některého z prvosledových pluků.

Tyto závěry ovlivní zřejmě velitele divize při volbě bojové sestavy pro obranu, zejména z hlediska vyčlenění sil a prostředků do druhého sledu divize.

Vedení protizteče.

Při vytvoření **bojové sestavy** pro protizteč bude velitel pluku vycházet z dané situace. Nebude-li úkol protizteče hluboký a nepřítel nebude mít včas k dispozici druhý sled, bude se zpravidla členit do jednoho sledu s vyčleněním vševojskové zálohy. Její síla však může být 1—2 zesílené motostřelecké (tankové) roty. Tento případ bude nejčastější.

Bude-li úkol při protizteči hlubší (při ovládnutí čáry před předním okrajem obrany, nebo při připojení se k armádnímu protiúderu, který bude mít za cíl přechod do útočné operace), nebo bude-li mít nepřítel druhý sled včas k dispozici, může být výhodné vytvářet druhý sled v síle motostřeleckého (tankového) praporu.

Při protizteči motostřeleckého pluku se bude tankový prapor nejčastěji přidělovat celý k zesílení motostřeleckých praporů v prvním sledu. Typické to bude zejména u pluku na OT. U motostřeleckého pluku na BVP bude často tankový prapor působit jako celek. V každém případě budou však tanky působit vždy na směru hlavního úderu a u motostřeleckého pluku v prvním sledu.

Pro protizteč určuje velitel divize druhosledovému pluku 1 až 2 pravděpo-

dobné směry. Určuje je podle cílů protizteče, množství pravděpodobných směrů útoku nepřítele, charakteru terénu, množství rychlého vyvedení a rozvinutí vojsk k protizteči a jejího rychlého rozvíjení. Přitom bere v úvahu pravděpodobná pásma rozrušení terénu a jeho zamoření radioaktivními a chemickými látkami. Na každém směru protizteče se pluku určují hlavní a záložní čáry rozvinutí k protizteči. Vzdálenost čar od sebe bude zpravidla okolo 3—5 km. Čáry rozvinutí volíme ve vhodném terénu nejlépe mírně členitěm a v mezích mezi druhým a třetím postavením, v některých případech i na zádi druhého postavení (10—15 km od předního okraje), z hlediska vyloučení velkého nahuštění sil a prostředků i z hlediska vzdálenosti k nepříteli ve vltomu.

K zabezpečení rychlého přesunu pluku k určeným čarám rozvinutí se stanoví 3 až 4 osy přesunu na každém směru s tím, že 1 až 2 osy se předpokládají pro prapor prvního sledu.

Tankové útvary a jednotky nebo motostřelecké jednotky zesílené tanky vedou protizteč obvykle z chodu. Tento způsob si bude vyžadovat včasné vybudování (úpravu) pochodových os pro přesun, čáry rozvinutí k protizteči a ochranu útvarů (jednotek) při protizteči proti možným úderům tanků a letectva nepřítele.

Motostřelecké jednotky vedou protizteč na BVP (OT) nebo v některých případech i pěšky za tanky (v těžkém terénu apod.). Zvýšená palebná síla a pohyblivost motostřeleckých útvarů a jednotek na BVP zvýšila i možnosti vedení rychlých protiztečí na BVP i proti tankovým útvarům a jednotkám nepřítele.

Šířka pásma protizteče pluku bude obvykle do 5 km. K průzkumu nepřítele a os přesunu na čáru rozvinutí k protizteči vysílají útvary, jednotky a též velitel divize PzS, BPzH a ŽPzH. Zprávy těchto průzkumných orgánů doplňují údaje získané silami a prostředky průzkumu vysílané v průběhu vedení obranného boje, před jeho zahájením i od prvosledových útvarů.

K ochraně jednotek před vzdušným nepřítelem se předsunuje na čáru rozvinutí k protizteči plukovní baterie 30 mm PLdvK a zároveň je rozvinutí zabezpečováno i částí plp divize. Nízko letící cíle a bitevní vrtulníky ničí i protiletadlové komplety S — 2M u motostřeleckých rot a vyčleněné kulometry tankových a motostřeleckých jednotek.

Přesun na čáru k protizteči probíhá v praporních nebo rotních proudech. Na čele praporních proudů se přesunují protitankové zálohy s pohyblivými odřady zatarasovacími, které zaujímají určené čáry a zabezpečují rozvinutí pluku do bojové sestavy. Na směru praporu, kde nepostupuje PTZ pluku, můžeme k zabezpečení na čáře rozvinutí vysunout motostřeleckou (tankovou) rotu, která bude do určité míry plnit obdobný úkol jako čelní pochodová záštita. Podle potřeby se včas do nových palebných postavení přesunuje část divizního a plukovního dělostřelectva, která se rozvine 3 až 4 km od čáry rozvinutí k protizteči. Velitel pluku (v některých případech i velitel divize) zaujímá s operační skupinou pozorovatelnu poblíž čáry rozvinutí. Zde podle potřeby upřesní úkoly s důrazem na rozvíjení a řídí boj.

Před zahájením protizteče zpravidla předchází palebný přepad v trvání 10 až 15 minut a jaderné údery na prostředky jaderného napadení, VS, zálohy a tankové jednotky nepřítele.

K zabezpečení rychlého postupu jednotek při protizteči bude často nutné zřídít průchody ve vlastních i nepřátelských ženíjních zátarasech (uveďte možný způsob). Průchody ve **vlastních zátarasech** zřizují jednotky prvního sledu v dotyku nebo ŽŽ divize. Vlastní zátarasy se zásadně překonávají průchody

ponechanými nebo účelově zřízenými tak, aby jednotky (pluky) při protizteči nebyly nuceny použít své organické odtarasovací prostředky. Průchody v **ne-
přátelských zátarasech** budou vytvářet jednotky mechanickými výbušnými ná-
věsnými odtarasovacími prostředky. Současné vybavení pluků umožňuje vytvo-
řit celkem 3 až 4 průchody. I když nelze předpokládat na směru protizteče
souvislé zátarasy, bude nutné i pro vytvoření jednoho průchodu na rotu zesí-
lit zejména odtarasovací prostředky z prostředků divize. V některých případech
budou schopny ve prospěch protizteče zřídít průchody i pluky prvního sledu.

Po rozvinutí do bojové sestavy zahájí prapory na signál velitele pluku
z chodu protizteč za palebné podpory dělostřelectva a letectva. Pronikají na
určených směrech do hloubky nepřátelské sestavy, rozdělují ji a ničí po čás-
tech a zmocňují se určených čar a objektů.

Velitel pluku soustřeďuje palbu dělostřelectva na prostředky jaderného
napadení, palebné prostředky nepřítelů a na jednotky, které kladou nejsilnější
odpor. Upřesňuje úkoly praporům, obnovuje narušenou součinnost a v přípa-
dě nutnosti zasazuje do boje zálohu (druhý sled) pluku.

Protizteč vedeme do úplného zničení nepřítelů, který se vklíní do obrany,
nebo do ovládnutí určené čáry. Jestliže nepřítel bude v důsledku protizteče ob-
klíčen v součinnosti se sousedy (prvosledovými pluky), organizuje velitel di-
vize v závislosti na situaci částí sil druhosledového pluku, který vede proti-
zteč, obranu a jeho hlavními silami v součinnosti se sousedními pluky ničí
obklíčeného nepřítele.

Protizteč proti nepříteli, který pokračuje v útoku, může mít charakter střet-
ného boje. Pro obránce je to méně výhodné, protože nepřítel nejen působí
v rozvinutých bojových sestavách, ale zachovává si ještě i dostatečnou úder-
nou sílu. V těchto případech bude mít důležitý význam předejít nepříteli
v jaderných úderech, zahájení palby dělostřelectva, rychlé rozvinutí jednotek
do bojové sestavy a jejich přechod ke zteči a taktéž smělá, rozhodná a inici-
ativní činnost velitelů všech stupňů.

K dosažení překvapení nad nepřítelem může být divizní protizteč vedena
i v noci. Pak se protizteč vede obdobně jako při nočním útoku. Zvláštní pozor-
nost se věnuje zabezpečení vyjití jednotek na čáru rozvinutí k protizteči, včas-
né přípravě palby dělostřelectva, úderů letectva a osvětlování nepřítelů. Osy
přesunu se vyznačují smluvnými značkami, dobře viditelnými v noci. Zámysl
pro protizteč v noci musí být jednoduchý a její vedení rychlé a překvapivé.

Při hromadném použití jaderných a chemických zbraní nepřítelem nebo při
jeho zjevné převaze v silách a prostředcích, zejména v tancích, se divizní pro-
tizteč obvykle neuskuteční. V takovém případě divize úporně brání připravená
postavení, všemi druhy palby způsobuje ztráty nepříteli a tím připravuje pod-
mínky pro protiúder druhým sledem armády. Po jeho zahájení se může divize
k němu připojit svým druhým sledem i volnými silami prvosledových pluků.

Závěrem chci uvést, že velitel divize bude při přípravě obranného boje
zpravidla vždycky organizovat protizteč. Jak však ukazují příklady, ne vždy
ji bude moci uskutečnit. Proto bude velmi důležité reálně ohodnotit možnosti
nepřítelů i vlastní. Úspěch protizteče bude kromě odpovídající převahy v sí-
lách a prostředcích záviset i na utajení příprav a přesunu, na rychlém rozvi-
nutí do bojové sestavy, dostatečném palebném zabezpečení, splnění úkolů
prvním sledem ve prospěch protizteče a dalším.

Úspěch protizteče bude mít rozhodující vliv na výsledek obranného boje.

UKÁZKOVÁ TAKTICKÁ CVIČENÍ

Závažnou povinností velitelů všech stupňů a jejich štábů jsou ukázková taktická cvičení.

Podle cílů můžeme ukázková taktická cvičení rozdělit:

- k sjednocení názorů na organizaci a metodiku taktických cvičení a zaměstnání;

- k předvedení nejúčelnějších způsobů organizace a vedení bojové činnosti vojsk;
- pro vojenské školy, zvláště vysoké;
- pro představitele strany a státu, představitele spojeneckých armád a jiné společenské organizace.

V současné době vzrůstá význam ukázkových cvičení před taktickým cvičením a zaměstnáním, protože na funkcích jsou mladí velitelé, kteří potřebují pomoc při přípravě a vedení těchto cvičení.

Proto také předpis Všeob-P-31 stanovil, že ukázková cvičení řídí velitelé o dva stupně vyšší.

Cíle ukázkových taktických cvičení ovlivňují metody jejich přípravy a vedení.

Pro všechna ukázková taktická cvičení platí obecné zásady, které vyplývají z programů bojové přípravy, předpisů a ze získaných zkušeností u vojsk. Jde hlavně o tyto zásady:

- vyhraněný cíl, odpovídající politické a odborné úrovni účastníků;
- zvýšení znalostí účastníků z dané problematiky;
- vysoká organizovanost a kvalita cvičení;
- posloupnost jednotlivých učebních úkolů k závěrečnému vyvrcholení;
- udržení stále pozornosti účastníků a jejich zaměření na nejdůležitější učební úkol;
- efektivní využití času určeného pro ukázkové cvičení;

- volba vhodného místa pro sledování ukázek a zabezpečení přiměřeného prostředí;

- kvalifikovaný výklad (komentář).

Při stanovení cíle každého ukázkového cvičení vycházíme z RMNO, programů bojové přípravy a ustanovení polního a bojového řádu.

Při cvičeních k ujednacení názorů na metodiku taktických cvičení, která se mají probírat před každým novým tématem taktické přípravy, bude hlavním cílem ukázat:

- jak cvičení připravovat a podíl funkcionářů na této přípravě;

- jak cvičení řídit, aby bylo poučné a co nejvíce se přibližovalo podmínkám soudobého boje;

- přípravu prostoru cvičení;

- jak využívat při cvičení imitačních prostředků a simulátorů;

- dodržování bezpečnostních opatření.

Řídící ukázkového cvičení si ujasní, pro jaký velitelský stupeň je určeno, aby stanovil odpovídající cíle vzhledem k účastníkům.

Při cvičeních k předvedení nejdůležitějších forem organizace a vedení bojové činnosti vojsk, která organizujeme zpravidla při zavedení nové techniky, nových bojových řádů nebo nových taktických poznatků, budou cíle zaměřeny k ukázce bojové činnosti, formám a metodám, jak dosáhnout požadované návyky ve výcviku vojsk.

Pro ukázková cvičení pro představitele strany, státu, spojeneckých armád a společenské organizace bude postaven jako hlavní cíl ukázat bojovou připravenost jednotek, útvarů a svazků naší armády a organizační schopnosti velitelského sboru.

Zvláštní pozornost při stanovení cílů si vyžadují ukázková cvičení pro vojenské

školy (VAAZ, VPAKG, VVŠ PVLS, apod.). Tato cvičení jsou součástí výchovně vzdělávacího procesu posluchačů a proto na konkretizaci cílů se musí podílet představitel školy.

Účinnost každého ukázkového cvičení je dána tím, jaké nové poznatky přineslo. Zásadní chybou je, když účastníci odchází s pocitem, že zaměstnání jim nic nedalo. Proto budeme téma a cíle zvažovat podle konkrétních podmínek. Můžeme-li tematiku pokaždé změnit, je to snadnější. Bude-li třeba se k některé tematice vrátit, pak je nutné se zaměřit na učební úkoly, které nebyly dostatečně zvládnuty. Ukázat metodu jak nedostatky odstranit, tematiku obohatit o nové učební úkoly (např. z bojové činnosti za zvláštních podmínek) nebo doplnit učební úkoly ze získaných dobrých zkušeností z výcviku vojsk a rozvoje iniciativy velitelů a vojáků. Organizovat ukázkové cvičení jen proto, že je nařízeno (bez jakéhokoli přínosu pro účastníky), je plýtvání časem a vynaloženými prostředky.

Protože ukázková cvičení organizují nadřízení velitelé, účastníci očekávají vždy, že proběhnou na vysoké úrovni. **Vysoká organizovanost a kvalita** cvičení má odraz v kvalitě přípravy jednotek. I když ukázkové cvičení je připraveno, musí se stát cílovým ukazatelem pro podřízené. Někdy se nedostatky při ukázkových cvičeních ospravedlňují možností učit se i na chybách. Tuto možnost je třeba zahrnout a držet se platné pedagogické praxe — učit na kladných příkladech.

Náročná je příprava ukázkových cvičení, kde nejsou předpisem Všeob-P-33 povoleny nácviky. Zde jde hlavně o to, aby byly vytvořeny podmínky jak cvičení řídit. Proto řízení musí být časově i prostorově promyšleno tak, aby počítalo s určitými možnými změnami, které mohou vzniknout nepřipraveností vojsk. To vyžaduje dokonalou teoretickou i praktickou přípravu celého řídicího aparátu, přípravu prostoru cvičení, spolehlivé spojení a přípravu vojsk na určenou tematiku v jiném prostoru, než ve kterém bude vlastní ukázkové cvičení probíhat. Zpravidla nebudeme ukazovat celý průběh, ale jen určité učební úkoly a na ty soustředíme pozornost. Měly by to být nejsložitější učební úkoly nebo ty, ve kterých se v průběhu výcvikového roku vyskytovaly největší nedostatky. I takto vedené ukázkové cvičení musí dát účastníkům obraz o celém cvičení vhodnou vazbou jednotlivých učebních úkolů, aby nedošlo ke zkreslení názoru na dynamiku cvičení. Hlavní důraz musíme však položit na metodu řízení cvičení a jeho zabezpečení.

Zvláštní pozornost věnujeme přípravě a vedení ukázkových cvičení pro státní a stranické představitele. Při těchto cvičeních musí být dodržen přesně časový plán bez prostojů, vysoká úroveň jednotlivých učebních úkolů, zdůraznění zvlášť působivých učebních úkolů a rychlý spád celé ukázky.

Cvičení pro vojenské školy je třeba zvlášť pečlivě připravit a nepřipustit při nich improvizaci a suponování. Snažit se, aby nebyl rozpor mezi výukou a praktickým průběhem, protože to záporně ovlivňuje myšlení posluchačů a snižuje autoritu školy.

Posloupnost jednotlivých učebních úkolů musí odpovídat dvěma zásadám:

- seřazení učebních úkolů v souladu s vývojem bojové činnosti;
- postupem od jednoduchých učebních úkolů k složitějším a k vyvrcholení závěru.

Dodržením těchto zásad dosáhneme u účastníků toho, že budou s napětím očekávat další učební úkol a tím se zvýší i jejich pozornost. Závěr ukázky má být nejmohutnější, protože poslední dojem zůstává v paměti účastníků nejdéle a je nejtrvanlivější. Ukázka by neměla být „pomalým umíráním“.

Jednotlivé učební úkoly musí na sebe navazovat bez dlouhých přestávek. Nutné organizační přestávky můžeme překlenout komentářem nebo doplňkovou ukázkou spojenou s učebním úkolem. Zde máme dosti možností, jak např. ukázkou nových bojových prostředků, nových imitačních prostředků, literaturu k dané tematice, zpracované dokumenty apod. Snažíme se, aby účastníci nevypadli tzv. „ze hry“.

Udržet stálou pozornost účastníků je prakticky organizačním uměním. Toho dosahujeme i tím, že účastníkům vydáváme předem jen rámcový program. Cíle jednotlivých učebních úkolů předem nevyhlásíme, ale účastníci jsou k nim vedeni vlastní činností vojsk. Cíle vyhodnotíme až na závěr. Pozornost účastníků usměřujeme řídící vždy k jednomu učebnímu úkolu a to k hlavnímu. Není správné, aby současně běželo několik činností a účastník nevěděl co sledovat dříve. Tím klesá zájem účastníků o otázku i o zamětnání vůbec. Je-li nutné upoutat pozornost diváků do určitého prostoru, je třeba tam demonstrovat takovou činnost, která je výrazná. Není dobré navádět účastníky do prostoru „nášlíně“ komentářem. Někdy je třeba z organizačních nebo technických důvodů vykonat činnost, kterou není vhodné účastníkům předvádět (úpravy cvičiště, pohyb pomocných jednotek apod.). Proto je nutné jejich pozornost upoutat ne-

násilně jiným směrem a to samou činností vojsk (činností letectva odpoutat pozornost od země apod.) nebo zařazením režijní přestávky (prohlídky exponátu, občerstvení apod.). V některém učebním úkolu se současně plní dílčí otázky, které jsou důležité. Např. vedení palebné přípravy, jejíž součástí je i přímá střelba a současně ražení průchodů v minových zátrasech. Proto je výhodné, aby přímá střelba byla naplánována tak, že její začátek je při palbě dělostřelectva na vzdálenější cíle a postupně ji zahajují jednotlivé zbraně, aby se dalo sledovat jejich účinky. Ražení průchodů se vloží do vzniklé mezery. Někdy z metodického hlediska můžeme tyto průchody odpalovat po jednotlivých typech odtařovacích prostředků, ale bezprostředně za sebou, aby ražení budilo dojem součinnosti, ale účastníci viděli účinky jednotlivých typů. Při režijním uspořádání je třeba využít možností, které umožňují bojové řady a bezpečnostní opatření.

Čas veškeré činnosti je drahocenný faktor a proto jeho **efektivní využití** i při organizaci ukázkových cvičení je velmi nutné. Vycházíme z toho, že účastníci jsou ve většině případů řídicí pracovníci, kteří s časem musí racionálně hospodařit, a proto jsou-li oddáleni od své práce, je nutné co nejefektivněji určený čas využít, aby získané poznatky nahradili ztracený čas. Řídicí musí sám být příkladem v hospodaření s časem a nemůže si dovolit dávat špatný příklad.

Struktura jednotlivých učebních úkolů musí zabezpečovat co nejméně neproduktivních pohybů a přesunů. Není dobré, když přesuny v celku přesahují čas vlastní ukázky. Někdy snaha co „nejefektivněji“ využít času vede k tomu, že se prodlužuje doba pobytu na ukázkách. Neúměrným prodlužováním zaměstnanosti rychle upadá pozornost účastníků a tím se snižuje efektivnost zaměstnání. Doba pro ukázky by neměla denně přesáhnout 8 až 10 pracovních hodin. Po této době bývá pozornost již minimální. Proto v programu počítáme po 1–2 hodinách s přestávkou na oddech a uvolnění, v polovině programu s občerstvením a je-li program vícedenní se spánkem 7–8 hodin. Zbytek času plánujeme na přesuny a odreagování. V době odreagování můžeme promítat výcvikové filmy, organizovat výstavy související se zaměstnáním nebo kulturní program. Někdy můžeme tento čas využít i k neformální výměně zkušeností nebo besedě řídicího cvičení s účastníky. I při ukázkovém zaměstnání platí Leninovo: „Někdy méně znamená více“.

Při stanovení délky ukázkového cviče-

ní bereme v úvahu odkud účastníci do prostoru cvičení přijedou a jakými prostředky. Neoptimalnější je, aby byly vždy využity celé dny. Není vhodné začínat tak, aby účastníci museli jet celou noc do prostoru ukázky nebo den předem. Nejlepší variantou je organizovat sraz po určitých celcích tak, aby byl zahájen po nezbytném nočním odpočinku a podle toho určit začátek zaměstnání. Rovněž není správné volit začátek tak, aby účastníci měli rozbitý celý pracovní den.

Při stanovení programu musí řídící ukázkového cvičení velmi pozorně a z hlediska časové efektivnosti vážit své možnosti, možnosti účastníků i cvičičů a zpravidla půjde o kompromisní řešení, které je neoptimalnější pro všechny.

Důležitou roli hraje **volba prostoru ukázkového taktického cvičení**. Tento prostor musí zabezpečit jak splnění stanovených učebních cílů a úkolů, tak možnost sledování jejich průběhu. Rovněž vzdálenost od prostoru, z kterého přijdou účastníci není zanedbatelná. Místo, odkud budou účastníci sledovat průběh zaměstnání, musí zabezpečit pozorování celé činnosti. Nejvýhodnější se zdá uprostřed činnosti, aby účastníci „žili“ předváděný učební úkol. Zde musíme bezpodmínečně dodržet bezpečnostní opatření. Rovněž cvičiči musí dodržovat opatření, která zabezpečují bezpečnost účastníků na pozorovatelně (zákaz přestřelování, zákaz otáčení zbraní ve směru pozorovatelně, palebná čára až před pozorovatelnou, vymezení prostoru, kde je zákaz průjezdu technikou apod.).

Pozorovatelná má umožnit pozorování ve směru činnosti vojsk. Nedoporučuje se boční pozorování nebo pozorování proti směru činnosti. Pozorování nemá být proti slunci a převládajícímu větru. Proto je třeba přizpůsobit dobu cvičení uvedeným faktorům.

Příprava prostoru pro účastníky (pozorovatelně) musí odpovídat zásadě, že i prostředí má vliv na pohodu účastníků a tím na jejich pozornost. V každém případě stanoviště musí být suché, chráněné před nepohodou, prostorově vymezené a opatřené nezbytným sociálním zařízením. Je-li pobyt delší a zvlášť při nepříznivých povětrnostních podmínkách, je nutné zabezpečit prostor pro ohřátí a podání občerstvení. Nemusíme vždy budovat nákladná zařízení, můžeme využít již dřívějších tribun nebo stanů. Přístupy k pozorovatelnám je třeba vytyčit i upravit. Nejde o nákladné cesty, ale úpravu dosavadních nebo úpravu chodníků s využitím chvojí a ostatního materiálu z místních zdrojů. Tím se také zamezí rozptylování účastníků a

eventuálně jejich zranění. Součástí pozorovatelnosti musí být i parkoviště aut. Toto nesmí bránit v pozorování ani omezovat činnost vojsk. Není-li takový prostor, musí dopravní prostředky odejet na určené místo mimo prostor cvičení. Po skončení činnosti je povoláme. Proto je nezbytné zabezpečit s parkovištěm spojení. V současné době je třeba určit místo pro přistání vrtulníků, které musíme vyznačit. Je nutné zabezpečit odvoz z místa přistání na pozorovatelnost. Při cvičení s bojovou střelbou je důležité určit čas pro přistání a směr letu, aby byla zabezpečena bezpečnost letu a nebyla narušena činnost cvičících.

Vybavení pozorovatelů závisí na délce pobytu na nich a na úrovni účastníků. Vždy však musí umožnit pozorování probíhajícího učebního úkolu do celé šířky a hloubky. Výhodné je zřízení stupňů. Vybavení sedadly je možné tehdy, je-li pozorování jedním směrem a nevyžaduje pohyb účastníků. Orientační schémata umístíme tak, aby nebránila výhledu a zbytečně nerozptylovala pozornost (mohou být sklápěcí za využití zařízení VVP, vytahovací, umístěná na předprsní apod.). Pro lepší pozorování můžeme v organizačním nařízení uložit účastníkům, aby si vzali dalekohledy nebo řídící zabezpečí jejich vydání na pozorovatelnost. Při nepříznivém počasí je vhodné zabezpečit oteplení. Při používání cvičného nebo ostrého střeliva je nutné zabezpečit chrániče do uší.

Při nočních zaměstnáních je nezbytné osvětlení přístupů i vlastní pozorovatelnosti v době, kdy to dovolují bezpečnostní opatření. Jinak je třeba označit pozorovatelnost obdobně jako úkryt, tj. červeným světlem.

Žádné taktické ukázkové cvičení se neobejde **bez výkladu — komentáře**, kterým uvedeme účastníky do situace a vhodně doplňujeme průběh cvičení. Komentář může úroveň zaměstnání zvýšit a učinit je zajímavější. Toto závisí na přípravě komentáře i osobě komentátora. Komentář je doplněk probíhajícího zaměstnání a proto nesmí násilně do cvičení vstupovat, ale vhodně doplňovat činnost, aniž by předeem upozorňoval, co bude následovat nebo konstatoval skutečnost. V komentáři mů-

žeme zdůrazňovat, jak je v činnosti vojsk aplikován RMNO a články jednotlivých řádů, uvést údaje o technice a její možnosti, zdůvodnit proč právě taková činnost vojsk je nutná a jak se dosahuje činnosti, která je předvídána. Dále můžeme upozornit na zvlášť důležitou činnost vojsk, materiální zabezpečení nebo bezpečnostní opatření. V závěru můžeme vytyčit cesty, jak dosáhnout plnění ukazovaných učebních úkolů.

Komentář může mít osobně řídící nebo jím pověřený důstojník, který má k tomu odpovídající kvalifikaci, dostatečnou zásobu slov, netrpí trémou a je pohotový reagovat na vzniklou situaci. Ať komentář má kdokoli, musí si je dokonale připravit a vyzkoušet. Komentář je výhodné psát na listech tvrdšího papíru, volně spojených. Po zpracování komentáře je nutné jeho obsah sladit časově s činností vojsk a spolu s nácviky vojsk si jej nacvičit.

Možná forma — viz tabulku 1.

Aby komentátor mohl bezprostředně reagovat na činnost vojsk, musí mít spojení buď s řídícím cvičení, nebo s cvičícím velitelem. Osvědčilo se, když komentátor měl trvalý odposlech a řídící ho upozorňoval, jaká činnost bude následovat, eventuálně v kterém prostoru. Mimo to měl by mít komentátor pro nepředvídané okolnosti a pro vyplnění hluchých míst připraveny údaje o cvičících jednotkách a velitelích, takticko-technická data zbraní apod. Povinností komentátora je udržet účastníky ve stále pozornosti. Jeho umístění je třeba volit tak, aby měl přehled nejen o prostoru cvičení, ale i o účastnících a byl s nimi v kontaktu. Neosvědčilo se „nepřímé“ komentování nebo využití magnetofonu. K zabezpečení dostatečné slyšitelnosti komentáře a vydávaných rozkazů můžeme využít technických prostředků, které vhodně rozmístíme a před zahájením vyzkoušíme.

Využíváme-li současně i schémata (mapy), umístíme je tak, aby odpovídaly prostorově směru činnosti vojsk a nápisy byly čitelné z celého prostoru stanoviště. V souladu s komentářem určený důstojník ukazuje údaje na schématu (mapě).

Pro ukázkové taktické cvičení zpracu-

Tabulka 1

Čas	Obsah komentáře podle učebních úkolů	Signály	Metodická poznámka
Podle průběhu	Podle jednotlivých učebních úkolů	Význam použitých signálů	– použití schémat – přesun apod.

Tabulka 2

Poř. čís.	Opatření	Doba činnosti												Vykoná	Zod-povídá	Poznámka
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1.	Seznámení velitelů s cíli a učebními úkoly													ŘC	—	Podle jednotlivých stupňů
2.	Nácvik s veliteli v terénu													ŘC	—	
3.	Zahajovací mítink s vojsky			1h										ŘC	—	
4.	Taktickopořadové zaměstnání bez materiálu po učebních úkolech													Velitel cvičící jednotky	PŘC	
5.	Taktickopořadové zaměstnání s materiálem po učebních úkolech													Velitel cvičících jednotek	PŘC	
6.	Taktickopořadové zaměstnání s materiálem po učebních úkolech													Velitelé cvičících jednotek	PŘC	Upřesnění komentáře
7.	PŠM, ošetření techniky, odpočinek															
8.	Taktickopořadové zaměstnání s materiálem podle časového harmonogramu s komentářem												jen dopoledne	ŘC		
9.	Příprava na generální nácvik												odpoledne	Velitelé cvičících jednotek	PŘC	
10.	Generální nácvik podle harmonogramu s 20% zabezpečením imitace													ŘC		
11.	Záloha času na odstranění nedostatků, závěrečný mítink, kontrola													Velitel cvičící jednotky, PŘC	ŘC	
12.	Průběh ukázkového taktického cvičení													ŘC		Podle délky cvičení a programu
13.	Vyhodnocení ukázkového cvičení s veliteli a vojsky													ŘC		

Tabulka 3

Poř. čís.	Doba	Obsah činnosti	Místo	Řídí	Poznámka
1.	08.30–08.50	Prezentace a organizační pokyny	Připravený stan	PŘC	Odevzdat cestovní příkazy
2.	08.50–09.00	Přesun na stanoviště 1 – pěšky		PŘC	
3.	09.00–09.50	Zahájení, uvedení do situace a sledování prvního učebního úkolu (jeho obsah)	Stanoviště 1	ŘC	
4.	09.50–10.10	Přesun na stanoviště 2 Osa: Prostředek		PŘC	
		atd.			

jeme dokumentaci podle Všeob-P-33 a Vše-vojsk-51-12. Mimo dokumentů uvedených v předpisech je výhodné zpracovávat:

- organizační nařízení pro účastníky taktického ukázkového cvičení s programem;
- harmonogram jednotlivých učebních úkolů;
- výklad (komentář).

K organizačnímu nařízení (pokynům) k přípravě vojsk podle čl. 20 Všeob-P-33 můžeme jako přílohu vydat „Plán nácviku taktického ukázkového cvičení“ — viz **tabulku 2**.

Organizační nařízení pro účastníky taktického ukázkového cvičení může obsahovat:

- téma a cíle taktického ukázkového cvičení,
- učební úkoly,
- dobu cvičení,
- účastníci (podle funkcí),
- místo a dobu srazu účastníků,
- způsob přepravy,
- ústrojí a vybavení účastníků (buzony, dalekohledy),
- způsob zabezpečení stravou (eventuálně ubytování),
- uložení a přepravy utajovaných pomůcek,
- jaké řády zvládnout do doby zahájení zaměstnání a problémy do besedy (je-li v programu).

Někdy je výhodné přiložit schéma osy přesunu do prostoru cvičení, zvláště probíhá-li cvičení v prostoru, který účastníci neznají.

V příloze můžeme zaslat též „program ukázkového taktického cvičení“.

Možný příklad — viz **tabulku 3**.

K řízení jednotlivých učebních úkolů se osvědčilo zpracování časového harmonogramu, který zajišťuje sladění činnosti vojsk s učebními úkoly na jednotlivých stanovištích. Možný „Harmonogram činnosti na stanovištích“ — viz **tabulku 4**.

V harmonogramu je třeba uvést start letectva, natočení motorů, zahájení vyvádění jednotek apod. K času, kdy se předpokládá činnost v prostoru sledování učebního úkolu. Na závěr uvedeme opatření k dodržení bezpečnostních opatření.

Harmonogram se zpracovává pro řídícího cvičení, jeho pomocníka a komentátora. Výpis obdrží velitel cvičící jednotky, velitel imitační skupiny a velitel střelnice (je-li cvičení s ostrou střelbou). V harmonogramu si můžeme barevně označit činnost „vlastních vojsk“, nepřítelů a imitační skupiny. Někdy můžeme k harmonogramu přiložit ještě schéma činnosti na mapě velkého měřítko a tak můžeme sledovat časový a prostorový průběh učebního úkolu.

Významným dokumentem je komentář. Jeho obsah jsem již uvedl. Nemá-li komentář přímo řídící cvičení, pak komentátor každý učební úkol zahájí a nakonec učiní závěr. Při zahájení vyhlásí učební úkol a upozorní účastníky, čemu věnovat zvláštní pozornost. V závěru musí zdůraznit ty otázky, které jsou rozhodující při výcviku, a eventuálně odpovědět na možné dotazy.

Tabulka 4

Poř. čís.	Obsah činnosti	08,50 1 2 3 4 5 6 7 8 9,00 1 2	Vykoná	Signál	Poznámka
1.	Hlášení pohotovosti cvičících jednotek		Velitelé cvičících jednotek, imitační skupiny	Pohotovost	Pořadí:
2.	Hlášení pohotovosti PŘC řídícímu cvičení nebo jeho nadřízenému	atd.	PŘC	Ústně	
3.	Zahájení ukázky a uvedení do situace		ŘC	Schéma	Pořadí zvedání schémat

Na tuto činnost vymezíme čas v harmonogramech jednotlivých učebních úkolů.

Pro komentář je pak výhodné připravit úvodní a závěrečné slovo ke každému učebnímu úkolu, ve kterém vyhlásí učební cíl a upozorní účastníky, čemu věnovat zvláštní pozornost a v závěru zdůrazní otázky a metody, které je třeba zavést při výcviku.

Důležitým momentem je ukončení taktického ukázkového cvičení. Na závěr je třeba, aby řídící cvičení vyhodnotil cvičení, vydal pokyny pro realizaci závěrů

při dalším výcviku vojsk a ocenil práci organizátorů, účastníků i cvičících vojsk. Odchod ze cvičení musíme organizovat stejně pozorně jako příchod na cvičení.

Na závěr chci uvést, že ukázková taktická cvičení jsou velmi důležitým prvkem k zvyšování metodické úrovně velitelů a ukázkou vycvičenosti jednotek a útvarů. Proto přípravě věnujeme maximální pozornost, abychom kvalitně splnili všechny cíle ukázkového taktického cvičení. I zde platí stará pravda, že dokonalá příprava je poloviční úspěch.

ODRÁŽENÍ HROMADNÉHO ÚDERU NEPŘÁTELSKÝCH PROSTŘEDKŮ VZDUŠNÉHO NAPADENÍ SILAMI A PROSTŘEDKY PVOS

Taktické letectvo, jako nejúčinnější palebný prostředek velitele válčiště, je podle velení NATO rozhodující silou v konvenční i omezené jaderné válce. Ve vojenské strategii NATO slouží jako prostředek nejen předpokládané změny poměru sil, ale i zastrašování. Jeho významu odpovídá i pozornost a prostředky, které vynakládají členské státy paktu na zvýšení jeho úderné síly, modernizaci bojové techniky, zdokonalování jeho organizační struktury, řízení a velení.

V bojové a operační přípravě vojenských vzdušných sil Severoatlantického paktu jsou využívány a aplikovány zkušenosti získané v ozbrojených konfliktech ve Vietnamu a zejména na Blízkém východě. Tyto zkušenosti současně s bojovou přípravou jednotek taktického letectva umožňují analyzovat jeho možné použití na středoevropském válčišti v různých druzích konfliktů.

Nejúčinnější použití taktického letectva v ozbrojeném konfliktu je formou hromadných úderů, kdy je efektivně využívána jeho mohutná úderná síla manévru, centralizované velení a vysoké takticko-technické parametry letounů. Hromadné údery mohou být vedeny bez použití, nebo s použitím jaderných zbraní. Oba druhy úderů by byly vedeny při zahájení konfliktu s cílem dosáhnout maximálního překvapení.

Úkolem hromadného úderu taktického letectva s použitím konvenčních zbraní je především vytvořit podmínky pro úspěšné vedení operací pozemních vojsk, podstatně narušit systém PVO protivníka a tím vytvořit předpoklady pro vybojování vzdušné nadvlády.

Hromadný úder má probíhat po dobu 2 až 3 hodin ve dvou až třech vlnách. V první vlně můžeme předpokládat, zejména v jejím počátku, působení bezpilotních prostředků s cílem zahltit systém PVO, vyčerpat jeho úsilí, zjistit jeho sestavu a umožnit pilotovaným prostředkům vytvořit narušení PVO koridory k pronikání do větších hloubek. Závěr první vlny by vytvářely úderné skupiny taktických letounů, které by vedly údery proti aktivním prostředkům PVO.

Vzhledem k účinnosti moderních systémů PVO, by taktické letouny působily v malých výškách 100—300 m s využitím reliéfu terénu, letem mimo prostory radiolokačního zjišťování.

V první vlně hromadného úderu by letouny působily ve skupinách převážně rojů. V každé úderné skupině můžeme předpokládat vyčlenění nejméně jednoho letounu, vybaveného podvěsným kontejnerem s rušící aparaturou k vedení protiradiotechnické činnosti. Zahájení rušení vyčleněnými letouny v úderných skupinách můžeme předpokládat ve vzdálenosti asi 70 km od cíle a jeho ukončení asi 20 km před cílem. Letouny v úderných skupinách mohou rušit širokopásmově, především radiotechnické prostředky pracující v cm pásmu.

Ve druhé vlně hromadného úderu by letouny taktického letectva pronikaly vytvořenými koridory do větší hloubky a vedly by úderu především na raketové jaderné prostředky, letiště frontového letectva, vojska, VS, spojovací a komunikační systém. Jedním z hlavních úkolů by bylo rovněž plnění úkolů izolace prostoru bojové činnosti pozemních vojsk s cílem nepřipustit přísun záloh. Úkoly přímé a plánované podpory pozemních vojsk, jako hlavního úkolu taktického letectva v konvenční válce, by plnilo asi 50% úsilím, vybojování vzdušné nadvlády asi 30% úsilím a zbývajícím úsilím by byly plněny úkoly izolace prostoru bojové činnosti a vzdušný průzkum. Maximální úsilí taktického letectva v prvním hromadném úderu by bylo vedeno do hloubky asi 150 km, úkoly vybojování vzdušné nadvlády až do hloubky 450 km.

Na základě zhodnocení možného působení taktického letectva můžeme předpokládat, že v případě posílení uskupení taktického letectva NATO v Evropě silami ze zámoří by v prvním hromadném úderu působilo do 390 letounů, z toho do 350 stíhacích bombardovacích a stíhacích letounů. Z těchto prostředků můžeme předpokládat, že do 140 letounů by působilo proti objektům PVOS, především v první vlně.

Při vedení úderů na objekty PVOS konvenčními zbraněmi můžeme uvažovat od 4 do 16 letounů. U typů F-104G, Mirage IIIE a Jaguar je nutné uvažovat asi dvojnásobný počet.

Při působení na objekty PVOS by taktické letouny používaly všech prostředků ničení, zejména protiradiotechnické ŘS Shrike, Standart Arm a Martel. Na bodové cíle jako jsou antény radiolokátorů, stanice navedení a úkryty pro letouny by byly používány ŘS Maverick s televizními naváděcími hlavice-mi nebo s navedením pomocí laseru. V široké míře by byly používány i další prostředky jako pumy, neřízené letecké rakety, palubní kanóny a napalm.

Kromě úderných skupin taktického letectva by v hromadném úderu působily i speciální letouny k vedení elektronické války jako RB-57, RC-130, EB-66 a EF-111, které by rušily při letu z prostorů přehrazování, to je asi 50 km před čarou dotyku s dosahem 100 km i více. Rušení by bylo vedeno úzkopásmově, po celou dobu úderu v cm i dm pásmu.

Hromadný úder taktického letectva s použitím jaderných zbraní předpokládá strategická koncepce pružné reakce jako nejvyšší stupeň eskalace omezené jaderné války.

V hromadném jaderném úderu by kromě taktického letectva působily i operačně taktické řízené střely. Za nejpravděpodobnější variantu můžeme pokládat zahájení první vlnou operačně taktických řízených střel vedením úderů na letiště, systém PVOS, soustředění vojsk, VS, komunikační systém, ekonomická a politická centra.

Po ukončení první vlny operačně taktických řízených střel, nebo v jejím závěru, můžeme předpokládat zahájení první vlny taktického letectva v hodnotě asi 40 % sil. Druhá vlna by působila současně s druhou vlnou operačně taktických řízených střel.

Taktické letectvo by působilo na široké frontě skupinami dvojic a rojů, za silné protiradiotechnické činnosti. Údery by byly vedeny především na raketové jaderné prostředky, letiště, systém PVOS, soustředění vojsk a jejich přesuny, VS, komunikační uzly, ekonomická a politická centra. Na směrech, kde se podaří narušením PVO snížit její účinnost, by taktické letouny pronikaly na středních výškách 5000—7000 m. Využíváním optimálních výšek letu se prodlouží i dolet taktických letounů, které by plnily úkoly až do hloubky 1500 km na plný taktický dolet.

Použití jaderných zbraní by podstatně zvýšilo údernou sílu taktického letectva. V jaderné variantě můžeme předpokládat, že s využitím úderů operačně taktických řízených střel by mohly prostředky vzdušného napadení nepříteli vést údery na protiletadlové raketové jednotky, radiotechnické hlásky, letiště a zodolněná VS. Taktické letectvo by působilo v rámci jaderného útoku na válčišti. Hlavní úkol, vybojování raketové jaderné a vzdušné nadvlády, by vedlo 50% úsilím, úkoly podpory pozemních vojsk by byly vedeny podstatně menším úsilím.

Taktické letectvo je velmi účinným palebným prostředkem s možností značného doletu a manévru. Centralizace jeho řízení a velení mu umožňuje přenášení úsilí na různé náletové směry a vedení hromadných úderů o velké intenzitě. S použitím jaderných zbraní může vést údery na plošné stacionární cíle, ale i na pohyblivé a malorozměrné objekty.

Vysoká bojová pohotovost, vycvičenost a možnost rychlého posílení z území USA vytváří z taktického letectva rozhodující složku sil všeobecného určení.

Možnou variantu hromadného úderu a hromadného jaderného úderu uvádíme na modelech náletové situace (viz **obr. 1 a 2**) a údery taktického letectva na některé objekty PVOS viz **obr. 3, 4 a 5**.

Použití sil a prostředků PVOS při odražení hromadných úderů nepřátelských prostředků vzdušného napadení

Síly a prostředky PVOS mohou odrážet hromadné údery nepřátelských prostředků vzdušného napadení za situace, kdy byly již zjištěny přípravy nepříteli k zahájení ozbrojeného konfliktu, nebo za situace, kdy se nepříteli podařilo přípravu ozbrojeného konfliktu utajit a zahájil jej bez zvláštních příprav.

Období, kdy byly zjištěny přípravy nepříteli k zahájení ozbrojeného konfliktu do jeho zahájení, může být různě dlouhé. Podle dosavadních zkušeností potřebují ozbrojené síly NATO k převedení na válečný stav kolem 3—10 dnů. Do zahájení bojové činnosti plánuje velení NATO posílit jak pozemní vojska, tak letectvo přisunem ze zámoří. Zasazení přepravovaných pozemních jednotek je možné za 8—10 dnů, taktického letectva ihned po ošetření letecké techniky.

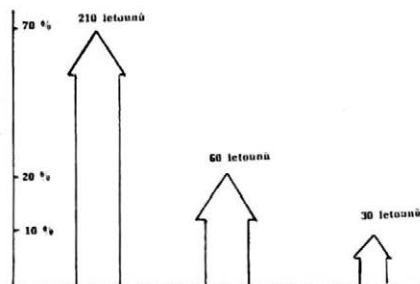
Toto období bude rozhodující pro uvedení sil a prostředků PVOS do plné bojové pohotovosti.

Bojová pohotovost sil a prostředků PVOS musí být taková, aby zabezpečovala odražení úderu. Musí být v souladu s přiletovou dobou nepřátelských prostřed-

MODEL NÁLETOVÉ SITUACE

ROZDĚLENÍ PODLE VÝŠEK

Malé H do 300 m	Střední H 3000 — 5000 m	Strat. H nad 10 000 m
--------------------	----------------------------	--------------------------

CELKEM V HŮ:

300 letounů, 80 cílů

2. vlna

Celkem: 138 letounů
SBoL 99 letounů
PzL 9 letounů
SL 30 letounů

POZEMNÍ SÍLY

RUŠENÍ

1. vlna

Celkem: 90 letounů
SBoL 59 letounů
PzL 13 letounů
SL 18 letounů

PVO, LETIŠTĚ,
POZEMNÍ VOJSKA

3. vlna

Celkem: 72 letounů
SBoL 39 letounů
PzL 21 letounů
SL 12 letounů

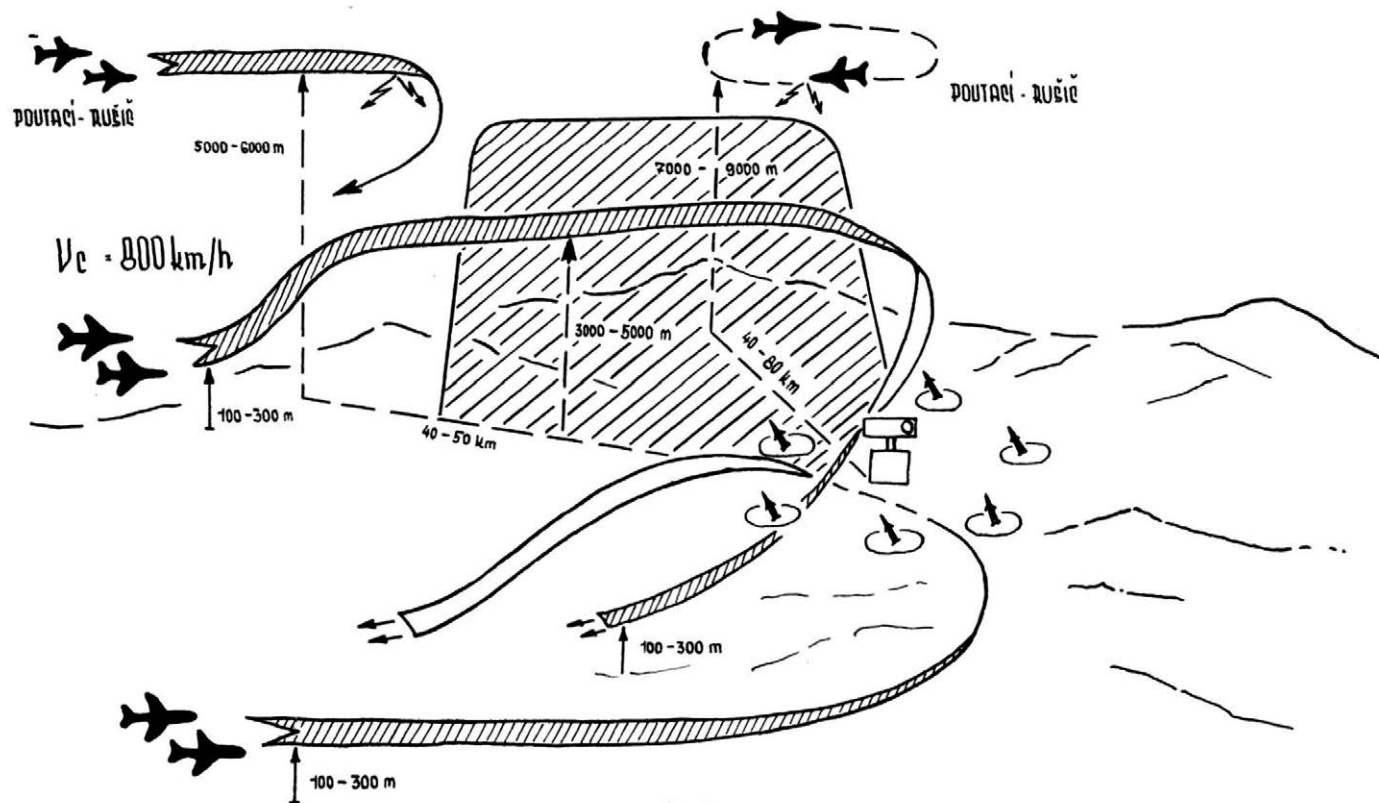
PVO, PRŮZKUM

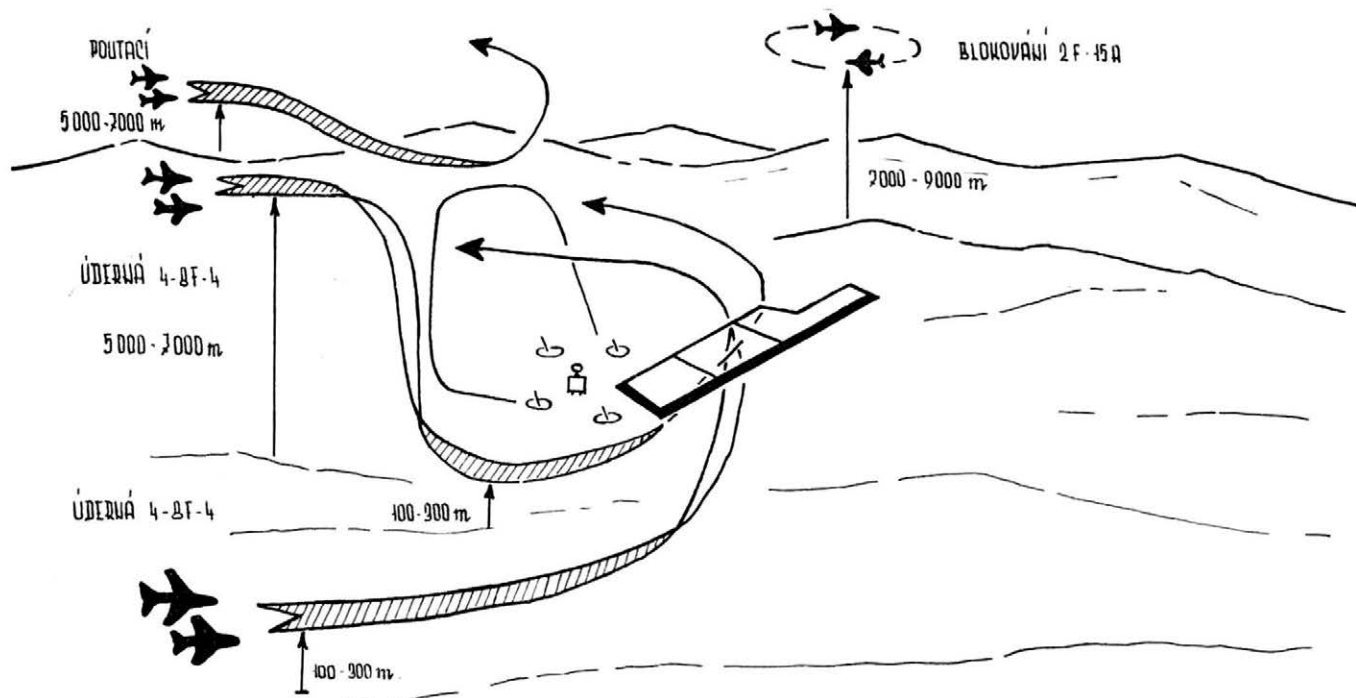
Obr. 1

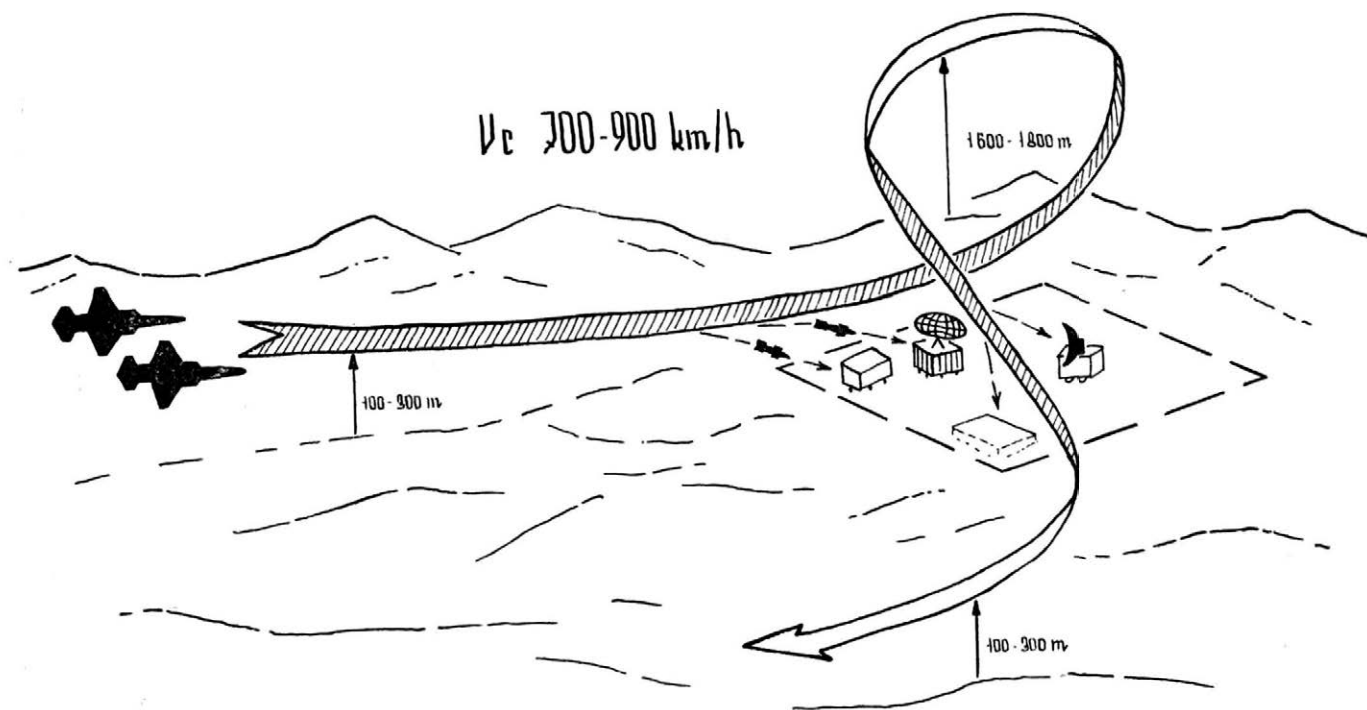
ÚDER TL NA ODDÍL (VARIANTA)

ÚDER TL NA LETIŠTĚ (VARIANTA)

ÚDER TL NA RTR (VARIANTA)

Obr. 5

ků vzdušného napadení, měřenou od okamžiku zjištění radiotechnickým vojskem, do přiletu k vypočítané hranici úderu na jednotlivé objekty.

Dosahuje se:

- udržováním vojsk v určených stupních bojové pohotovosti;
- zkracováním doby přípravy jednotek k zahájení palby, startu letounů a průniku informací o vzdušné situaci;
- zvýšením počtů pohotovostních sil;
- zkracováním lhůt uvedení hlavních sil do bojové pohotovosti;
- zvětšením dálky zjištění vzdušného nepřítele;
- organizací uvědomování o vzdušném nepříteli bezprostředně od předšutých radiotechnických hlásek k aktivním prostředkům.

Odražení hromadného úderu taktického letectva na začátku ozbrojeného konfliktu je nutné hodnotit jako velmi důležitý faktor zmaření útočné operace pozemních vojsk.

Činnost sil a prostředků PVOS bude probíhat podle charakteru bojové činnosti vzdušného nepřítele, která může být vedena na jednom nebo více směrech, popř. na široké frontě. V každém případě bude charakterizována velkým prostorovým rozmachem a prostředky PVOS vstupují do ozbrojeného konfliktu v takovém složení, ve kterém se nacházely již před jeho zahájením. Odražení nenadálého úderu budou zahajovat jako první hotovostní síly a prostředky PVOS. Jejich úkolem je nejen ničit vzdušného nepřítele, ale také zabezpečovat zahájení bojové činnosti hlavním silám PVOS a PVO vojsk.

První sledy vzdušného nepřítele budou ničit síly, které jsou schopny dosáhnout v krátkém čase vyšších stupňů bojové pohotovosti.

Narůstání sil PVOS dosáhneme zasazováním hlavních sil stíhacího letectva, bez čekání na uvedení celých stíhacích útvarů do bojové pohotovosti. Každé prodloužení znamená průlet nepřátelských prostředků vzdušného napadení do hloubky bez možnosti jejich aktivního napadení.

První sledy stíhacího letectva PVOS budeme podle možnosti zasazovat již na vzdálených přístupech a s takovým předstihem, aby dokončovaly zničení vzdušného nepřítele před přiletem k bráněným místům.

Při odrážení hromadného úderu vzdušného nepřítele má zvlášť velký význam včasné rozpoznání jeho hlavních náletových směrů. Na tyto je nutné soustředit úsilí a dosáhnout převahy, hlavně manévrem stíhacího letectva s cílem nedopustit prolomení prvního sledu PVOS.

V případě prolomení prvního sledu PVOS vzdušným nepřítelem musíme organizovat jeho pronásledování až do úplného zničení v součinnosti se silami a prostředky sousedních států Varšavské smlouvy. Všechny skupiny nepřátelského letectva, které pronikají do hloubky musíme bezpodmínečně ničit. Hlavním prostředkem k jejich ničení je stíhací letectvo. Dovedným využitím jeho schopností, obratným manévrem jeho silami a rozhodnou a smělou činností musí nepřátelské letouny ničit ještě před splnění jejich úkolů.

Při hluboce členěné bojové sestavě nepřátelského letectva může vzniknout situace, kdy na některých směrech v některých uskupeních protiletadlového raketového vojska může dočasně dojít k nedostatku raket, teJy k tomu, že nemůže postřelovat všechny cíle. Tyto cíle operativně přidělíme k ničení stíhacímu letectvu. Za tím účelem musíme předem organizovat součinnost mezi protiletadlovým raketovým vojskem a stíhacím letectvem, většinou podle zásady působení na přidělené cíle a ve vymezených prostorech či výškách.

Je-li sestava nepřátelského letectva hluboce členěna a mezi jednotlivými sledy jsou nevelké časové odstupy, musíme správně předvídat možné složení nepřátelských skupin na náletových směrech a na tomto základě určit použití vlastních sil. Nemůžeme dopustit předčasné vyčerpání vlastních hlavních sil již na první vlnu hromadného úderu bez možnosti působit i na hlavní síly nepřátelského letectva. Zdůvodněné předvídání činnosti vzdušného nepřítele umožní správný výpočet sil a prostředků PVOS při odražení hromadného úderu vzdušného nepřítele i s hluboce členěnou bojovou sestavou.

Ze zkušeností z bojů hlavně na Blízkém východě známe, že nepřátelské letectvo bude působit převážně v malých a přízemních výškách. Pro síly a prostředky PVOS to je značně složitá záležitost. Její řešení vyžaduje, abychom dovedně využívali zpráv malovýškového systému radiolokátorů, vhodně doplněných pozorovacími stanovišti.

Soudobé stíhací letouny jsou schopny vést úspěšně boj s cíli ve všech výškách. Vzhledem k malé dálce zjišťování nízké letících cílů, bude stíhací letectvo působit proti nim ze stěhu ve vzduchu. Zpravidla se pro stíhací letouny, působící proti nízké letícím cílům, určují prostory, v nichž plní bojové úkoly.

Protiletadlové vojsko může nejefektivněji působit proti nízké letícím cílům skupinami smíšených jednotek, což kromě jiného zvyšuje i odolnost proti rušení. Musíme však zabezpečit takovou vzdálenost mezi jednotkami, která umožní, aby hranice prostorů účinné působnosti se vzájemně překrývaly vzhledem k nejmenší výšce. Jen tak budou schopny vést úspěšně bojovou činnost s letouny nepřítele v malých výškách i při velké hustotě jeho bojových sestav.

V případě, že na některém směru není souvislý malovýškový systém ať už z nedostatku vhodných radiolokátorů vzhledem k tvárnosti terénu, nebo jejich vyřazením bojovou činností nepřítele, můžeme stíhací letectvo použít k ničení nízké letících cílů a sice způsobem „volného lovu“ ve stanoveném prostoru. Tento způsob sice vyžaduje větší počet stíhacích letounů, avšak v dané situaci je jednou z možností, jak úspěšně splnit úkol.

V případě zahájení ozbrojeného konfliktu po období příprav bude nepřítel hromadný úder letectva vést pravděpodobně za použití pouze konvenčních druhů výzbroje.

Taktické letectvo nepřítele bude v tomto případě působit zpravidla na úzkých úsecích fronty, velkými skupinami do 16 až 24 letounů, za intenzivního radiotechnického rušení a využití všech druhů manévru a činnosti různých skupin ochrany, poutacích a podobně.

V této situaci bude mít velký význam včasné a rozhodné opatření ke zvyšování bojových možností celého systému PVOS na nejnebezpečnějších směrech, především s využitím stíhacího letectva, jakožto prostředku s velkou možností manévru. Jeho zasazení musí být rozhodné, v co největší vzdálenosti od státní hranice nebo bráněného objektu a takovými silami, aby zabezpečovaly maximální ničení útočícího nepřátelského letectva. Jeho hlavní úkol bude spočívat v narušení bojových sestav vzdušného nepřítele, způsobení vážných ztrát, vytvoření podmínek pro jeho ničení protiletadlovým vojskem a v součinnosti s ním pak jeho úplným zničením nebo odražením.

Stíhací letectvo, které působí ve druhém sledu, ničí zpravidla nepřátelské letouny, které pronikly prvním sledem, tvořeným pozemními protiletadlovými prostředky. Proti vzdušnému nepříteli, který působí ve velkých skupinách, musíme i stíhací letectvo použít hromadně buď na několika čarách, nebo v různých výškách. Důležité je prostorové vymezení odpovědnosti jednotlivým stí-

hacím leteckým plukům, aby nedocházelo k vzájemnému omezování bojové činnosti.

Může dojít i ke společné činnosti větších sil stíhacího letectva v prostoru protiletadlového raketového vojska. To bude v těch případech, kdy protiletadlové raketové vojsko bude mít v některých prostorech omezené možnosti a nebude schopné samostatně ničit velké skupiny nepřátelského letectva, nebo tehdy, kdy prostory účinné působnosti budou tak rozsáhlé, že nebude stíhacímu letectvu prostor pro vedení bojové činnosti v samostatném prostoru. Tentě způsob vedení bojové činnosti bude klást velké nároky na součinnost mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem.

Protiletadlové raketové vojsko při odrážení hromadného úderu za používání konvenčních zbraní bude v široké míře používat manévr palbou a soustřeďování palby proti velkým skupinám nepřátelského letectva. Protiletadlové raketové vojsko musí být schopné ničit nepřátelské letectvo i za intenzivního radiotechnického rušení dovedným využíváním techniky. Neustále musí být připravené k odrážení hromadného úderu i v případě, že by nepřítel přešel na omezené používání jaderných zbraní.

Radiotechnické vojsko musí včas zjistit první sledy nepřátelského letectva, upřesnit jeho uskupení, složení a hlavní směr náletu. Během odrážení hromadného úderu musí poskytovat neustálý přehled o vzdušné situaci plynulým sledováním jak nepřátelského letectva, tak i vlastních stíhacích letounů a uvědomováním o nich. Tím vytváří předpoklady pro správné rozhodování velitelů na základě znalosti konkrétní situace.

Po skončení hromadného úderu přejde nepřátelské letectvo na metodickou rušivou a průzkumnou činnost. Cílem je co nejdříve zjistit výsledky hromadného úderu, mařit odstraňování následků úderu a případně ničit některé důležité cíle, které nebyly dostatečně zničeny v průběhu hromadného úderu. Na ničení těchto nepřátelských letounů se budou podílet všechny útvary.

Přistoupí-li nepřítel k omezenému použití jaderných zbraní, změní se charakter činnosti nepřátelského letectva v hromadném jaderném úderu.

Podstatně se zvýší počet cílů nepřátelských letounů zjišťovaných a sledovaných radiotechnickým vojskem a tedy i předávaných aktivním prostředkům a velitelským stanovištím. Nepřátelské letectvo bude pronikat systémem PVOS na široké frontě a podle stupně umlčení sil a prostředků PVOS může být jeho činnost přenesena do větších výšek. Použití jaderných zbraní podstatně zhorší i možnosti spojovacích prostředků.

Hromadného jaderného úderu se účastní i operačně taktické řízené stíhaly převážně na stacionární cíle a na objekty PVOS.

Odrážení hromadného jaderného úderu bude tedy probíhat v podmínkách značně složitějších, než při odrážení konvenčního hromadného úderu. Složitost se projeví ve velké dynamice činnosti nepřátelských prostředků, ztížených podmínkách velení aktivním prostředkům, složité vzdušné situaci a velmi krátkých časových možnostech pro rozhodování.

Součinnost sil a prostředků PVOS při odrážení hromadného úderu nepřátelských prostředků vzdušného napadení

Úspěšné odrážení hromadného úderu nepřátelských prostředků vzdušného napadení a jejich konečné zničení je možné jen při přesné, nepřetržité a efektivní součinnosti jak mezi jednotlivými druhy vojsk PVOS, tak se silami a pro-

středky protivzdušné obrany jiných druhů ozbrojených sil a konečně se silami a prostředky PVOS sousedních zemí Varšavské smlouvy.

Cílem součinnosti je společné zničení vzdušného nepřítele, který vede úder na styku součinnostních partnerů, vzájemná pomoc při odražení hromadného úderu tomu partneru, který svými silami není schopen úspěšně bojovat s nepřítelem, vzhledem k jeho početní nebo kvalitativní převaze nebo příliš velké hustotě jeho sestav a zabezpečení nepřetržitého působení na uskupení vzdušného nepřítele na celé trati jeho letu.

Součinnost mezi jednotlivými svazky PVOS se organizuje k zabezpečení uvedení vojsk do bojové pohotovosti, k plnému využití jejich bojových možností a k poskytování vzájemné pomoci při ničení vzdušného nepřítele.

Podstata této součinnosti spočívá ve sladění úsilí vojsk podle cílů bojové činnosti, podle času a místa ničení vzdušného nepřítele a ve vzájemné pomoci v zájmu úspěšného plnění bojových úkolů.

Zvlášť velký význam má řešení součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem. V konkrétních podmínkách nebude mít stíhací letectvo dostatečný prostor pro samostatné ničení vzdušného nepřítele a většinou bude působit na hranici nebo i v prostoru účinné působnosti protiletadlového raketového vojska. Praktické zkušenosti z bojové činnosti ukázaly, že taková činnost stíhacího letectva je přípustná i prakticky možná, musí však být včas splánovaná, procvičená a plně zabezpečená. Důležitým prvkem zabezpečení je přesná a včasná informovanost stíhacího letectva i protiletadlového raketového vojska o cílech a jejich činnosti.

Součinnost a koordinaci úsilí vojsk PVOS a také sil a prostředků protivzdušné obrany jiných druhů ozbrojených sil v průběhu odražení hromadného úderu vzdušného nepřítele řídí velitel PVOS v souladu s příslušnými plány součinnosti.

Při organizaci a zabezpečování součinnosti má velký význam vytvoření spolehlivého radiolokačního pole ve všech výškách, na styčných součinnostních útvarů, svazů i států Varšavské smlouvy.

Velení vojskům PVOS spočívá ve stálém řízení velitelů a štábů, činnosti podřízených útvarů, soustředění a usměrnění úsilí k řešení stanovených úkolů při odražení hromadného úderu a také při všestranném zabezpečení vojsk a jejich činnosti.

Rozhodujícím činitelem při vedení bojové činnosti je čas. I velení vojskům PVOS bude v mnohém záviset na čase. V podmínkách dynamické činnosti vojsk protivzdušné obrany státu nejsou velitelé schopni konkrétně ovlivňovat každý prostředek v boji proti jednotlivým vzdušným cílům. Velitelé však musí umět podřídit úsilí svých vojsk své vůli a svému zámyslu. Proto se vyžaduje, aby velení vojskům PVOS bylo přísně centralizované, avšak umožňující uplatnit i principy decentralizovaného velení.

Centralizace velení předpokládá tedy, že vedle koordinování úsilí se ponechá podřízeným stupňům určitá samostatnost ve volbě prostředků a způsobů plnění úkolů a i v dalších otázkách tak, aby byla zajištěna možnost vedení efektivní bojové činnosti i při narušení centralizovaného velení na některém ze stupňů. Podřízeným stupňům se ponechává právo řídit bojovou činnost při odražení hromadného úderu na základě rozhodnutí nadřízeného velitele a dříve vydaného úkolu, stanoveného rozkazem, bojovým nařízením nebo plánem činnosti i v těch případech, kdy došlo k vyřazení nadřízeného velitelského

stanoviště nebo při přerušení spojení s ním, nebo když hloubka radiolokačního pole a doba uvědomování nezabezpečují včasné přijetí rozhodnutí a uložení úkolů podřízeným.

V otázkách velení protivzdušné obrany státu při odrážení hromadného úderu má značný význam využití a osvojení si automatizovaných prostředků velení.

V současných podmínkách neobyčejně vzrostla úloha PVOS. Vysoké rychlosti soudobých letounů, jejich schopnost působit v malých i velkých výškách za všech povětrnostních podmínek i v noci, jejich velká únosnost ničivé výzbroje, včetně konvenčních a jaderných pum a protizemních řízených střel, a poměrně malá zranitelnost vytváří značné obtíže při organizaci boje s nimi.

Je proto nutné soustavně zvyšovat znalosti i praktické návyky velitelů v řízení bojové činnosti vojsk, zvyšovat úlohu štábů a sladěnost jejich práce. Zdokonalování metod velení vojskům při odrážení hromadného úderu vzdušného nepřítele musí být na základě osvojení si automatických systémů velení.

Při zdokonalování systému PVOS zaměříme pozornost na zvyšování možností zjišťovat a ničit letouny — nosiče jaderných zbraní ve velkých vzdálenostech, prakticky větších, než je délka odpálení protizemních řízených střel nebo křídlatých raket s plochou dráhou letu.

Pro úspěšné vedení bojové činnosti a odrážení i nenadálého hromadného úderu nepřátelského letectva musíme vojska PVOS udržovat v trvale vysokém stupni bojové pohotovosti.

K ŽENIJNÍMU ZABEZPEČENÍ NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍCH PŘEKÁŽEK

Vodní překážky spolu se záatarasy a terenem rozrušeným bojovou činností mohou do značné míry ovlivnit průběh operace a boje. Hlavním způsobem překonávání vodních překážek jsou násilné přechody z chodu, ve zvláštních případech s krátkou a výjimečně s plánovitou přípravou.

Základní předpoklady k úspěšnému řešení této složité fáze bojové činnosti jsou:

— znalost způsobu obrany vodních překážek nepřítelem,

— způsobilost vojsk k překonávání vodních překážek,

— technické parametry vodní překážky, roční období a počasí,

— charakter bojové činnosti nepřítele.

Jak ukazují zkušenosti posledních let, můžeme mezi základní předpoklady k úspěšnému vedení násilných přechodů zařadit i přesně propracovanou metodiku činnosti vojsk, promyšlenou organizaci a řízení ženijního zabezpečení.

Metodika násilného přechodu vodních překážek

Úspěch násilného přechodu vodní překážky podmiňuje i logická posloupnost bojové činnosti v souladu s konkrétní situací vlastních vojsk, situací nepřítele a v závislosti na technických faktorech vodní překážky.

Vojska se přibližují k vodní překážce zpravidla v bojové sestavě, v jaké vedla útočnou bojovou činnost. Při přibližování se vojsk k vodní překážce je nezbytné na základě konkrétní situace upřesnit úkoly průzkumným jednotkám, představeným oddílům (předvojům), vysunout přepravní prostředky blíže vodní překážce, včas organizovat technická opatření k překonání vodní překážky obojživelnou bojovou technikou na plavidlových přepravištích a přepravou tanků pro brodění nebo jízdu pod vodou. Mimo to upřesníme úkoly raketového vojska a dělostřelectva k ničení a umlčování vojsk nepřítele, které brání vodní překážku.

Průzkumné prvky divize a pluků, v nichž jsou začleněni i ženijní průzkumníci, se urychleně přibližují k vodní překážce a přepravují se samostatně na protilehlý břeh, pronikají mezerami v obraně

nepřítele, vedou průzkum jeho uskupení, přicházejících záloh, rozmístění protitankových zbraní a zjišťují prostory rozmístění jaderných prostředků nepřítele. Hlavním úkolem ženijního průzkumu v této fázi násilného přechodu je vyhledání (ověření) nejvýhodnějších úseků vodní překážky pro násilný přechod, vhodných prostorů pro zřízení brodových, podvodních, plavidlových a mostových přepravišť, zjistit stav stálých mostů a možnosti využití místních přepravních prostředků.

Současně s přibližováním bojové sestavy vojsk k vodní překážce musíme účinně ničit prostředky jaderného napadení nepřítele s využitím raketového vojska, lelectva, dělostřelectva, ale i představeného oddádu nebo taktického vzdušného výsadku.

Taktický vzdušný výsadek vysadíme na vodní překážku zpravidla 1,5 — 2 hodiny před proniknutím představených oddílů k vodní překážce. Hlavní úsilí zaměřuje na ovládnutí přepravišť a hydrotechnických staveb, zabráňuje jejich zničení nepřítelem, vede rozhodnou a aktivní činnost, houževnatě brání obsazené objekty

s cílem udržet je až do příchodu vlastních vojsk.

Předsunutě odřady energicky postupují k vodní překážce, nezavazují se do boje s vojsky nepřítele, zmocňují se úseků vhodných pro násilný přechod a stálých přepravišť a zabezpečují rychlý postup hlavních sil divize (pluku). Na čele proudů předsunutých odřadů postupují zpravidla tankové jednotky, dělostřelectvo postupuje obvykle ihned za tanky nebo čelními jednotkami, v případě potřeby se vysunuje blíže k vodní překážce. Převážní prostředky postupují k vodní překážce v sestavách vojsk, kterým byly pro násilný přechod přiděleny. Velké obojživelné automobily (PTS-10) a samohybná pásová soulodí (GSP) se přesunují za předvoji nebo za čelními prapory, pontonové mostové soupravy na čele hlavních sil. Za příhodné situace můžeme k zabezpečení včasného přesunu pontonových jednotek do prostoru zřízení mostových přepravišť vyčlenit zvláštní osy přesunu.

K upřesnění situace, úkolů a součinnosti vojsk zaujímá zpravidla velitel divize (pluku) předsunutě velitelské stanoviště v blízkosti vodní překážky, odkud řídí postup prvního sledu, přepravních prostředků, děl a tanků vyčleněných pro přímou střelbu k určeným úsekům násilného přechodu.

Jakmile se předsunutě odřady (předvoje) přiblíží k vodní překážce, můžeme vést na nejdůležitější cíle obrany nepřítele na řece jaderný úder, při zachování bezpečnosti vzdálenosti. Předsunutě odřady (předvoje) využívají jaderného úderu, rozhodnou činností ničí nepřítele na vodní překážce, zmocňují se stálých mostů a přepravišť, z chodu překonávají vodní překážku na plavidlových, přívozových, brodových přepravištích a jízdou tanků pod vodou, zmocňují se protilehlého břehu a energicky pronikají do hloubky obrany nepřítele, rozvíjejí útok do boků a týlu nepřátelské bojové sestavy a v případě, že byl do prostoru vodní překážky vysazen taktický vzdušný výsadek, vyvíjejí maximální úsilí o spojení se s ním.

Po ovládnutí přilehlého břehu do hloubky, která znemožňuje nepříteli vést přímé palby do prostorů plánovaných přívozových a mostových přepravišť, zahajují pontonové a přepravní jednotky jejich zřízení.

V dalším je nezbytné přepravit na protilehlý břeh po zřízených přepravištích část protiletadlových prostředků k ochranně přepravišť a vojsk bojujících na protilehlém břehu před údery letectva nepřítele. Současně je třeba přepravit protitankovou zálohu a pohyblivý odřad zata-

rasovací k úspěšnému odrazení možných nepřátelských protiztečí a část dělostřelectva k podpoře bojové činnosti vojsk na protilehlém břehu. Velitel předsunutých odřadů jsou povinni učinit opatření k obraně a ochraně zřízených a obsazených přepravišť a tato udržet až do příchodu útvarů prvního sledu. Vzhledem ke stále úhroze jaderných úderů nepřítele do prostorů násilného přechodu, je třeba zabránit hromadění jednotek a bojové techniky na přístupech k vodní překážce a na přepravištích.

V případě, že násilný přechod vodní překážky se nedaří podle plánovaných předpokladů a nebylo dosaženo předpokládaného úspěchu, je třeba vykonat manévr jednotkami a přepravními prostředky na jiný úsek a pokračovat v násilném přechodu. Na původním úseku můžeme ponechat menší část jednotek k poutání nepřítele a odvádění jeho pozornosti od nově zvoleného směru, kam chceme přenést hlavní úsilí bojové činnosti.

Útvary (jednotky) prvního sledu vedou násilný přechod vodní překážky na široké frontě z chodu, s využitím úspěchu předsunutých odřadů, taktického vzdušného výsadku a všech prostředků ničení nepřítele na všech druzích přepravišť.

Část jednotek, které útočí na směr činnosti předsunutého odřadu, využívá k přepravě zřízených mostových přepravišť. K oklamání a rozptýlení pozornosti nepřítele zřizují ženijní a pontonové jednotky klamná přepraviště a organizujeme demonstrační činnost na nevyužívaných úsecích vodní překážky.

Zahájení násilného přechodu v celém úseku divize (pluku) vyžaduje intenzivní bojovou činnost protiletadlových jednotek, prostředků protivzdušné obrany armády a stíhacího letectva k obraně zřízených přepravišť a vojsk při násilném přechodu.

Velitel divize (pluku) sleduje z předsunutého velitelského stanoviště průběh násilného přechodu, podle vývoje situace a na návrh ženijního náčelníka řídí manévr přepravními prostředky, usměrňuje pohyb vojsk do úseků, kde se násilný přechod rozvíjí nejúspěšněji a všestranně podporuje vojska bojující na protilehlém břehu. Přitom sleduje zejména včasnou přepravu tanků, dělostřelectva a jednotek protitankových řízených střel. Divizní dělostřelectvo se zpravidla přepravuje za pluky prvního sledu, raketový oddíl přepravujeme po bateriích při zachování stálé pohotovosti k zahájení jaderného úderu nepřítele. Předsunutě velitelské stanoviště divize a pluků se přepravuje na protilehlý břeh ihned po přepravě prvních sledů.

Útvary (jednotky) druhého sledu nebo vševojskové zálohy se po příchodu k vodní překážce přepravují po mostových přepravištích, v tempech nařízených přesunových rychlostí. Jestliže mezi ukončením přepravy vojsk 1. sledu a zahájením přepravy 2. sledu je časová mezera, vykonají pontonové a přepravní jednotky v zájmu ochrany mostových přepravišť jejich sklopení ke břehu a zamaskování je. Přepravené druhé sledy musí energicky rozvíjet útok do hloubky, ničit nepřitele na dalších obranných postaveních, vyvracet obranu nepřitele údery do boků a týlu, v součinnosti s protitankovou zálohou a pohyblivým odřadem zatarasovacím a s využitím paléb dělostřelectva odrážet nepřátelské protizteče a splnit stanovené bojové úkoly.

Týly divize (pluku) se přepravují po mostových přepravištích, zpravidla po určitém časovém odstupu, s ohledem na postup vojsk na protilehlém břehu.

Při jaderném nebo chemickém napadení jednotlivých přepravišť je třeba (mimo ob-

vyklých opatření) odstranit následky jaderného úderu, zachránit osoby ohrožené utonutím, doplnit obsluhu přepraviště, zjistit míru poškození přepraviště a na ní závislé provozuschopnosti a úroveň chemického a radioaktivního zamoření. Jaderný úder do bezprostřední blízkosti mostového přepraviště vyžaduje zpravidla přerušení přepravy, částečnou speciální očištění pontonové mostové soupravy omytím vodou a skutečným manévrem do záložního místa mostového přepraviště.

Po skončení přepravy vojsk na jednotlivých přepravištích tuto postupně rušíme, uvolněné přepravní prostředky se soustřeďují v určených prostorech na protilehlém břehu a připravují se k plnění dalších úkolů. V některých případech, v souladu se zámyslem nadřízeného velitele a na jeho rozkaz, můžeme zejména mostová přepraviště ponechat ve funkci i po ukončení přepravy divize pro přepravu dalších vojsk.

Organizace a řízení ženíjního zabezpečení násilných přechodů vodních překážek

Násilný přechod vodní překážky z **cho-**du organizuje velitel divize (pluku) již s obdržením bojového úkolu. V jeho rozhodnutí zpravidla určuje;

- úseky násilného přechodu plukům (praporům),
- opatření ženíjního zabezpečení násilného přechodu vodní překážky,
- rozdělení ženíjních sil a přepravních prostředků a manévru s nimi,
- prostory divizních (plukovních) přepravišť, dobu jejich pohotovosti k přepravě a pořadí přepravy na nich,
- způsob součinnosti vojsk při příchodu k řece, při vlastní přepravě a při vedení boje na nepřátelském břehu.

Se stanovením bojových úkolů velitel divize (pluku) určuje posílení útvarů (jednotek) ženíjnými jednotkami s přepravními prostředky, pořadí přísunu těchto jednotek a přepravních prostředků k vodní překážce, prostory, časy pohotovosti a pořadí využití divizních (plukovních) přepravišť.

Při stanovení bojových úkolů velitelům útvarů a jednotek ženíjního vojska určuje místo začlenění přepravních prostředků pro přesun k vodní překážce, úkoly ženíjního vybudování přepravišť a způsob udržování provozu na nich.

Ženíjnmu náčelníku vševojskového velitel stanoví způsob vedení ženíjního průzkumu, prostory a dobu zřízení hlavních a záložních přepravišť, organizaci přísu-

nu přepravních prostředků k vodní překážce a manévru s nimi v průběhu násilného přechodu. Ženíjný náčelník musí být připraven hlásit veliteli závěry z údajů ženíjního průzkumu charakterizující vodní překážku i s přilehlým terénem, stupeň ženíjního vybudování obrany nepřitele, návrh na organizaci splnění úkolů a opatření ženíjního zabezpečení a na bojové použití ženíjních útvarů (jednotek) s přepravními prostředky.

Ženíjný náčelník divize (pluku) plánuje úkoly a opatření ženíjního zabezpečení násilného přechodu na základě rozhodnutí velitele a odborného nařízení nadřízeného ženíjního náčelníka. Ženíjný zabezpečení plánuje zpravidla graficky na mapě velkého měřítká, která se přikládá na stupni divize k plánu ženíjního zabezpečení útoku. Na mapě jsou znázorněny přístupové cesty k přepravištím a cesty pro manévru vojsk, výchozí čára k přepravě, prostory nalodování a nakládání na plavidlová a přívozová přepraviště, prostory soustředění vojsk a přepravních prostředků a v nich přijatá ženíjná opatření, jednotlivá přepraviště na úseku násilného přechodu s určenými silami a přepravními prostředky k jejich zřízení a obsluze, pořádkové služby na přepravištích a ženíjná opatření k zabezpečení bojové činnosti na protilehlém břehu.

Základním bojovým dokumentem k ča-

sovému řízení násilného přechodu je grafikon přepravy. Zpracovává se zpravidla za řízení náčelníka štábu nebo operačního oddělení, za účasti náčelníků všech druhů vojsk a speciálních vojsk. Jeho smyslem je stanovit optimální pořadí přepravy vojsk. Přitom vycházíme z bojové sestavy, technických možností přepravy a zámyslu vedení bojové činnosti na protilehlém břehu. Ženíjný náčelník se zúčastňuje zpracování grafikonu přepravy zejména stanovením doby pohotovosti jednotlivých přepravišť, upřesněním druhu, prostoru a výkonné jednotky ke zřízení přepraviště, stanovením kapacity a časových možností přepravy. Výpisy z grafikonu přepravy musí být včas doručit podřízeným útvarům a na jednotlivá přepraviště.

Ženíjný náčelník zpracovává „bojová nařízení pro ženíjný zabezpečení“, jejichž obsah musí postihovat skutečnosti k zabezpečení násilného přechodu i útočného boje. V dalším organizuje práci oddělení a kontrolní činnost v podřízených ženíjných, pozicionových a přepravních jednotkách a zabezpečuje plnění nařízených úkolů materiálně.

Při vlastním násilném přechodu je místo ženíjního náčelníka na předem určeném velitelském stanovišti, které se zpravidla k řízení násilného přechodu zřizuje, a při nepředvídaném nebo nepřiznivém vývoji situace předkládá vševojskovému veliteli návrhy k manévru přepravními prostředky, ke zřízení záložních přepravišť nebo k zasažení záloh přepravních prostředků. Podle situace navrhuje i zrušení přepravišť, která svůj úkol v přepravě vojsk splnila.

Při násilném přechodu vodní překážky s plánovitou přípravou se ženíjný zabezpečení plánuje podrobněji. To se projevuje zejména v přesnějším a podrobnějším zpracování úkolů a všech opatření k ženíjnmu zabezpečení násilného přechodu. Přiznivější časové možnosti dovolují organizovat dokonalou a podrobnou součinnost na všech stupních. Toto probíhá na velkorozměrných schématech a plastických stolech k rozhodujícím fázím násilného přechodu.

Nedílnou součástí plánování a organizace násilných přechodů vodních překážek je výpočet kapacity jednotlivých přepravišť.

Kapacitu plavidlového a přívozového přepraviště vypočítáme podle vzorce:

$$R = \frac{2B}{V} \cdot (1 + 0,3 Vp) + t.$$

R = doba koloběhu v minutách,

B = šířka překážky v m,

V = rychlost přívozu na vodě [v průměru 120 m. min⁻¹],

Vp = rychlost proudu v m. s⁻¹,

t = čas potřebný pro naložení, vyložení a pohyb na souši [v průměru 6'–8'].

Celková doba přepravy na plavidlovém přepravišti z obojížlivých přepravních prostředků ženíjního vojska a na přívozových přepravištích se určuje podle vzorce:

$$T = \frac{M \cdot R}{K} \cdot 1,2.$$

T = celková doba přepravy v minutách,

R = doba jednoho koloběhu,

M = počet koloběhů jednotlivých přepravních prostředků [počet přepravních jednotek],

K = počet přepravních prostředků, které jsou k dispozici,

1,2 = koeficient obtížnosti přepravy.

Kapacitu přepravy tanků pod vodou vypočítáme podle vzorců:

a) výpočet doby přepravy:

$$T = \frac{L + B}{n \cdot v} \cdot 1,2,$$

b) výpočet potřeby počtu brodů:

$$n = \frac{L + B}{T \cdot v} \cdot 1,2.$$

T = celková doba přepravy v minutách,

L = délka proudu v m; $L = (e - 1) \cdot 1$,

e = počet tanků,

B = šířka řeky v m,

n = počet tras brodů,

v = střední rychlost pohybu tanků pod vodou,

l = vzdálenost mezi tanky zvětšená o délku tanku.

Kapacitu přepravišť vypočítáme podle vzorců:

a) výpočet doby přepravy:

$$T = \frac{60 \cdot L}{n \cdot v},$$

b) výpočet potřeby počtu mostů:

$$n = \frac{60 \cdot L}{T \cdot v}.$$

T = celková doba přepravy v minutách,

L = délka proudu v km,

n = počet mostů,

v = rychlost přesunu po mostě

v km. h⁻¹

[u PMS při přepravě tanků

30 km. h⁻¹].

Možnosti manévru přepravními prostředky vypočítáme podle vzorců:

$$L = \frac{T \cdot V_1 \cdot V_2}{V_1 - V_2}.$$

$$T = t_1 + t_2 + t_3.$$

L = vzdálenost mezi vodními překáž-

Velitel 6.1d
soudruzi Velitel 6.1d

Grafikon přepravy 6.td přes VLTAVA

• *useru* , vs , *maxa*
(variante)

Úsek nasilného prechodu	Přepravené přepra- viště určeno			Schéma úseku nasilného prechodu	Pořadí a doba přepravy vozů																																																														
	Druh	Přepravené vozidlo	Druh vozidla		Předsunutý odřad												Marky sil																																																		
					10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	220	230	240	250	260	270	280	290	300	310	320	330	340	350	360	370	380	390	400																							
6.1d	14 tp	1 Podrobné	-	1 ždr														upra- va a vyly- cení		1/14 tp		Přepravené zrušeno																																													
		2 Mostové	1/2 PHS	ponr 16 ždr														zřízení mostu		nutno na od- ložení lečivo		3/14 tp		Ty 1/14 tp		OVR		PL 001		16 tp												Přesuv prošlédku armady																									
		3 Podrobné	-	1 ždr														upra- va a vyly- cení		2/14 tp		Přepravené zrušeno																																													
		4 Plavidlové	OT PTS-10	osádky														msr 14 tp		Vyhrazeno pro odšuny raněných																																				Přepravené zrušeno											
		5 Přímokové	4 GSP	1H2 pr pas														Dél. 92 tp		Ty 1/12 tp (část)		DPTZ B + P0Z 6		Sno- jezu v most		Přepravené zrušeno																																									
PO - 12 tp	21 msp	6 Plavidlové	OT	-		S/21 msp												msr 12 tp		Přepravené zrušeno																																															
		7 Podrobné	-	1 ždr														upra- va a vyly- cení		2/13 tp		3/12 tp		Přepravené zrušeno																																											
		8 Mostové	1 PMS	16. ponpr														zřízení mostu		1/12 tp		Ty 1/12 tp		délka stře- lečno		Ty 1/21 msp		Ty 1 divize												Přepa- viště zrušeno																											
		9 Podrobné	-	1 ždr														upra- va a vyly- cení		1/21 msp		Přepravené zrušeno																																													
		10 Plavidlové	OT PTS-10	osádky														1/21 msp		2/21 msp		PT 001		vyhrazeno pro odšuny raněných												Přepravené zrušeno																															

kami v km, na kterých lze znovu použít přepravních prostředků,
 V_1 = rychlost přesunu přepravních prostředků v km/h,
 V_2 = tempo útoku v km/h,
 T = celkový čas využití přepravních prostředků v mostě v hodinách,

t_1 = doba použití přepravních prostředků v mostě,
 t_2 = doba sejmutí mostu,
 t_3 = doba na zřízení mostu.

Vypočtené údaje uplatníme při kalkulaci celkové doby přepravy a vyjadřujeme je v grafikonu přepravy (viz obr. 1).

Opatření k zachování životnosti přepravišť

Vlastní období násilného přechodu vodní překážky je potenciálně velmi nebezpečnou fází bojové činnosti vojsk. Toto nebezpečí vyplývá z nutného usměrnění vojsk na jednotlivá přepraviště, z omezené možnosti manévru i snížených možností použití palebných prostředků. Nepřítel se vždy bude snažit využít těchto pro sebe příznivých faktorů k vedení jaderných a leteckých úderů i paleb dělostřelectva a způsobení ztrát našim vojskům. To vyžaduje, aby přepravovaná vojska přijala účinná opatření k všestrannému zabezpečení bojové činnosti.

Životnosti přepravišť dosahujeme:

- účinnou protivzdušnou obranou přepravišť a celého úseku přepravy,
- dovedným výběrem prostorů přepravišť podle jejich druhů,
- rozmištěním přepravišť na široké frontě,
- maskováním skutečných přepravišť a zřizováním klamných přepravišť,
- uskutečňováním širokého manévru přepravními prostředky,
- ženijním vybudováním přepravišť,
- včasným přijetím ženijních opatření k odstranění následků jaderných úderů nepříteli.

Přepraviště v úseku přepravy svazku a útvaru umístíme na takovou vzdálenost, abychom vyloučili možnost zničení dvou přepravišť umístěných vedle sebe jedním jaderným úderem střední ráže. Optimální vzdálenost mezi úseky násilného přechodu praporů je 3 km. Vzdálenost mezi mostovými přepravišti se pohybuje v rozmezí 5–10 km.

Při výběru míst jednotlivých přepravišť bereme v úvahu možný charakter účinků jaderného úderu na přepraviště a vojska na přesunu. Přepraviště je výhodné umísťovat v takových úsecích vodní překážky, kde je omezené šíření tlakové vlny. Proto vyloučíme při zřizování přepravišť přímé úseky vodní překážky s vysokými břehy, úseky v zaříznutých hlubokých údolích, kde se tlaková vlna může projevit vysokým účinkem.

Vysoký význam má maskování přepravišť a celého úseku násilného přechodu. Maskovací opatření umožňují skrýt přísun

vojsk a přepravních prostředků k vodní překážce, vhodné umístění přepravišť a tím ztěžují nepříteli stanovit objekty k vedení jaderných úderů. S tímto cílem je nutné v plné míře využívat maskovacích vlastností terénu, příznivých podmínek omezené viditelnosti, dymové clony na široké frontě, klamná opatření, podvodní mosty a uskutečňovat opatření k protiradiolokačnímu maskování přepravišť.

Klamné mosty se zřizují zpravidla podle centrálního plánu velitele armády, v počtu jeden až dva na každý skutečný most, ve vzdálenosti 5–7 km od sebe. Ostatní klamná přepraviště se zřizují v počtu jedno až dvě na tři skutečná. Ke zřizování klamných přepravišť se určují ženijní jednotky s nejnutnějším množstvím přepravních prostředků, maket bojové techniky a člunů pro jejich vlek po vodě. Kromě toho se imituje pohyb vojsk, jejich přeprava a palba protiletadlových prostředků. Klamné mosty se zřizují na plovoucích nebo pevných podpěrách, s využitím tkanin, dřeva a koutových odrážek.

K zachování životnosti přepravišť a nerušené přepravy vojsk se vede široký manévru přepravními prostředky, a to zasažením záloh přepravních prostředků ke zřízení nových přepravišť, přechodem z jednoho druhu přepraviště na druhý, přemístěním přepraviště do jiného prostoru a také přemístěním přepravních prostředků z podružného směru na směr, kde očekáváme úspěch násilného přechodu.

V případě vedení jaderných úderů nepříteli do prostorů přepravišť, musí obsluha a řidiči vykonat záchranné práce a zjistit míru poškození přepravních prostředků. Z nepoškozeného materiálu zřizujeme mosty nižší únosnosti nebo přívozová přepraviště, zpravidla na záložních úsecích přepravy a v záložních prostorech přepravišť. Zároveň je nutné přijmout opatření k využití místních přepravních prostředků. Zvláště velké ztráty přepravních prostředků, které neumožňují plnohodnotně pokračovat v přepravě, zpravidla nahradíme z armádní zálohy.

Při vysokém stupni radioaktivního za-

moření vody, břehů a přilehlého terénu v prostoru přepravišť je nutné zabránit, aby obsluhy přepravišť obdržely vysoké dávky radiace, a proto nařídíme jejich přemístění do nezamořených prostorů.

Organizace a úkoly pořádkové a záchranné služby na přepravištích

Při násilných přechodech vodních překážek z chodu má vysoký význam včasné a správně organizovaná pořádková a záchranná služba na přepravištích. Organizuje se s cílem zabezpečit organizovaný a včasný příchod vojsk na přepraviště, nepřetržitost přepravy, dodržení stanoveného pořadí přepravy, poskytnutí záchrany osobám, jimž hrozí utonutí, i ochranu přepravišť z vody i ze souše.

Pořádkovou službu organizuje štáb vševojskového svazku na výchozí čáře k přepravě a na přístupových cestách k přepravištím. Na přepravištích zřizuje kontrolní propouštěcí místa, jejichž účelem je udržovat stanovené pořadí přesunu vojsk k přepravištím a zamezit nežádoucímu hromadění vojsk. Pořádkovou službu vykonávají regulační pořádkové jednotky. Pořádkovou službu na přepravištích, tj. od kontrolního propouštěcího místa až po pobřežní rokádu na protilehlém břehu, vykonávají ženijní jednotky, které zřídily přepraviště a zabezpečují jeho obsluhu. Jejich činnost řídí určený správce přepraviště. Stanoviště správce přepraviště je u přepraviště na výchozím břehu, jeden z jeho dvou pomocníků je na kontrolním propouštěcím místě, druhý na protilehlém břehu. Správce přepraviště musí mít se svými pomocníky technické spojení ke správnému řízení přepravy i pořádkové služby.

Správce přepraviště je podřízen veliteli pluku nebo divize.

Pořádkové hlídky umísťujeme v kontrolním propouštěcím místě, na křižovatkách přístupových cest, na březích v blízkosti přepravišť a na odsunové cestě.

Do systému pořádkové služby patří hostovost, mostní stráž, říční stráž, dozorní orgány přepraviště, stanoviště pozorovatelů vodní překážky a pobřežní družstva.

Metodika bojové činnosti vojsk a organizace ženijního zabezpečení násilného přechodu vodních překážek v soudobých podmínkách vyžaduje tvůrčí a všestranné řešení množství složitých otázek v krátkém čase. V souvislosti s tím jsou vševojskovi velitelé povinni znát přesnou situaci, připravenost vojsk ke splnění složitých úkolů ženijního zabezpečení a dovedně aplikovat zásady metodiky bojové činnosti vojsk při násilných přechodech vodních překážek do konkrétních podmínek.

Dosažení úspěchů při násilném přechodu vodních překážek v mnohém závisí na úrovni odborné připravenosti ženijních funkcionářů a jednotek, na jejich psychologické odolnosti a na celém komplexu jejich morálně politického stavu. Proto také má při násilných přechodech vodních překážek mimořádný význam práce v ženijních útvech a jednotkách.

Jestliže to situace neumožňuje, zabezpečíme dezaktivaci přepravních prostředků a celého prostoru přepraviště smýváním vodou a obsluhy přepravišť se střídají, v závislosti na úrovni radiace.

Záchrannou službu a vyprošťovací službu organizujeme k poskytnutí pomoci tonoucím osobám, k vyproštění a odsunu uvázané techniky na každém přepravišti. Její činnost řídí správce přepraviště, stanoví její složení a určuje velitele záchranné služby. Záchranná služba se rozmisťuje přímo v prostoru přepraviště na jednom nebo na obou březích, v závislosti na charakteru vodní překážky, způsobu přepravy a podle bojové situace.

Na plavidlových přepravištích se stanoví na každých 10–12 přepravních plavidel jedno plavidlo záchranné. Na plavidlových přepravištích zřízených z obojživelných obrněných transportérů vyčleňujeme pro každou přepravující se rotu jeden záchranný prostředek.

Při přívozové přepravě se záchranné plavidlo pohybuje poproudě podél osy přepraviště. Při cirkulaci dvou i více soulodí na přepravištích je stanoviště záchranného plavidla ve střední třetině vodní překážky.

Při mostové přepravě se záchranná plavidla pohybují v době stavby mostu a po zahájení přepravy na poproudě straně mostu. Na širokých vodních překážkách se záchranná plavidla rozmisťují rovnoměrně na hladině poproudě mostu. Záchranná plavidla nesmí být používána k jiným účelům.

Na podvodních přepravištích organizujeme záchrannou a vyprošťovací službu, která má skupinu záchrannou a skupinu vyprošťovací. Záchranná skupina je vybavena přepravními záchrannými prostředky. Vyprošťovací skupina je vybavena vyprošťovacími tanky a má ve své sestavě zvláště připravené potápěče. Velitelem celé skupiny je důstojník tankové odbornosti.

OCHRANA VOJSK A TÝLU SVAZU PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ

Ochrana vojsk proti zbraním hromadného ničení je jedním z hlavních úkolů druhů zabezpečení bojové činnosti (operace). Vzhledem k možnostem nepřítele použít proti vojskům a týlu ve velkém rozsahu zbraní hromadného ničení, způsobit jimi značné ztráty a ohrozit splnění operačních a bojových úkolů, přerůstají opatření ochrany proti ZHN rámec zabezpečení operace a stávají se stále více součástí celého rozhodovacího procesu velitelů.

Zbraněmi hromadného ničení lze v krátké době způsobit u svazů a svazků hromadné ztráty živé síly, techniky a materiálu, zamořit rozsáhlé prostory radioaktivními, chemickými a biologickými látkami, vytvořit pásma boření, záplav a požárů. Z toho důvodu je nutné, aby velitelé a štáby všech stupňů věnovali ochraně vojsk a týlu proti ZHN potřebnou pozornost.

Cílem ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení je maximálně snížit jejich účinek, zabránit hromadnému zasažení vojsk a míst velení a tím zabezpečit splnění stanovených úkolů. Organizujeme je nepřetržitě, a to i v období vedení války pouze klasickými prostředky ničení.

Opatření ochrany vojsk proti ZHN můžeme rozdělit na aktivní a pasívní.

Mezi **aktivní opatření** patří především

ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, jímž se snižují možnosti jaderných úderů nepřítele na vlastní vojska. Toto opatření je součástí komplexu boje s prostředky jaderného napadení. Organizuje je operační oddělení vševojskového štábu. K aktivním opatřením dále patří zjišťování parametrů jaderných úderů (ohnisek chemického a biologického napadení), radiální, chemický, biologický a ženiijní průzkum, varování vojsk (u divize může snížit ztráty o 20 až 30 %), rozptýlení vojsk a objektů týlu, využití ochranných vlastností terénu, nepravidelná změna prostorů rozmístění a maskování, ženiijní úprava prostorů, rozmístění vojsk a míst velení, úprava komunikací pro manévry, zajištění bezpečnosti živé síly při činnosti v zamořeném terénu, pásmech požárů a záplav, použití prostředků ochrany proti ZHN (individuálních a kolektivních), speciální očista vojsk a zvolení nejvýhodnějšího způsobu překonávání zamořených prostorů na nejvýhodnějších směrech.

K **pasívním opatřením** OPZHN patří kontrola radioaktivního ozáření a zamoření a dále hygienicko-protiepidemická a speciální profylaktická opatření.

Důsledné a **komplexní** plnění uvedených opatření ochrany vojsk a týlu proti zbraním hromadného ničení zabezpečuje udr-

žení bojeschopnosti vojsk a týlu při použití zbraní hromadného ničení nepříteli.

Co nejúčelnější **zplánování opatření OPZHN** je jedním z hlavních úkolů velitelů a štábů všech stupňů, a to jak v období přípravy operace (boje), tak i v jejím průběhu. Velitel osobně bezprostředně řídí a organizuje plnění opatření ochrany proti ZHN. Orgánem, který řeší ve smyslu pokynů velitele ochranu vojsk a týlu proti ZHN, je vševojskový štáb, který spolupracuje s politickým oddělením, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Opatření ochrany vojsk a týlu proti ZHN se na stupni armády zahrnují do plánu operace, plánu ochrany vojsk a týlu proti ZHN (viz **tabulku 1**) a podle odbornosti do plánů bojového použití druhů vojsk a do plánů zabezpečení operace. Podřízeným vojskům a týlu vydáváme nařízení pro OPZHN.

Velmi důležitým opatřením, plněným po hromadném použití ZHN nepříteli, je **obnovení bojeschopnosti vojsk a odstranění následků použití ZHN**. Oba úkoly spolu úzce souvisí a plní se souběžně.

Náplní **obnovení bojeschopnosti** jsou tato opatření:

1. Obnovení narušeného velení:
 - spojení s místy velení,
 - organizace práce míst velení ke shromáždění všech údajů o situaci,
 - přenesení velení na nevyřazená místa velení,
 - převzetí velení těch vojsk, jejichž místa velení byla vyřazena,
 - doplnění míst velení osobami a technikou,
 - rozvinutí míst velení a spojovacích uzlů v nových prostorech.

2. Zjištění situace v prostorech hromadného použití ZHN a její vyhodnocení:
 - početní stavy bojeschopných osob, bojové techniky, materiálu a prostředků velení a spojení,
 - stupeň ozáření živé síly,
 - posouzení bojeschopnosti vojsk a týlu,
 - vliv radioaktivního a chemického zamoření, boření, záplav a požárů na další bojovou činnost vojsk.

3. Uvolnění a obnova komunikací pro manévry.

4. Vyvedení vojsk a týlu z prostorů nebezpečného zamoření, pásem záplav a požárů.

5. Organizace smíšených odřadů:
 - vyvedení a soustředění nezasažených vojsk,
 - určení nových velitelů a příslušníků štábů,

- doplnění odřadů osobami, technikou a materiálem ze záložních doplňovacích útvarů a záloh,
- vytvoření smíšených odřadů a jejich bojové stmelení.

6. Doplnění vyřazených zásob materiálu.
7. Uprávnění úkolů vojskům.

Odstranění následků použití ZHN nepříteli zahrnuje tato opatření:

1. Průzkum ohnisek zasažení.
2. Záchraně práce v prostorech hromadných ztrát, a to:
 - vlastními silami zasažené jednotky,
 - sousedními jednotkami,
 - silami a prostředky nadřízeného velitele,
 - zásahem odřadů odstranění následků.

3. Léčebně odsunová opatření.
4. Úplná nebo částečná speciální očista vojsk.

5. Lokalizace a hašení požárů.
6. Obnovení ženiných staveb.
7. Speciální očista objektů, zásob materiálu, potravin a vody.
8. Izolace a karanténa vojsk zasažených biologickými zbraněmi.

9. Obnovení bojového ducha a stranickopolitické práce u zasažených vojsk.

Z výpočtu opatření k obnovení bojeschopnosti vojsk a odstranění následků použití ZHN vyplývá, že oba úkoly spolu úzce souvisí a plní se současně. Přitom obnovení bojeschopnosti zahrnuje celý **komplex** úkolů, které zabezpečují plnění bojových úkolů svazů a svazků.

Následky použití ZHN nepříteli odstraňují jednak nezasažení vojáci napadených útvarů a jednotek a podle situace i sousední jednotky. Organizovanou a kvalifikovanou pomoc však mohou poskytnout vytvořené speciální **odřady odstranění následků použití ZHN**. Tyto odřady vytváříme na stupni pluku, divize, armády a frontu. Na stupni pluku a divize organizujeme po jednom odřadu odstranění následků. Jeden odřad u divize může v centru jednoho jaderného výbuchu střední ráže (od 10 do 100 kt), nebo ve 2 centrech jaderných výbuchů malé ráže splnit úkoly za 4–6 hodin.

U vševojskové armády tvoříme zpravidla dva odřady odstranění následků. Jeden je určen trvale pro odstranění následků u zasažených míst velení, druhý je předurčen především pro odstranění následků

VELITELSTVÍ ARMÁDY

V Z O R

TAJNÉ

Výtisk číslo:

Počet listů: 4

Č. j.:

Schvaluji:

Velitel armády
(hodnost, jméno)
„ 197.

**PLÁN OCHRANY VOJSK A TÝLU ... ARMÁDY
PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ V ÚTOČNÉ
OPERACI**

Cíl: Zachovat bojeschopnost hlavního úderného uskupení vojsk a práce schopnost týlu armády za podmínek použití ZHN nepřítele. Hlavní úsilí OPZHN soustředit při přípravě operace na prostory v průběhu operace na směr

Poř. číslo	Základní úkoly a opatření OPZHN	Použité síly a prostředky	Zodpovídá	Doba splnění úkolů
1	2	3	4	5
I. Při přípravě operace				
1	Ochrana hlavního uskupení vojsk a týlu armády před účinky ZHN ve výchozím prostoru pro útok: – budování palebných postavení RVD a vojska PVO – budování míst velení – očkovaní vojsk – rozptýlení nekrytých zásob materiálu	ženijní jednotky, arb a plrp ženijní jednotky pro budování MV zdravotníci útvarů a jednotek TUZ, vševojskové svazky	NRVD, NPVO, NŽV NŽV NŽS	hlavní do záložní do do do
2	Způsob zjišťování parametrů jaderných výbuchů nepřítele, shromáždění a zpracování údajů o nich – zjištění parametrů jaderných výbuchů do hloubky km od státní hranice a v pásmu sousedů do km	– jednotky rchpž A – radiotechnické vojsko	NT NCHV, NPVO NOO	do do
3	Radiační, chemický, biologický a ženijní průzkum – vzdušný radiační průzkum od čáry na východ, prostor čís. 1 ve prospěch, prostor čís. 2 ve prospěch – pozemní radiační a chemický průzkum – zjištění radiační a chemické situace na armádních komunikacích – radiační, chemický a ženijní průzkum přepravišť – biologický průzkum	– od LA – teritoriální jednotky – rchpž A – od LA – od rchpž – od rchpž – od žpžv – od HEO – od rchpž A	NCHV NCHV NCHV NCHV, NŽV NŽS, NCHV	zahájit od ukončit do
4	Organizace varování vševojskových svazků a útvarů druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu o napadení ZHN	všemi spojovacími kanály	NŠ, NSV	do
5	Organizace předání signálů o radioaktivním, chemickém a biologickém zamoření	všemi spojovacími kanály	NOO, náčelníci druhů vojsk, NT	do
6	Opatření k obnovení velení vojskům po hromadných úderech ZHN	– připravené VzMV záloha důstojníků	– zástupce NŠ – NSV	do
7	Předpověď ztrát osob, bojové techniky, výzbroje a materiálu, předpověď prostoru zamoření, boření, záplav a požárů	– operační oddělení – oddělení CHV, ŽV, TAO, VŠ, týlu	NOO	do

Poř. číslo	Základní úkoly a opatření OPZHN	Použité síly a prostředky	Zodpovídá	Doba splnění úkolů
1	2	3	4	5
8	Organizace průzkumu komunikací do prostorů vyvedení míst velení, druhých sledů a záloh armády	– jednotky ženijního vojska – jednotky chemického vojska	NOO	do
9	Odstraňování následků použití ZHN: – průzkum ohnisek zasažení ke zjištění situace po úderech ZHN – skupiny důstojnického průzkumu radiačního, chemického a ženijního průzkumu – úprava komunikací pro manévry, obnovení cest – záchranné práce a léčebně odsunová opatření – příprava úplné speciální čistoty a) pro místa velení armády b) pro arb, plrp c) pro armádní zálohy – očista vodních zdrojů a vody a) na místech velení b) ve zdravotnických zařízeních c) v PAZ – dezaktivace, odmoření a dezinfekce materiálu a dopravních prostředků v PAZ – dezaktivace, odmoření a dezinfekce terénu v prostorech míst velení, prostorech bojového rozmístění arb, plrp – dezinfekce terénu – hygienicko-protiepidemiologická a profylaktická opatření u TUZ A	– ze štábu A – od vojsk A – od ženijních jednotek – od vševojskových jednotek – od vševojskových jednotek, ženijních technických a zdravotnických jednotek – od jednotek CHV prcho prcho prcho ženijní jednotky A rrrchpz, rchoT-A prot prot, silpr jednotka obsluhy a zabezpečení PAZ	NOO, NCHV NŽV NŽV NOO, NŽV NTAO, NT NCHV NŽV, NZS NCHV, NT NCHV, NT, NZS NŽV, NZO, NCHV NZS	do
10	Organizace doplnění vojsk osobami, technikou a materiálem	– záložní doplňovací útvar – zálohy A	NOO, NKO, NODO, NT AO NT	do
II. V průběhu operace				
1	Ochrana vojsk v prostorech radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů po aktivaci jaderných min – průzkum center výbuchů jaderných min – pásem radioaktivního zamoření, boření a požárů – odstraňování následků v centrech výbuchů jaderných min, vyproštění a odsuny živé síly a techniky – úprava komunikací pro manévry – úplná speciální očista vojsk	– vzdušný radiační pz – rrrchpz, ženpz – OON svazků, A – ženijní jednotka prcho	NC NŽV NCHV NOO, NŽV, NTAO, NT NŽV NCHV	do
2	Ochrana vojsk před účinky ZHN při překonávání širokých vodních překážek – radiační, chemický, biologický a ženijní průzkum – úprava komunikací čís. přes pásma boření a závalů – zřizování přepravišť – pomoc vojskům při speciální čistotě – odmořování a dezinfekce přepravišť	 rrrchpz, HEO žen pz, rotý ženijní prapory ženijní jednotky prcho prot	NOO, NCHV NŽV, NT NŽV NŽV NCHV NCHV	do

Poř. číslo	Základní úkoly a opatření OPZHN	Použité síly a prostředky	Zodpovídá	Doba splnění úkolů
1	2	3	4	5
3	OPZHN druhého sledu za přesunu a na čáře zasažení – radiační, chemický, biologický a ženíjný průzkum – příprava komunikací – odsuny zasažených osob do zdravotnických zařízení – pomoc vojskům při speciální očištění	 rrcphz, HE0 žen pz rota ženijní a silniční jednotky NZ prcho	NCHV, NZV NZZ NZV, NT NT, NZZ NCHV	
4	OPZHN útvarů letecké armády v pásmu vševojskové armády – organizuje se podle situace a nařízení velitele frontu při průzkumu, odsunu raněných, speciální očištění apod.			
5	OPZHN arb: – průzkum ohnisek zasažení – ženijní budování prostorů bojového rozmístění – úprava komunikací pro manévr – zásah odřadu odstraňování následků armády – pomoc při speciální očištění	důstojnické průzkumné hlídky žpr žpr OON č. 2 prcho	NRVD NZV NZV NOO NCHV	
6	Ochrana míst velení před účinky ZHN – průzkum ohnisek zasažení, radiační, chemický, biologický a ženíjný průzkum – ženijní budování nových prostorů rozmístění míst velení – úprava komunikací – zásah odřadu odstranění následků armády ve prospěch míst velení – speciální očištění III. Organizace řízení a kontroly plnění opatření OPZHN u vojsk a týlu armády	důstojnické průzkumné hlídky ženijní a chemické jednotky žr úpravy MV – ženijní jednotky – OON č. 1 – prcho	NOO NZV, NCHV NZV NZV NOO NCHV	
1	Plánování opatření OPZHN a zabezpečení proniknutí úkolů do vojsk	– důstojníci oddělení štábu A místa velení	NOO, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb	od do
2	Organizace spojení s vojsky a týlem při obnovování bojovosti a odstraňování následků použití ZHN (podle zvláštního plánu náčelníka spojovacího vojska A)	– spojovací uzly na místech velení, pomocné spojovací uzly, radioreleové spojení	NSV	
3	Vytvoření a stmelení důstojnických průzkumných hlídek řídicích skupin a odřadů odstranění následků (podle zvláštního plánu operačního oddělení)	– vyčlenění důstojníci štábu – určené síly a prostředky OON	Zástupce velitele armády	
4	Kontrola plnění úkolů při obnovování bojovosti a odstranění následků použití ZHN nepřítele (podle zvláštního plánu)	– určení důstojníci vševojskové štábu, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb	Zástupce velitele	

Náčelník štábu armády (hodnost, jméno)

Náčelník operačního oddělení armády (hodnost, jméno)

Poznámka:

Můžeme použít i pro stupeň front, kde budeme ještě řešit problémy OPZHN letecké armády, vojskových s azků a útvarů a podobně.

u armádní raketové brigády, pohyblivé raketové technické základny a nebo druhých sledů, záloh a týlu armády. Každý odřad odstranění následků armády může současně odstraňovat následky ve dvou ohniscích zasažení jaderným úderem střední ráže, které jsou blízko sebe. Armádní odřad odstranění následků může tvořit: jedna až dvě motostřelecké roty, jedna četa pro hašení požárů, jedna až dvě ženijní čety s ženijní technikou, dvě družstva radiačního a chemického průzkumu, jedno ženijní průzkumné družstvo, jedna četa odsunu tanků, jedna četa odsunu automobilní techniky (v každé četě 7—10 tahačů), zdravotnické síly a prostředky v hodnotě praporek obvyklých, zdravotnické odsunové prostředky a potřebné spojovací prostředky.

Na stupni front mohou být připraveny 3—4 odřady odstraňování následků jaderného napadení, a to na velitelských stanovištích frontu, v raketových svazcích a útvech, v týlových útvech a zařízeních, ve svazcích vševojskové zálohy apod. Každý musí být schopen vykonat záchranné a odsunové práce ve dvou ohniscích jaderných výbuchů velké ráže. K tomu je nutné toto složení každého z frontových odřadů: jeden motostřelecký prapor s organickou technikou, jedna ženijní rota, jedna rota odsunu tanků a jedna rota odsunu automobilní techniky, jedna četa radiačního a chemického průzkumu, několik ženijních průzkumných družstev, zdravotnické odsunové prostředky a prostředky spojení.

Při rozhodovacím procesu máme na zřeteli, že obnovení bojeschopnosti vojsk je úkol náročný jak na organizaci, tak i na čas, potřebný k plnění úkolů. Orientační doba, potřebná pro splnění takových opatření — viz **tabulku 2**.

Podmínkou včasného přijetí rozhodnutí velitele k obnovení bojeschopnosti vojsk a týlu je **správná předpověď ztrát osob**, bojové techniky a hlavních druhů výzbroje, jako podkladu pro zhodnocení bojeschopnosti a stanovení úkolů vojskům po hromadném úderu ZHN nepříteli. Tuto předpověď je schopna připravit vyhodnocovací skupina štábu armády v relativně krátké době, a to do jedné a půl až tří hodin od jeho ukončení (30 až 60 minut — zpracování a předání posledních údajů o jaderných úderech radiačním středis-

kem, 60—120 minut — dokončení předpovědi ztrát po svazcích, ohodnocení bojeschopnosti vojsk). Předpověď radiačních ztrát při činnosti vojsk a týlu v prostorech radioaktivního zamoření může dodat armádní radiační středisko za stejnou dobu. Zprávy, získané průzkumem ohnisek zasažení a hlášením cestou přímé podřízenosti, budou však k dispozici až za 3—6 hodin, v závislosti na rozsahu ztrát u vojsk.

Z toho důvodu bude nutné, aby se velitel armády rozhodoval v první fázi především podle znalosti situace v ohniscích zasažení vojsk a podle předpovědi ztrát, která bude postupně upřesňována a konkretizována. Nedostatkem při předpovědi je, že pro posouzení bojeschopnosti vojsk v některých případech bereme v úvahu jen okamžité ztráty, nikoliv ztráty do konce prvního dne po jaderném úderu. Tím dochází k podhodnocování ztrát na živé síle a ke zkresleným závěrům o bojeschopnosti zasažených vojsk po ukončení odstraňování následků použití jaderných zbraní.

Předpověď okamžitých ztrát je vhodně pořizovat pouze na taktickém stupni, kde trvá shromáždění údajů o skutečné situaci po úderech kratší dobu (do 2 hodin). Na operačním stupni musíme předvídat ztráty, které vzniknou na živé síle do konce prvního dne po výbuchu. Tím dostaneme velitel svazu reálnější obraz o bojeschopnosti zasažených vojsk a týlu.

Posuzování bojeschopnosti zasažených svazků musíme hodnotit na základě počtů vyřazených základních a rozhodujících bojových jednotek (motostřeleckých, tankových praporů, dělostřeleckých, raketometných a protitankových oddílů, oddílů vojskových raket a míst velení) současně s posouzením celkových ztrát u svazků v procentech (Oper-51-4, str. 151). Obě hlediska je třeba posuzovat souběžně a vzájemně je zvažovat a srovnávat. Jedině tak můžeme dospět k reálnému zhodnocení bojeschopnosti svazků zasažených jadernými údery nepříteli. Další zásadou při hodnocení bojeschopnosti na stupni vševojskové armády je posouzení stavu bojeschopnosti pluků. To má význam při určování bojových úkolů divizí, protože bojeschopnost divizí závisí na bojeschopnosti jejich pluků.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení nabývá v systému zabezpečení operace (bojové činnosti) stále více na svém významu. Zabránit zasažení anebo snížit následky použití ZHN na vojska a týl musí být základní povinností velitelů a štábů všech stupňů. Zachování bojeschopnosti vojsk a týlu po hromadném použití ZHN a odstranění následků v krátkých časových lhůtách zbude základní podmínkou splnění stanovených cílů operace a boje.

Tabulka 2

**Orientační doba, potřebná pro splnění opatření
k obnově bojeschopnosti vojsk a odstranění následků po použití ZHN nepřítel**

Opatření	V armádě (hodin) při průměrných ztrátách v %				Ve frontu při průměrných ztrátách v %			
	do 30	30-50	50-70	více 70	do 30	30-50	50-70	více 70
Soustředění a hodnocení údajů o jaderných, chemických a biologických úderech	4-5	5	5-6	6-8	6-7	7-8	8-9	10-12
Průzkum ohnisk a prostorů hromadných ztrát	3-4	4-4,5	4-4,5	5-6	2-3	5-6	6-8	8-10
Upřesnění původního rozhodnutí velitele k vedení operace	1,5-2	2-3	-	-	2-3	3-4		
Organizace bojové činnosti na základě upřesněného řešení	3-4	6-8	-	-	6-10	12-15		
Obnova velitelských stanovišť	2-3	3-4	3-5	24	4-6	6-8	10-24	24-48
Vyčlenění bojeschopných vojsk do 1. sledu jako záměna za vojska, která ztratila bojeschopnost	-	-	4-6	5-7	-	-	8-10	10-12
Vyvedení vojsk z ohnisk zasažení	4-5	5-6	6-8	8-10	4-5	5-7	6-8	10-12
Záchranné práce a evakuace zasažených osob a bojové techniky z ohnisk zasažení jadernými, chemickými a biologickými zbraněmi	9-10	8-10	10-12	12-24	9-10	12-24	24-36	36-48
Úplná speciální očista techniky, zbraní a hygienická očista osob chemickými organickými útvary a jednotkami	6-8	12-24	24-36	36-48	12-20	20-24	24-48	48-72
Vytvoření smíšených odřadů	-	-	36-48	48	-	-	48	48-72
Obnovení materiálních zásob a technických prostředků	1,5-2	2-3	4-5	6-8	5	15	20	30

Letectvo

při ničení nepřítele v útoku

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora letectva N. J. Tuzova, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ čís. 8/1978.

Úspěch soudobých útočných operací závisí v mnoha směrech na stupni zničení nepřítele palbou. Při plnění tohoto úkolu společně s raketovým vojskem a dělostřelectvem patří důležité místo rovněž letectvu. Vzhledem k jeho mohutné palebné síle a dále působení může v krátké době vést zdrcující úder na nepřítele do celé hloubky jeho operační sestavy.

V současné době mají letecké svazky a útvary ve výzbroji nové druhy letounů a vrtulníků, vybavené řízenými prostředky ničení, dokonalejšími zaměřovacími a navigačními komplexy a jinými radioelektronickými systémy, které zabezpečují jejich bojové použití za každého počasí, za každé denní doby, schopné spolehlivě překonávat protivzdušnou obranu a vést účinné úder na objekty. To všechno vede ke značnému zvýšení jejich bojového využití.

Možnosti využívání všech bojových vlastností, které má soudobá letecká technika a výzbroj, jsou nyní stále více závislé na dovednosti leteckých velitelů a štábů využívat silných stránek nových prostředků ozbrojeného zápasu a předvídat opatření, která napomáhají způsobit nepříteli maximální ztráty úderem ze vzduchu.

Velení ozbrojených sil NATO ve svých agresivních zámyslech určuje svému taktickému letectvu úlohu úderné síly na válčišti. Musí být schopno nejen vést boj o nadvládu ve vzduchu a používat jaderné zbraně, ale také rychle nahrazovat ztráty pozemních vojsk v palebných prostředcích. Potvrzuje to neustálé zesilování leteckých uskupení, přezbrojování leteckých útvarů stále dokonalejšími bojovými letouny, výměna zastaralých typů výzbroje, zavádění řízených raket a leteckých pum, vytváření potřebných zásob materiálních prostředků, rozvíjení orgánů i míst velení atd.

Z tohoto můžeme vyvodit závěr, že rozpoutá-li pravděpodobný nepřítel válku, bude mít boj letectva obou stran složitý a intenzivní charakter. V takových podmínkách bude účelné především vybojování nadvlády ve vzduchu jako hlavní podmínka k dosažení palebné převahy na zemi. Současně bude nutné, aby letectvo vedlo úder na nepřítele a nedovolilo mu použít své jaderné zbraně, zabránilo zasažení velkých záloh, dezorganizovalo velení vojskům a řízení zbraní a dále bezprostředně ničilo různé objekty na bojišti. To všechno podmiňuje princip soustředování letectva. Můžeme ho dosáhnout širokým manévrem leteckých svazků a útvarů na

směru hlavního úderu a plněním bojových úkolů v krátké době.

Významným operačním úkolem se stala letecká podpora útoku pozemních vojsk. V operacích Velké vlastenecké války se uskutečňovala formou leteckého útoku. V jeho průběhu se zúčastňovalo frontové letectvo palebného ničení nepřítele společně s vojsky v útoku v období letecké přípravy, podpory útoku a doprovodu vojsk při rozvíjení úspěchu v hloubce.

Největším soustředěním sil letectva spojeného s bombardováním o vysoké hustotě na objekty v obraně nepřítele se vyznačovala příprava útoku. Spolehlivého boření ženiných objektů, ničení a umlčování nepřátelských palebných prostředků v tomto období bylo dosahováno společným úsilím letectva a pozemních vojsk, sladěným co do času, cílů a čar součinnosti.

K letecké podpoře útoku, která byla zahajována bezprostředně po letecké přípravě, dále také k doprovodu vojsk byly používány velké síly bitevního letectva, které mohly nepřetržitě působit palbou na nepřítele na bojišti. Bombardováním, raketami a palbou z děl bitevní letouny ničily a umlčovaly cíle, které bránily postupu vlastních vojsk. Jejich činnost často doplňovaly údery útvarů a svazků frontového bombardovacího letectva a v noci také dálkového letectva.

Zkušenosti z použití letectva v minulé válce mají v mnoha směrech význam i v současné době. V soudobých podmínkách však musíme hluboce promýšlet a tvůrčím způsobem využívat těchto zkušeností v konkrétních podmínkách vedení vševojskového boje a operace s přihlédnutím ke změnám, které nastaly v charakteru palebného boje v důsledku současných prostředků ozbrojeného zápasu.

Např. zavedení bitevních vrtulníků, soudobých prostředků taktického vzdušného průzkumu a zabezpečení mobilní činnosti pozemních vojsk jejich přepravou vzduchem do sestavy letectva, které se zúčastňuje útočné operace, mělo za následek nutnost upřesnit rozdělení úsilí různých druhů letectva do hloubky a dát do rukou velení a štábů prostředek, který by se bezprostředně účastnil vševojskového boje. Vrtulníky, vybavené řízenými zbraněmi, mohou účinně a v krátké době ničit obrněné a jiné pohyblivé cíle malých rozměrů v bezprostřední blízkosti vlastních vojsk. Kromě toho, narazí-li pozemní vojska na silně opevněnou obranu nepřítele, mohou jeho útvary s využitím dopravních vrtulníků, rychlým manévrem

vzduchem vyjít do určeného prostoru a splnit bojový úkol s nejmenšími ztrátami.

Podstatné změny v charakteru palebného ničení zvýšily palebnou sílu a dálku činnosti dělostřelectva a raketového vojska. To mělo za následek i značné změny v oblasti taktické součinnosti sil a prostředků, které se zúčastňují společného palebného ničení nepřítele v hloubce jeho obrany. Při sladování činnosti ve prospěch nehlouběji rozmístěného objektu vznikla nutnost doplňovat operační součinnost prvky palebné a taktické součinnosti.

Při racionálním rozdělení úsilí letectva do hloubky nepřátelské obrany (s přihlédnutím k bojovým vlastnostem a možnostem) a při jeho přesné součinnosti s vojsky v útoku vznikají možnosti upustit od tradičního „pobytu“ letounů nad bojištěm v prostorech činnosti aktivních prostředků PVO nepřítele. V tom případě skupiny bitevních vrtulníků mohou ničit cíle v bezprostřední blízkosti vlastních vojsk v útoku. Další síly letectva, které se zúčastňují letecké podpory, vedou údery převážně v hloubce obrany na ty objekty, jejichž zničení a umlčení nejvíce ovlivní průběh a výsledek vševojskového boje. Vytvoření takové vzdušné situace nad bojištěm se příznivě projeví také na výsledcích boje sil vojskové PVO a stíhacího letectva se vzdušným nepřítelem.

Všestranné sdělení úderů součinností sil a prostředků v průběhu společného palebného ničení nepřítele je zabezpečováno jednotným chápáním a přesným splněním včas rozpracovaného plánu, ve kterém je předvídáno použití dělostřelectva, raketového vojska a letectva, jejich úkoly, objekty, posloupnost, doba a délka úderů, čary a signály velení. Plán dále obsahuje úkoly a způsob vedení průzkumu a zničení prostředků jaderného napadení a letišť nepřítele, jejichž obsazení je nezbytné k zabezpečení manévru letectva v průběhu operace, společnou činnost vojsk PVO a stíhacího letectva při odrážení náletů vzdušného nepřítele, opatření k radioelektronickému umlčení a maskování, zabezpečení vzájemné bezpečnosti vojsk a letectva před zničením vlastní palbou.

Plánování a organizace společného palebného ničení nepřítele součinnostmi silami a prostředky je jen jednou z mnoha stránek práce velitelů a štábů. Vysoká dynamičnost a rychlý průběh bojové činnosti letectva a pozemních vojsk, značná pravděpodobnost častých a rychlých změn v bojové situaci — to vše vyžaduje rychlé reagování na průběh vševojskového bo-

je, vedení skrytého a pružného manévru silami letectva k vedení úderů na tom směru, kde se plní hlavní úkol, kde nepřítel brání v postupu nebo ohrožuje zmařením jeho rozvíjení.

V průběhu boje je nezbytná vysoká operativnost a přesnost v práci leteckých štábů k zabezpečení sladění práce míst velení letectva, dodržování stanoveného způsobu rychlého vyzvání letectva, kontroly dodržování režimu letů a bezpečnostních opatření. To vyžaduje především rozvinutou síť míst velení a součinnosti, pevné spojení mezi součinnostními leteckými a vševojskovými štáby, spolehlivé prostředky rozpoznávání a vzájemné informace.

V průběhu letecké přípravy útoku je účelné využít hlavních sil letectva k vedení soustředěných úderů na nejdůležitější objekty obrany v pásmu průlomu. Vysoké spolehlivosti palebného působení na nepřítel v tomto období dosahujeme použitím všech druhů letectva, včetně stíhacího letectva a bitevních vrtulníků. Údery ze vzduchu letectvo v první řadě ničí plánované objekty, které jsou mimo dosah hlavních sil dělostřelectva.

Délka období letecké přípravy útoku v závislosti na charakteru obrany nepřítel, složení a sestavy jeho vojsk závisí obvykle na čase, který umožňuje leteckým svazkům a útvarům splnit úkoly jedním vzletem. Přitom údery letectva se mohou střídat s palebnými přepady dělostřelectva a raketového vojska nebo se s nimi ztotožňovat.

V zápleti za prvním vzletem letecké svazky a útvary uskutečňují leteckou podporu útoku v průběhu doby, potřebné k tomu, aby prvosledová vojska v útoku obsadila rajóny obrany praporů prvních sledů nepřítel. Úderné skupiny letounů a vrtulníků, jednotky stíhacích bombardovacích letounů činnosti ve sledech ničí a umlčují palbou jak plánované, tak i nově zjištěné raketové jaderné prostředky, dělostřelectvo v palebných postavení, tanky v prostorech soustředění a na přesunu k protizteči, důležité opěrné body a vojska během protizteče.

Nejdůležitějším obdobím je letecký doprovod. Zahnuje bojovou činnost letectva do celé hloubky úkolu vojsk. Hlavní úlohu v palebném ničení nepřítel bezprostředně před vlastními vojsky v útoku mohou sehrát společně s dělostřelectvem bitevní vrtulníky a v taktické i bližší operační hloubce stíhací bombardovací letouny. Základním způsobem jejich činnosti je vedení postupných úderů nevelkými skupi-

nami letounů, nejčastěji na cíle, zjištěné v průběhu boje.

Účinnost palebného ničení nepřítel všemi součinnostními silami a prostředky pozemních vojsk a letectva v průběhu útoku závisí na operativnosti orgánů a prostředků vzdušného průzkumu, jejich schopnosti rychle zjišťovat objekty ničení, v krátkých lhůtách předávat zainteresovaným štábům ověřené podklady o raketových jaderných prostředcích, uzlech obrany, opěrných bodech, letectvu rozmístěném na nejbližších letištích, postavení dělostřelectva a prostředků vojskové PVO, místech velení atd.

Při plánování palebného ničení nepřítel musíme počítat s očekávaným přínosem každého druhu letectva při ničení nepřítel. Účinnost leteckých úderů musíme hodnotit nejen z hlediska poměru množství zničených (umlčených) objektů a použitých vlastních sil a prostředků, ale také z hlediska operačního významu jejich výsledků.

Je velmi důležité správně rozdělit síly letectva podle plněných úkolů k dosažení požadovaných výsledků s nejmenšími ztrátami. Racionální rozhodnutí k bojové činnosti letectva jak na operačních, tak i taktických stupních velení jsou možná jen na základě objektivního zhodnocení očekávané účinnosti palebného ničení nepřítel. Přitom použití soudobých matematických metod operačního výzkumu a samostatných počítačů umožňuje rychle zpracovávat značný rozsah informací, který je nutný ke zhodnocení situace a volbě nejúčelnějších variant plnění bojových úkolů.

Ke zhodnocení účinnosti bojové činnosti využíváme odpovídajících kritérií. Jejich určení závisí především na cílech použití letectva. Ve všech případech však je důležité brát v úvahu konkrétní vlastnosti bojové techniky. Na základě porovnání hodnot vlastností letounů a vrtulníků různých typů můžeme určit možnosti realizace vlastního bojového potenciálu s neracionálnějším rozdělením úsilí podle objektů nepřítel.

V podmínkách, kdy úkoly a objekty ničení známe, hledání optimálního rozdělení úsilí je možné podle maximálního počtu ničených cílů při očekávaných vlastních ztrátách, které nepřevyšují stanovenou úroveň. Při volbě způsobů bojové činnosti a taktických zásad uskutečňujeme optimalizaci rozhodnutí podle minimálně očekávaných ztrát za bezpečného zničení určitého množství objektů.

Za operačně taktické kritérium účinnosti letectva můžeme stanovit jak míru

kvantitativního zhodnocení výsledků jeho činnosti, která je základem rozpracování rozhodnutí a umožňuje velitelům a štábům správně určovat úkoly leteckým svazkům a útvarům i způsoby bojové činnosti, tak i způsoby bojové činnosti a taktické zásady. Na správné volbě kritéria v mnoha směrech závisí jeho praktická hodnota. Využití kritéria, které nevyjadřuje podstatu určených úkolů, může vést k nesprávným závěrům při přijetí rozhodnutí k bojové činnosti a k neodůvodněným ztrátám.

Ke zhodnocení spolehlivosti palebného působení silami letectva jsme dříve používali taktické normy ničení (např. váhu shozených pum na jednotku plochy). Pro soudobé prostředky není toto zhodnocení vždy přijatelné. Po zavedení řízených raket, které mají malý rozptyl, tradičně nazývané objekty jako plošné můžeme považovat za souhrn cílů malých rozměrů. Proto nyní namísto taktické normy ničení konkrétního cíle řízeným palebným prostředkem používáme přesnosti jeho zásahu v rozsahu okruhu účinného ničení. Stupeň ničení cílů se projevuje v požadované dispozici sil a prostředků, která se při použití řízených bojových prostředků několikrát snižuje.

Za všeobecné kritérium zhodnocení účinnosti palebného ničení nepřítel silami letectva můžeme považovat např. množství objektů nepřítel, které ničí letecký útvar za určité období bojové činnosti. V tomto případě varianty přijímaného rozhodnutí musíme hodnotit vzhledem k charakteru objektů a jejich rozmístění v hloubce, rozdělení letounových vzletů podle všech možných úkolů, určeným způsobům bojové činnosti a taktických zásad, očekávaným ztrátám, podmínkám počasí a denní doby.

Nejlepším řešením optimálního stanovení bojového úsilí by byla velká univerzálnost prostředků ničení, která by umožnila v omezeném čase jejich upevnění na letounu (vrtulníku) a při použití na jakýkoli typový objekt dosáhnout nejlepších výsledků za všech možných podmínek počasí a denní doby. To však není doposud možné. Ke zvýšení účinnosti palebného působení na nepřítel je potřebné mít racionální prostředky ničení a odpovídající komplety přívěsné výzbroje.

Na letecké prostředky předkládané požadavky na jejich univerzálnost použití a na dosažení v každém konkrétním úderu maximální účinnosti jsou rozporné. Tento rozpor můžeme vyřešit, budeme-li hodnotit ne každý úder samostatně, ale celkově bojovou činnost v průběhu určité doby, kdy ukazatelé univerzálnosti a účinnosti by se mohly projevit v jednotném (společném) kritériu, tj. v počtu typových objektů, ničených silami svazku (útvaru) v určité době.

Konkrétní materializace ideje optimálního procentního poměru používaných prostředků ničení se projevuje v kvalitativním složení palebného průměru a přívěsných agregátů výzbroje. Realizujeme ji unifikací výzbroje a jejím zabezpečením v odpovídajících normách na různých stupních vojskového týlu. To je velmi důležité pro případ manévru silami letectva jak mezi operačními směry, tak i mezi válčišti.

Ve spojení s růstem významu faktoru času stává se aktuální racionální rozestavení sil a prostředků, určených pro přípravu letecké techniky a výzbroje vzhledem ke konkrétně vzniklé situaci. Další zdokonalování vyžadují metody plánování a optimálního použití těchto sil a prostředků. Nejlepší variantou řešení tohoto úkolu by bylo vytvoření a zavedení mikrosystému velení, který by racionálně využíval prostředků pozemního zabezpečení každého leteckého útvaru.

Účinnost palebného ničení nepřítel silami letectva v mnoha směrech závisí na správném rozdělení úsilí jeho druhů podle plněných úkolů a objektů činnosti. Nutnost vedení rozhodného boje s tanky a jinými druhy palebných prostředků si vyžádala zavedení bitevních vrtulníků, které umožňují účinněji ovlivňovat průběh vševojskového boje. Osádky tohoto druhu letectva, které má ve výzbroji řízené protitankové rakety, mohou je s úspěchem použít nejen proti tankům a dalším obrněným cílům, ale také proti jakýmkoli objektům na bojišti. Přitom jsou schopny působit z velmi malých výšek, dokonce v podmínkách silně členitého terénu, nízké oblačnosti a malé horizontální viditelnosti.

Další zvýšení jejich bojové účinnosti

závisí na možnostech zvýšení palebného průměru raket, zkvalitnění přesnosti palby, použití bitevních vrtulníků v širším rozsahu fyzických zeměpisných i povětrnostních podmínek, zvláště v horách a při vysoké teplotě vnějšího vzduchu. Stejný význam má rovněž zvýšení jejich odolnosti pancéřováním životně důležitých agregátů, kabiny a snížením infračerveného záření.

Činnost letectva při palebném ničení

nepřítele v současných podmínkách souvisí s nutností bojovat se silami a prostředky neustále se rozvíjející PVO. Řešit plně tyto otázky můžeme jen za účasti velitelů a štábů všech stupňů, optimalizací rozhodnutí, která by předvíдалa komplexní použití sil letectva ke spolehlivému zjištění systému PVO a jeho umlčení, k ničení nej-důležitějších stupňů velení vojskům a řízení zbraní a k ničení palebných prostředků.

Práce velitelů, štábů, leteckých služeb a osádek, zaměřená v součinnosti s pozemními vojsky k palebnému ničení nepřítele, je velmi složitá a mnohostranná. Její úspěch, kromě návyků v plánování a organizaci vedení úderů ze vzduchu, závisí na neustálém udržování kvantitativní a kvalitativní převahy sil, na snaze dosáhnout překvapivé činnosti v jakýchkoli podmínkách situace, na maximálním zkrácení času potřebného k činnosti na výzvu letectva z míst velení a na přípravu leteckých svazků a útvarů k dalším vzletům, dále rovněž na všestranném udržování těsné a nepřetržité součinnosti s pozemními vojsky.

Zdravotnické zabezpečení koaličních uskupení spojeneckých vojsk

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora L. Vamoše, uveřejněný v „Informačním sborníku štábu a technického výboru spojených ozbrojených sil“ čís. 13/1977.

Zkušenosti, které získala vojenská zdravotnická služba spojeneckých armád, svědčí o tom, že formy, principy, obsah a systém zdravotnického zabezpečení se neustále mění a vyvíjejí. Tento proces, kromě jiných faktorů, nejpodstatněji ovlivňují způsoby vedení války, palebná síla používaných systémů zbraní a vojenské techniky v daném období, velikost očekávaných zdravotnických ztrát a jejich struktura, dále i dosažená úroveň rozvoje zdravotnictví. Např. na začátku druhé světové války se značně změnilo vojenskotechnické vybavení armád ve srovnání s první světovou válkou; mnohonásobně se zvětšil ekonomický a průmyslový potenciál bojujících států; podstatně se rozšířily možnosti mobilizačního rozvíjení a strategického přeskupování ozbrojených sil; značně se zvýšila palebná síla, mobilnost a úderná síla armád.

To se pochopitelně projevilo v kvantitativním a kvalitativním složení zdravotnických ztrát. Zkušenosti útočných operací z Velké vlasenecké války ukazují, že ztráty tvořily 5–15 % a více a denní průměrné ztráty od 0,4–0,8 %. Přitom většina zdravotnických ztrát obvykle vznikala v průběhu boje o první a druhé pásmo obrany nepřítele. V důsledku dalšího rozvoje výzbroje a vojenské techniky snížil se podíl řezných a bodných zranění, ale neustále se zvětšoval podíl zranění střepinami. V posledních letech druhé světové války dosáhl více než 60 %, přičemž více jak 50 % těchto zranění mělo za následek mnohonásobné úrazy a pochopitelně i těžší zranění. Poprvé v dějinách válek počet

raněných značně převýšil množství nemocných.

V letech války zároveň probíhal rychlý proces mechanizace armády. To umožňovalo včas odsunovat raněné a nemocné, rozvíjet etapy zdravotnických odsunů na větší vzdálenosti a postupně přecházet k odsunu raněných podle určení.

Zdokonalení systému zdravotnického zabezpečení v letech druhé světové války podstatně napomohly také nové možnosti lékařství. Např. díky aktivní a pasivní imunizaci bylo možné v armádě uvést profylaktické očkování proti nebezpečným infekčním onemocněním, která v průběhu předcházejících válek často podstatně ovlivňovala úroveň bojeschopnosti vojsk.

V důsledku rozvoje chemického a farmaceutického průmyslu bylo možné vyrábět v potřebném množství takové účinné protinfekční prostředky, jako sulfonamidy a penicilin. Při léčení a předcházení šoku bylo velkým pokrokem používání konzervované krve a jejích náhražek. Dosažená úroveň rozvoje jednotlivých oblastí klinického lékařství vedla k rozšíření specializované zdravotnické pomoci.

Tyto faktory napomohly zavedení principu etapového léčení s odsunem podle určení. Účinnost tohoto způsobu dokazují úspěchy, dosažené při léčení raněných a nemocných: 72,3 % raněných a 90,6 % nemocných se vrátilo ke svým jednotkám.

Po vzniku jaderných zbraní bylo nutné nově zhodnotit faktory, které určují systém zdravotnického zabezpečení. Nejnovější prostředky ozbrojeného zápasu změ-

nily i principy vedení války, úlohu různých druhů vojsk, a rovněž význam, obsah a úkoly jednotlivých období válek. V případě hromadného použití jaderných zbraní budou zdravotnické ztráty podstatně vyšší. Mění se dynamika jejich vzniku v průběhu operace a strukturální rozdělení. Můžeme očekávat takové druhy zranění a onemocnění a jejich kombinace, s kterými se lékaři v době míru nesetkali vůbec nebo jen zřídka. Můžeme však s jistotou říci, že ve srovnání s údaji druhé světové války se značně změnil poměr raněných i nemocných chirurgického a terapeutického charakteru.

Terapeutickou zdravotnickou pomoc budou vyžadovat ranění a nemocní s kombinovanými zraněními, nemocní z ozáření, postižení chemickými zbraněmi, nemocní zvláště nebezpečnými infekcemi, s psychickými následky a jiní. Jejich počet může dosahovat asi třetinu celkového počtu raněných a nemocných.

V těchto podmínkách výrazně vzrůstá úloha včas poskytnuté první lékařské pomoci a kvalifikované zdravotnické pomoci. V souvislosti s ohromným rozsahem poranění bude přeneseno plnění hlavních operačních úkolů z vojskové zdravotnické etapy na nemocniční základny.

Při organizaci systému léčebně odsunového zabezpečení se musíme snažit, aby ranění a nemocní byli dopraveni tam, kde mohou být komplexně léčeni; s vynecháním mezilehlých etap zdravotnických odsunů. Odsun raněných a nemocných podle určení je tedy hlavním požadavkem léčebně odsunového zabezpečení v současné době. Vysoká mechanizace ozbrojených sil a rovněž značné množství a kvalita rozvoje dopravních prostředků zdravotnické služby, zavedení zdravotnického letectva značně ovlivnily a zvýšily možnosti odsunu raněných a nemocných. Dnes existují možnosti jejich rychlého odsunu na nemocniční základny, kde většina raněných prochází konečným léčením.

Použití raketových jaderných zbraní podstatně ovlivňuje i systém léčebně odsunového zabezpečení zdravotnické etapy týlu, tj. ve zdravotnických zařízeních, podřízených hlavnímu týlu. V průběhu druhé světové války bylo léčeno v těchto zařízeních značné množství raněných a nemocných, odsunutých z válčiště. V průběhu jaderné války bude pravděpodobně nutné v těchto zdravotnických zařízeních poskytnout pomoc i příslušníkům vojsk teritoriální obrany a jiným. Z toho vyplývá, že systém léčebně odsunového zabezpečení ozbrojených sil musí být sladěn se systémem zdravotnického zabezpečení civilní obrany.

Je-li zdravotnické zabezpečení v podmínkách soudobé války značně složitou záležitostí, potom pro vojska koaličních složení představuje ještě větší potíže. Zvláště se to týká podmínek, kdy koaliční uskupení spojeneckých vojsk budou v závislosti na situaci plnit úkoly v podmínkách oboustranného použití prostředků hromadného ničení.

V takových podmínkách je výjimečně složitě i zdravotnické zabezpečení koaličních svazů. Jedním z předpokladů úspěšného řešení tohoto úkolu je dodržování jednotných principů zdravotnického zabezpečení, tj.:

- v systému léčebně odsunového zabezpečení organizovat etapové léčení a odsun podle určení;

- profylaxi a léčení zranění a onemocnění uskutečňovat na základě dosažených výsledků soudobého zdravotnictví;

- organizovat hlavní etapy zdravotnických odsunů o stejných možnostech.

To všechno umožní uskutečnit hlavní podmínku těsné spolupráce mezi zdravotnickými službami koaličních svazů, tj. princip vzájemné zastupitelnosti.

Unifikovaná organizace zdravotnického zabezpečení nevylučuje, ale navíc pro účinnější léčení raněných a nemocných předpokládá zachování některých zvláštností zdravotnického zabezpečení, charakteristických pro jednotlivé národní svazky, začleněné do sestavy spojeneckého svazu. Mezi ně můžeme zařadit národní metody léčení jednotlivých raněných a nemocných (v rámci jednotného rozsahu poskytnutí pomoci), nebo např. rozdíly v používaných lécích, množství lékařů a specialistů a technických zdravotnických prostředcích. To má za následek to, že zdravotnické útvary a zařízení se stejnou organizační strukturou nemohou dosud poskytovat zdravotnickou pomoc na stejné úrovni.

Různé národní svazky a útvary, podřízené koaličním svazům, musí mít stejné organické zdravotnické jednotky, jednotypové vybavení a zálohy zdravotnického materiálu.

Zkušenosti z celé řady spojeneckých štábních a taktických cvičení ukazují, že za plánování a organizaci zdravotnického zabezpečení koaličních svazů musí odpovídat náčelník zdravotnické služby spojeneckého svazu. Je to podmíněno tím, že léčebně odsunové zabezpečení raněných a nemocných v prostoru činnosti koaličních svazů, odstraňování následků po použití zbraní hromadného ničení nepříteli, usku-tečnění zdravotnických a protiepidemiologických opatření, organizace odsunu raněných a nemocných z přeplněných zdra-

zdravotnických praporů a zařízení do polních zdravotnických základů jsou úkoly úzce vzájemně spojené, které mohou být řešeny jen na základě jednotného plánu zdravotnického zabezpečení koaličního svazu. Z doposud získaných zkušeností ze cvičení a výzkumu můžeme očekávat toto rozdělení zdravotnických ztrát podle stupně zranění:

- neodkladnou kvalifikovanou pomoc v průběhu 8—12 hodin bude nutné poskytnout přibližně 20 % raněným chirurgického typu, z toho kolem 10 % bude vyžadovat kvalifikovaný chirurgický zásah a zbylých 10 % uskutečnění protišokových opatření;

- při zranění po použití jaderných zbraní (množství raněných dosáhne 30 %) bude poměr raněných 7 % a 23 %.

V jednotlivých svazcích počet raněných, kterým bude nutné poskytnout neodkladnou kvalifikovanou zdravotnickou pomoc, značně převyší možnosti organických zdravotnických jednotek. To může mít za následek zvýšení druhotných komplikací a úmrtí raněných. Aby tomu zamezil, má náčelník zdravotnické služby spojeneckého svazu dvě možnosti:

- přesunout do zdravotnických zařízení jiných národních svazků ty raněné, kterým není možné poskytnout včasnou kvalifikovanou zdravotnickou pomoc vlastními silami;

- posílit daný svazek z prostředků jiných národních divizí.

Zdravotnická služba Maďarské lidové armády vykonala řadu opatření ke zvýšení účinnosti zdravotnické služby ve prospěch raněných a nemocných ze sestavy koaličních svazů. Mezi nejdůležitější patří:

- zavedení unifikovaných základních zdravotnických dokumentů a opisů kompletů zdravotnického materiálu v ruštině a maďarštině,

- jednotné profylaktické očkování vojáků na základě doporučení zdravotnické služby států — účastníků Varšavské smlouvy;

- postupné zavedení zásad „Směrnice pro organizaci zdravotnického zabezpečení vojsk spojeneckých armád“ na různých cvičeních, rozpracovaných zdravotnickými službami spojeneckých armád;

- vytvoření takových zdravotnických jednotek, jejichž organizace zjednoduší jejich činnost v systému léčebně odsunového zabezpečení kterékoliv spojenecké armády;

- vydání učebnic a pomůcek (vojenská polní chirurgie a terapie, zdravotnictví a epidemiologie), které obsahují jednotné koordinované principy;

- příprava kompletů zdravotnického materiálu různých etap odsunu pro 1000 osob;

- hlavním principem léčebně odsunového zabezpečení je etapové léčení s odsunem podle určení.

Hlavním cílem zdravotnického zabezpečení je uchovat život a navrátit bojeschopnost velkému počtu vojáků, raněných při obraně socialistického zřízení, snížit na minimum procento úmrtí raněných a počet invalidů. Zárukou úspěšného řešení tohoto problému je těsná součinnost mezi zdravotnickými službami spojeneckých armád.

Konečným organizátorem zdravotnického zabezpečení svazků, které působí v sestavě spojeneckých svazů je náčelník zdravotnické služby divize.

Náčelník zdravotnické služby zabezpečuje:

- odsun raněných a nemocných do nemocniční základny;

- posílení divizí zdravotnickými i dopravními zdravotnickými prostředky, zdravotnickými a protiepidemiologickými silami;

- komplexní uskutečnění protiepidemiologických opatření u vojsk a v prostoru jejich rozmístění s využitím sil a prostředků zdravotnické služby útvarů, svazků a svazů;

- v případech potřeby doplnění divize zdravotnickým materiálem bojového zabezpečení.

Zásobování zdravotnickým materiálem svazků, které působí v sestavě spojeneckého svazu, můžeme zabezpečit dvěma způsoby:

1. Daný spojenecký stát je zabezpečuje zdravotnickým materiálem z národních skladů.

2. Zásobování zdravotnickým materiálem dočasně organizuje vojenská zdravotnická služba státu, do jejichž ozbrojených sil je svazek začleněn, s následující kompenzací vyčleněného materiálu.

z kapitalistických armád

OBRANA V ARMÁDÁCH NATO

Oficiální vedení NATO považuje obranu svým charakterem jako podrženu útok. Vojska ji mohou vést jako plánovanou, převážně na vedlejších směrech nebo jako vynucenou v případě neúspěšného výsledku útoku.

Obrana musí být hluboce členěná do sledů, kruhová, protijaderná, protitanková, aktivní, odolná. Zvláštní pozornost je nutné věnovat dovednému využívání terénu a organizaci spolehlivé ochrany vojsk.

V armádách bloku NATO se obrana dělí na dva druhy:

- mobilní (v NSR — pohyblivá),
- poziční (v USA nejčastěji obrana prostoru).

Mobilní (pohyblivá) obrana je typická hlavně pro bojovou činnost s použitím jaderných zbraní. Jejím základem je široký manévř, protizteče a protiúder.

Při organizaci mobilní obrany vojska využívají minimálně potřebných sil a prostředků k udržení zaujatých postavení a k boji na zdrženou. Hlavní síly jsou v hloubce ve druhém sledu nebo v záloze. Mobilní obrana připouští vklínění útočícího uskupení nepřítele do předem stanovené hloubky, kde má být v dalším zničeno palbou a protiztečemi (protiúder).

Poziční obrana (obrana prostoru) tkví v pevném udržení určených čar (prostorů terénu), ze ženížního hlediska přípravených obranných postavení. Jejím cílem je zničit nepřítele před předním krajem a pevně držet obsazené území. Podobný druh obrany je účelný zpravidla při vedení bojové činnosti s použitím obyčejných prostředků ničení.

Pro případ vedení obranné činnosti na válčišti na začátku války předpokládá vedení bloku NATO vybudovat dvě pásma: bojové činnosti a komunikací. Pásmo bojové činnosti se skládá z pásma příkrytí a pásma obrany, které zahrnuje předem nutě a mezilehlá obranná postavení.

Hlavními prvky obrany jsou: zabezpečovací pásmo, hlavní prostor obrany a týlový prostor. Tyto prvky budování obrany vytvářejí jak svazky, tak i svazy.

Zabezpečovací pásmo hluboké 15 až 70 km budují vojska mimo dotyk s nepřítelem. Cílem jeho budování je donutit nepřítele odhalit směr hlavního úderu, při-

nutit ho k předčasnému rozvinutí hlavních sil, poskytnout čas vlastním vojskům k zaujetí výhodných postavení (čar). V souladu s tím je zabezpečovací pásmo ženijně vybudováno. Zahnuje zejména přípravu několika postavení, samostatných opěrných bodů a rajónů obrany, zřízení ženijních zátarasů.

Boj v zabezpečovacím pásmu zpravidla vedou mobilní jednotky (obrněné a aeromobilní), zesílené protitankovými prostředky, motorizovanou pěchotou, polním dělostřelectvem, prostředky PVO, ženijními jednotkami a vrtulníky palebné podpory.

Při odchodu k prostoru hlavní bojové činnosti všechna vojska nebo jejich část mohou přejít do podřízenosti útvarů (svazků), které působí v hlavních prostorech obrany. Přitom tankové a motorizované jednotky, rozvinuté k zesílení vojsk příkrytí, zaujmou postavení v hlavním prostoru obrany. Průzkumné jednotky mohou plnit úkoly bojové ochrany boků a týlu.

Hlavní prostor obrany se dělí na přední prostor a prostor rozmístění záloh. Přední prostor zahrnuje hloubku bojové sestavy prvního sledu svazku (svazu). Hloubka předního prostoru divize dosahuje 15 km i více, armádního sboru do 30 km. Za předním prostorem je prostor rozmístění divizních (sborových, armádních) záloh. Celková hloubka obrany divize dosahuje 30 km a armádního sboru od 60 do 120 km.

Ženijní zabezpečení předního prostoru obrany obvykle zahrnuje přípravu bojových postavení pro jednotky, obranných čar, prostorů rozmístění záloh, čar jejich rozvíjení k protiztečím (protiúderům), prostorů raketových útvarů, palebných postavení dělostřelectva (polního a protiletadlového), prostorů míst velení, jaderných minových a ženijních zátarasů, klamných postavení a prostorů, cest pro manévry.

Šířka pásma obrany svazků a svazů závisí především na důležitosti bráněného prostoru, druhu obrany a podmínkách terénu. Podle zkušeností ze cvičení NATO dosahovala šířka pásma divize 30–40 km, někdy i více. Na hlavním směru byla téměř dvakrát menší. Armádní sbor USA a NSR bránil pásmo široké od 50 do 120 km, Velké Británie do 100 km.

Šířka pásma obrany polní armády a skupiny armád závisí hlavně na jejich složení a dosahuje: polní armády do 200 km i více, skupiny armád do 350–400 km.

Bojová sestava svazků může zahrnovat: první a druhý sled (vševojskovou zálohu), uskupení divizního (sborového) polního a protiletadlového dělostřelectva, taktický

vzdušný (aeromobilní) výsadek a speciální zálohy.

Bojová sestava armádního sboru závisí na jeho složení a konkrétní situaci. Na hlavním směru může být ve dvou sledech, na vedlejším v jednom sledu.

Při učlenění bojové sestavy ve dvou sledech a vedení mobilní obrany může být v prvním sledu 25–30 % sil a prostředků, při obraně prostoru 65–70 %.

První sled má způsobit nepříteli maximální ztráty palbou všech prostředků před předním okrajem, počínaje dalekými přístupy.

Druhý sled (záloha) má plnit úkoly ničení nepřitele, který vnikl do hloubky obrany, výměny vojsk prvního sledu, která ztratila bojeschopnost, boje se vzdušnými výsady.

Sborové dělostřelectvo v obou družích obrany plní úkoly boje s nepřitelem na dalekých přístupech, zabezpečení bojové činnosti vojsk příkrytí, podpory divizí prvního sledu, protibaterijní činnosti a zabezpečení protiúderu druhého sledu (zálohy). V sestavě sborového dělostřelectva (v armádním sboru) jsou zpravidla dvě skupiny polního dělostřelectva) mohou být: jeden až tři oddíly RS Lance, tři až pět oddílů 203,2mm samohybných houfnic, jeden až dva oddíly 175mm kanónů, dva až tři oddíly 155mm houfnic.

Uskupení protiletadlových prostředků armádního sboru v obraně se vytváří ze dvou až tří samostatných oddílů PLRS Nike-Hercules, čtyř až šesti samostatných oddílů PLRS Hawk, dvou až tří oddílů Chaparral nebo Vulcan a rovněž z organických prostředků PVO divizí. Oddíly PLRS na hlavním směru se rozmísťují ve sledech a vytvářejí pásmo souvislého ničení do hloubky 140–150 km.

Protitanková, ženijní a chemická záloha tvoří speciální zálohy sboru.

Polní armáda má operační sestavu obvykle ve dvou sledech. Mimo dotyk s nepřitelem může vyčleňovat i vojska příkrytí.

Skupina armád má nejčastěji operační sestavu v jednom sledu. V tom případě vytváří zálohu bojových svazků a útvarů v průběhu operace. Při učlenění ve dvou sledech vytváří sled záloh ve složení několika samostatných divizí nebo armádního sboru. Rozmísťuje se ve vzdálenosti 200 km i více od předního okraje.

Velení bloku NATO věnuje velkou pozornost jadernému a palebnému ničení nepřitele a organizaci protitankové obrany.

Hlavním prostředkem ničení nepřitele jsou **jaderné zbraně**. Vojska je mohou používat k vedení hromadných, skupinových i jednotlivých úderů na dříve plánované

objekty i na výzvu. Jaderné zbraně mají používat k plnění těchto úkolů:

- ničení nepřítele na dalekých přístupech, v době přesunu i v prostorech soustředění,

- ničení nepřítele před předním okrajem, zvláště v době rozvinování a v hloubce obrany při jeho vklínění,

- vytvoření výhodných podmínek k následujícímu přechodu do útoku,

- zřízení jaderných minových zátarasů atd.

Nejdůležitějšími objekty pro jaderné úder jsou prostředky jaderného napadení nepřítele, místa velení, tankové útvary a jednotky, dělostřelectvo, letectvo na letištích a vzdušné výsadky v prostorech přistání a vysazení.

Palebný systém v obraně zahrnuje palbu dělostřelectva a minometů, PTRS, tanků, BVP, OT, granátometů, pěchotních zbraní. Kromě toho se věnuje v poslední době značnou pozornost využívání úderů vrtulníků palebné podpory a taktického letectva. Palebný systém se organizuje tak, aby zabezpečoval:

- včasné zničení prostředků jaderného napadení útočnicka,

- zničení jeho vojsk v prostorech soustředění, při přesunech a na čarách rozvinování k útoku,

- soustředění palby na předem plánované prostory,

- palebnou podporu vojsk přikrytí a ochrany,

- odražení ztečí tanků a pěchoty nepřítele,

- rychlý manévr palbou na ohrožené směry,

- ochranu boků a mezer mezi jednotkami, útvary a svazky, dále i ženijních zátarasů,

- podporu vojsk při protiztečích a protiúderch.

K zaujetí obrany a organizace palebného systému palby potřebují vojska až 24 hodin.

Základními principy **protitankové obrany** jsou:

- maximální využívání výhodných podmínek terénu, především přírodních překážek,

- vytvoření hlubokého, do sledů členěného systému protitankové palby,

- příprava souvislých pásem palby překrýváním dálky střelby protitankových prostředků,

- zabezpečení vysoké hustoty protitankových prostředků na tankových směrech,

- včasné vybudování čar rozvinutí protitankové zálohy a os přesunu na ně,

- široké používání minování na dálku.

Základem organizace systému protitankové palby je komplexní použití všech možných prostředků boje s tanky (jaderné zbraně, dělostřelectvo, různé protitankové prostředky, tanky, vrtulníky palebné podpory, letectvo).

Základ protitankové obrany armádního sboru tvoří ženijně připravené praporové opěrné body (rajóny obrany) s protitankovými prostředky a tanky. Při organizaci palby se soustřeďují protitankové prostředky na nejdůležitějších tankových směrech. Na postaveních praporových opěrných bodů divizí prvního sledu může být do 60 % všech protitankových prostředků a střední hustoty v pásmech divizí prvního sledu mohou dosahovat 20–25 PTRS a tanků na 1 km fronty. Nejúčinnější vzdálenosti k ničení obrněných cílů v obraně jsou pro tanky do 1100 m a PTRS do 1600 m. Vybavení svazků a útvarů pozemních vojsk USA protitankovými prostředky pokračuje.

V obranném boji velení NATO doporučuje široce používat i neutronové zbraně, zejména na ty objekty, kde je možné ničít živou sílu. Jsou proti tankům účinnější než obyčejné jaderné zbraně. Počítá s tím, že výbuch neutronového náboje o mohutnosti 1 kt ve výšce 90 m zničí živou sílu (včetně osádek tanků) v poloměru asi 1900 m.

Taktická letecká podpora armádního sboru v obraně zahrnuje přímou leteckou podporu, taktický vzdušný průzkum a taktické vzdušné přepravy. Plánování taktické letecké podpory těsně souvisí s operačním plánováním na sboru.

Organizace systému velení taktickému letectvu je v plném souladu s organizací velení pozemním vojskům. Skupina velení taktickému letectvu je u praporů, brigád a divizí. Jejím úkolem je předávat jejich velitelům doporučení ve všech otázkách letecké podpory, okamžitě předávat požadavky na leteckou podporu pozemních útvarů.

Středisko velení taktickému letectvu je operačním střediskem velitele letectva na válčišti. Vydává úkoly nejen k zabezpečení letecké podpory, ale i k izolování prostoru bojové činnosti a vybojování nadvlády ve vzduchu. Úroveň součinnosti střediska velení taktickému letectvu závisí na organizaci vojsk na válčišti. Bude-li na válčišti jeden sbor pozemních vojsk, pak bude středisko působit jako část spojené skupiny pozemních vojsk a letectva a součinnost se bude uskutečňovat na dané úrovni. Budou-li na válčišti polní armády, k součinnosti dojde na úrovni středisko-štáb polní armády. Je-li na válčišti několik armádních sborů (bez armádního

stupně), středisko bude uskutečňovat součinnost se štábem, který velí sborům. Zpravidla to bude štáb velitele skupiny armád (spojeneckých) nebo štáb spojeného velení USA.

Předsunutým prvkem střediska je středisko přímé letecké podpory, které působí společně se střediskem velení bojové činnosti sboru.

Požadavky na taktickou leteckou podporu mohou pozemní útvary (svazky) podávat podle plánu nebo ve stanovených lhůtách.

Vedení obranné činnosti začíná ničím nepřítele palbou. Velení NATO věnuje této otázce zvláštní pozornost.

V podmínkách, kdy vojska vedou bojovou činnost s použitím prostředků hromadného ničení, velení NATO klade důraz na jaderné zbraně.

V případě vybudování zabezpečovacího pásma, jednotky a útvary vedou boje na zdrženou na předem stanovených čarách s cílem uvést útočníka v omyl o pravém průběhu předního okraje a získat čas. Přitom vojska přikrytí se nezavazují do zdoluhavých bojů. V zabezpečovacím pásmu musí vést boj na zdrženou takovým způsobem, aby měla možnost včas se odpojit od nepřítele a odejít na další postavení. Vojska přikrytí postupně odcházejí z čáry na čáru, zdržují útočícího nepřítele a klamou ho.

Po příchodu útočících vojsk nepřítele k přednímu okraji obrany svazky prvního sledu dělají všechna opatření k tomu, aby nedopustily průlom zaujatých postavení. Proto na stupni armádního sboru se obvykle uskutečňuje protipříprava. Může začínat jadernými údery, palbou dělostřelectva a minometů. Ihned za protipřípravou může následovat předstihující úder silami druhého sledu s vyjitím vojsk před přední okraj zaujatých postavení do hloubky 20 až 25 km s cílem zmařit nebo zdržet útok nepřítele.

Obránce na směr hlavního úderu může úspěšně čelit útočníkovi za poměru sil 1 : 3. V podmínkách odpovídající podpory vojsk v obraně letectvem a dostatečného zesílení svazků a útvarů prvního sledu polním dělostřelectvem je možné vést obranné boje v průběhu krátké doby i za poměru sil 6 : 1 ve prospěch útočníka.

K soustředění sil na směr hlavního úderu nepřítele dochází po přeskupení jednotek a útvarů z jiných směrů.

K podpoře vojsk v obraně v soudobých podmínkách je výhodné široce používat vrtulníky, zejména k ničení nebo umlčování obrněných cílů (tanky, obrněné transportéry), prostředků PVO i vojsk. K plně-

ní těchto úkolů mohou svazky prvního sledu dostat od sboru jednotky palebné podpory a aeromobilní protitankové prostředky.

Předností vrtulníků palebné podpory je vysoká manévrovost, možnost zjistit a ničít cíle na velkou vzdálenost. Podle zkušeností z polních zkoušek za účasti amerických, západoněmeckých a kanadských vojsk bylo použití vrtulníků k boji s obrněnými cíli velmi účinné. Poměr ztrát činil 14 obrněných vozidel na jeden vrtulník. Slabinou vrtulníku je to, že doba trvání jejich bojového použití závisí na množství pohonných hmot a počtu PTRS na palubě. Mohou je též snadno zjišťovat prostředky radioelektronického průzkumu, mají nízkou bojeschopnost v noci, jsou zranitelné prostředky PVO nepřítele a závislé na počasí.

Po příchodu útočících vojsk bezprostředně k přednímu okraji soustřeďuje obránce hlavní úsilí palebných prostředků na ničení tanků a motorizované pěchoty. Vklínivší se tanky ničí protitankovými prostředky, které jsou jak na předním okraji, tak i v hloubce opěrných bodů.

Brigády prvního sledu drží opěrné body a rajóny obrany a vedou obranné boje a boje na zdrženou tak, aby donutily uskupení útočníka postupovat na směrech, výhodných k jeho zničení. Útvary a jednotky, které působí na směrech očekávaného vklínění nepřítele, vedou boj na zdrženou na řadě postupně zaujímaných postavení, odcházejí a kladou odpor palbou. Po vyjití na čáru přípustného vklínění všechny síly obránce působí k tomu, aby zabránily dalšímu postupu nepřítele do hloubky a donutily ho soustředit před touto čarou maximální množství sil a prostředků. Palebnými údery a protiztečemi (protiúder) dokončí zničení nepřátelského uskupení.

Protizteče a protiúder vedou vojska podle zásad vedení útočné činnosti. K jejich zabezpečení používají velkou část palebných prostředků. V podmínkách použití jaderných zbraní se předpokládá hromadný úder municí, vyčleněnou ze zálohy velitele svazku (svazu). Protizteče a protiúder vedou vojska s překvapením, současně všemi silami protiúderného uskupení a zabezpečují je všechny prostředky podpory. Při jejich plánování se předpokládá několik pravděpodobných směrů a čar rozvíjení vojsk. V souladu s tím se připravují opatření k všestrannému zabezpečení protiúderného uskupení. Plán palebného zabezpečení se rozpracovává na každý směr zvlášť. Ženíjní zabezpečení zahrnuje přípravu os přesunu, vybudování

čar rozvinutí, zřízení záatarasů na bocích vojsk protiúderného uskupení.

K vytvoření silnějšího protiúderného uskupení se předpokládá manévr silami a prostředky z jiných směrů, dále použití letounů a vrtulníků. Ty se budou používat k přepravě vojsk na ohrožené směry, zřízení minových záatarasů na osách přesunu nepřítelů a poskytnutí palebné podpory vojskům. Ze sestavy druhého sledu (záloha) může být vyčleněn vzdušný (aeromobilní) výsadek.

Přesun vojsk, předurčených k protizteči (protiúderu), ze zaujatých prostorů se uskutečňuje tak, aby k době vedení palebných úderů skončilo jejich rozvinování na plánované čáře.

V poziční obraně je cílem protizteče nebo protiúderu způsobit ztráty vklínivšímu se nepříteli a obnovit situaci na předním okraji. Útvary a svazky, které vedou protizteč (protiúder), obvykle působí v širokém pásmu a soustřeďují úsilí na nejzranitelnějším úseku. V případě neúspěchu protizteče (protiúderu) se připravují opatření k udržení zaujaté čáry nebo k odchodu na předem plánovanou a připravenou čáru obrany.

Podarilo-li se v důsledku protizteče dosáhnout stanoveného cíle, charakter další bojové činnosti bude záviset na konkrétně vzniklé situaci. Může dojít k vytvoření nového obranného uskupení, nebo k přeskupení sil a prostředků k útoku.

Velkou pozornost věnuje velení NATO otázkám **organizace a vedení obrany na vodních překážkách**. Charakter takové obrany v mnoha směrech závisí na tom, zaujímají-li ji vojska předem nebo v průběhu boje. Při přechodu do obrany v průběhu bojové činnosti vojska se zmocňují v první řadě mostů, přívozových přepravišť a brodů. Minové záatarasy obvykle zřizují v době obranného boje. Mimo dotyk s nepřítelím vytvářejí zabezpečovací pásmo.

Obrněné (tankové) svazky a útvary při obraně vodní překážky jsou obvykle ve druhém sledu (záloze) a plní úkoly protizteč (protiúderu). Není možné vyloučit ani jejich použití v prvním sledu.

Při obraně vodní překážky budují vojska na protilehlém břehu zabezpečovací

pásmo a na vlastním břehu přední prostor. Velkou pozornost v těchto podmínkách věnují přípravě minových záatarasů, včetně uložení jaderných min. Vytvářejí různé druhy palebných záatarasů. Zvláštností jsou palebné vodní záatarasy, jejichž princip činnosti tkví na hoření lehké vznětlivé tekutiny, vypouštěných na povrch vodní překážky.

Tanky se používají v těchto podmínkách centralizovaně. Ovšem v jednotlivých případech mohou být použity k zesílení svazků a útvarů motorizované pěchoty. Potom zaujímají palebná postavení v blízkosti vodní překážky na nejdůležitějších směrech a jsou v pohotovosti k vedení palby především na tanky nepřítelů.

Dělostřelectvo při obraně řeky se rozmísťuje v předních prostorech brigád prvního sledu. Část dělostřelectva může být v palebných postaveních blízko břehu k vedení přímé střelby. K podpoře protiztečí může dělostřelectvo předem zaujmout připravená postavení.

K zabezpečení vysoké bojové pohotovosti jsou orgány **velení** na tabulkách válečných počtů.

Početní stav armádního sboru USA zabezpečuje celodenní práci a rozvinutí záložního a předsunutého stanoviště.

Hlavním prvkem velitelského stanoviště sboru je středisko bojového velení, které zodpovídá za organizaci operačního řízení vojsk a plánování. Rozmísťuje se zpravidla na hlavním velitelském stanovišti. Na základě rozhodnutí velitele sboru může být vytvořeno ze sil a prostředků hlavního velitelského stanoviště pohyblivé velitelské stanoviště. S nevelkým počtem důstojníků štábu umožňuje krátkodobé velení vojskům na nejvíce ohrožených směrech. Hlavním orgánem velení vojskům zůstává středisko bojového velení.

Z početního stavu štábu sboru může být vytvořeno i záložní velitelské stanoviště spolu s velitelským stanovištěm jednoho z podřízených bojových svazků nebo jednoho z útvarů bojového zabezpečení. Není-li dostatek organických sil a prostředků k vytvoření záložního velitelského stanoviště, velitel sboru může určit štáb podřízeného svazku jako záložní velitelské stanoviště.

Obranu v soudobých podmínkách pokládá velení NATO za jeden ze složitých druhů bojové činnosti. Účinné použití soudobých prostředků ničení, vysoká aktivnost, využití pohyblivosti vojsk a dovedné uplatňování nových způsobů a zásad bojové činnosti zabezpečují úspěch obranného boje.

(Ze sovětského tisku)

RADIO- ELEKTRONICKÝ BOJ V ARMÁDÁCH NATO

Za posledních deset let vzrostly možnosti podstatného zvýšení účinnosti bojové činnosti vojsk a zbraní na základě vyvozenosti radioelektroniky. V důsledku toho došlo v zahraničních kapitalistických armádách k dalšímu hlubšímu rozpracování a zavedení dokonalejších prostředků a metod radioelektronického boje. Podle mínění zahraničních vojenských odborníků jde současný rozvoj radioelektronického boje ve dvou základních směrech.

První směr předpokládá značné rozšíření frekvenčního rozsahu a zvětšení vyzařované intenzity energie a zkompletování prostředků radioelektronického boje s ostatními technickými prostředky a výzbrojí. Přitom namísto jednotlivých prostředků (stanic) směřuje výzkum k rozpracování letounových, námořních a pozemních komplexů, které jsou schopny zjišťovat a umlčovat různé typy radioelektronických prostředků systémů velení vojskům a zbraňovým systémům. Výzkum předvídá rovněž zvýšení stupně automatizace a energetického potenciálu komplexů radioelektronického umlčování.

Druhý směr spočívá v hledání a zavádění nových metod vedení radioelektronického boje, které rozšiřují možnosti technických prostředků umlčování a zvyšují účinnost jejich použití v operacích a bojové činnosti.

Ve většině armád kapitalistických států chápou vojenští odborníci pod pojmem radioelektronického boje (radioelektronické války) organizovaný systém opatření a činnosti vojsk k používání speciální radioelektronické techniky, taktických a technických zásad zjišťování a ničení samonaváděcích a rádiem řízených zbraní a radioelektronického umlčování systémů a prostředků velení vojskům a zbraňových systémů nepříteli a k ochraně radioelektronických systémů a prostředků velení vlastním vojskům před nepřátelským umlčováním.

V souladu s tím **radioelektronický boj zahrnuje tyto hlavní části:**

- radioelektronický průzkum,
- ničení radioelektronických objektů (prostředků) samonaváděcích a rádiem řízených zbraní,
- radioelektronické umlčování a radioelektronickou ochranu.

Přitom součástí obsahu radioelektronického průzkumu, umlčování a ochrany pro pozemní vojska a letectvo je činnost k průzkumu, umlčování a ochraně jak rádiových, radiotechnických a radiolokačních, tak i radionavigačních a opticko-elektronických (infračervených, televizních aj.) prostředků, pro válečné námoř-

nictvo i hydroakustických prostředků. Současně s tímto způsobem radioelektronického boje souvisí i dezinformace s využitím radioelektronických prostředků (vedení rádiové diverze).

Úkolem **radioelektronického průzkumu** je včas zjistit radioelektronické systémy a prostředky velení vojskům a zbraním nepříteli. Má včas zjistit zdroje elektromagnetického vyzařování energie, analyzovat jejich charakter a parametry, určit prostor rozmístění radioelektronických prostředků, odhalit demaskující příznaky v jejich práci. Podle těchto údajů průzkumné orgány stanoví typy, množství a taktické zásady použití radioelektronických prostředků a současně určují údaje o rozmístění míst velení, odpalovacích a palných postavení prostředků ničení a uskupení vojsk. To bezesporu napomáhá odhalením zámýslů a činnosti nepříteli.

Ničení radioelektronických objektů (prostředků) samonaváděcích a rádiem řízených zbraní pokládají vojenští odborníci za nejlepší a nejúčinnější způsob vedení radioelektronického boje. V jeho průběhu totiž dochází k vyřazování objektů velení, drahé radioelektronické techniky a jejího vysoce kvalifikovaného obsluhujícího personálu z boje. Rozpracování a zavedení samonaváděcích a rádiem řízených zbraní do ozbrojených sil USA a ostatních států NATO věnuje jejich velení značnou pozornost zejména po několika případech úspěšného použití samonaváděcích raket proti radiolokačnímu systému PVO ve Vietnamu.

Podstatou **radioelektronického umlčování** je vyzařování elektromagnetické energie (aktivní umlčování) a používání prostředků pasivního umlčování. Úkoly vedení průzkumu, rádiové dezinformace a radioelektronického umlčování plní v polní armádě USA speciální armádní skupina, armádní a sborové útvary radioelektronické války.

Speciální armádní skupina se skládá z několika praporů a rot a v její výzbroji je technika radioelektronického umlčování a rádiové dezinformace, radioelektronického průzkumu a rádiové kontroly vyzařování energie radioelektronických prostředků vlastních vojsk. Prapory speciální armádní skupiny se přidělují na období bojové činnosti armádním sborům. Divize využívají prostředků radioelektronického průzkumu a umlčování, vyčleňovaných ze sborových útvarů radioelektronické války.

Na základě analýzy zkušeností z lokálních válek došli vojenští představitelé bloku NATO k závěru o nezbytnosti rozpracování speciálních rušičů jednorázového použití jako jednoho z účinných

prostředků aktivního umlčování. Tyto speciální rušiče mohou pracovat zvolenými režimy a tak rušit práci radioelektronických prostředků a rádiových spojení k předávání zpráv. V armádě USA již existují speciální rušiče jednorázového použití malé, střední a velké intenzity vyzařování, které jsou schopny vyzařovat jednak šumové poruchy v širokém spektru frekvencí, jednak odrazové impulsní poruchy se spektry signálů umlčovaných radioelektronických prostředků.

Do prostoru rozmístění radioelektronických prostředků mohou speciální rušiče dopravovat pilotované a bezpilotní letouny, rakety, dělostřelecké náboje, řízené pumy a rovněž průzkumné diverzní skupiny.

Pasivní umlčování je možné uskutečnit cestou změny podmínek šíření elektromagnetického vlnění vlivem ionizujícího záření, které vzniká při jaderných výbuších, nebo při umělých ionizujících útvařech, vytvářených rozprášením (spalováním) lehké ionizujících prvků, dále použitím maskujících dýmů a aerosolových clon, speciálních povrchů (barev) a různých typů odrazečů (koutových, dipolových, světelných aj.).

Radioelektronická ochrana směřuje k zabezpečení nepřetržité práce radioelektronických prostředků v podmínkách jejich nepřátelského umlčování a rovněž k zeslabení vzájemného rušení při práci vlastních radioelektronických prostředků (zabezpečení elektromagnetické koexistence). Armáda USA a armády ostatních států NATO toho dosahují

- záměnou krátkovlnného rádiového spojení radioreléovým a troposférickým spojením,

- stanovením určitých režimů práce a způsobů využívání rozsahu rádiových frekvencí,

- vytvářením záložních spojovacích směrů,

- prací rádiových prostředků na anténách usměrněného vyzařování a na zvýšené vyzařovací energii s přihlédnutím k profilu terénu,

- vyloučením dokumentů velkého rozsahu k předávání rádiovým spojení atd.

Radioelektronická ochrana zahrnuje rovněž organizačně technická opatření k utajení radioelektronických prostředků před rádiovým a radiotechnickým průzkumem.

Nejdůležitější aktivní součástí radioelektronického boje je radioelektronické umlčování, které směřuje k zamezení práce radioelektronických systémů a prostředků nepříteli.

Úkoly, které plní síly a prostředky radioelektronického boje, závisí podle názorů zahraničních vojenských odborníků na podmínkách zahájení operací, na charakteru a posloupnosti činnosti vlastních a nepřátelských vojsk, zejména na pravděpodobnosti nepřátelského použití jaderných zbraní, na existenci a možnostech sil a prostředků radioelektronického boje.

Zahájení operací předchází zpravidla přesuny vojsk s cílem vytvořit určitá uskupení a zaujmout výchozí prostory. Nejdůležitější úkoly radioelektronického boje v tomto období jsou:

- intenzivní a cílevědomé umlčování kanálů rádiového spojení, které slouží k předávání průzkumných informací od pozemního a zvláště radioelektronického průzkumu,

- umlčování práce radionavigačních systémů a palubních leteckých radiolokačních stanic, které používá nepřátelské letectvo k průzkumu, navádění letounů a zaměřování při shozu pum,

- přísné omezení a maskování vyzařování energie radioelektronických prostředků, zejména při přeskupování vojsk,

- dezinformace nepřítele s využitím radioelektronických prostředků o směru soustředění hlavního úsilí vlastních vojsk.

Bojové řady a další operační dokumenty armád států NATO zdůrazňují, že **nejdůležitějšími úkoly radioelektronického boje** jsou

- umlčování práce a ničení sil a prostředků rádiového a radiotechnického průzkumu, systémů radiolokačního zabezpečení PVO a polního dělostřelectva nepřítele,

- narušování velení letectvu, dělostřelectvu a vojskům prvního sledu nepřítele na směru hlavního úderu,

- zjišťování prostorů rozmístění prostředků nepřátelských radioelektronických prostředků v obraně,

- dezinformace nepřítele s využitím radioelektronických prostředků o použití hlavních sil, jejich rozmístění ve výchozím prostoru a zahájení útoku,

- narušování velení zadním vojskům, protiúderným uskupením a prisunovaným vojskům nepřítele v době rozvíjení úspěchu vlastních vojsk.

V obraně a při odražení útoku je prvořadým úkolem radioelektronického boje hromadné umlčování práce radioelektronických systémů velení a navedení letectva, dělostřelectva, útvarů raketových zbraní a uskupení tankových vojsk nepřítele. Velmi důležité je narušení práce radionavigačních systémů letectva a pozemních

vojsk, umlčení kanálů předávání průzkumných informací a prostředků velení útvarů radioelektronického boje nepřátelských vojsk v útoku.

Při přípravě nepřítele k jadernému napadení je nejdůležitějším úkolem sil a prostředků radioelektronického boje umlčovat radioelektronické prostředky velení útvarů jaderného napadení a narušovat práci radionavigačních systémů, systémů velení strategickému a taktickému letectvu, rádiových kanálů k předávání průzkumných informací a k udávání cílů od vzdušného a pozemního radioelektronického průzkumu.

Podle názorů zahraničních vojenských odborníků je v tomto období velmi důležité včas a spolehlivě umlčet kanály předávání hlášení od útvarů jaderného napadení o jejich pohotovosti, rovněž i signály o době vedení jaderného úderu. Úspěšné umlčení těchto kanálů může vést ke zmaření termínů přípravy a vedení jaderného úderu a k neplánovanému či opožděnému použití různých prostředků jaderného napadení. Přitom radioelektronické umlčování se uskutečňuje v celém pásmu činnosti vojsk nepřítele, protože je předpoklad, že jeho prostředky jaderného napadení budou rozptýleny.

Po oboustranném vedení prvních jaderných úderů přistoupi velení a štáby obou stran k obnovení velení a upřesnění situace prostředků jaderného napadení, vojsk a sil, které byly napadeny jadernými zbraněmi. V tomto období bude nezbytné použít prostředky radioelektronického umlčování k zamezení obnovení velení, zejména bojeschopným jaderným prostředkům. To bude mít za následek zpomalení tempa obnovení bojeschopnosti vojsk.

Úspěšnému plnění úkolů radioelektronického boje může napomoci použití různých způsobů využití sil a prostředků radioelektronického boje. Závisí na druhu operací a bojové činnosti, na principech práce radioelektronických systémů a prostředků nepřítele, na množství a možnostech vlastních sil a prostředků radioelektronického boje a geografických podmínkách válčiště, které mají vliv na šíření elektromagnetické energie. Pro válčiště, které je charakterizované poměrně otevřeným a středně členitým terénem a 20–25 procentním zalesněným územím, mohou být nepřijatelnější tyto **způsoby použití sil a prostředků radioelektronického boje**.

1. Centralizované a hromadné použití sil a prostředků radioelektronického boje na zvoleném operačním směru nebo na směru činnosti hlavních uskupení nepřá-

telských vojsk. Nejvýhodnější je v útočných operacích a v podmínkách dostatečného množství sil a prostředků radioelektronického boje. Přitom je předpoklad současně umlčovat na určitou dobu všechny nejdůležitější systémy a prostředky rádiového a radioreléového spojení, radiolokační a opticko-elektronické prostředky průzkumu pozemních a vzdušných cílů, radionavigační a další systémy nepřátelské strany s využitím všech prostředků radioelektronického umlčování všech stanovišť rušících stanic a speciálních rušičů jednorázového použití.

Pro pozemní vojska doporučují vojenscí odborníci používat tohoto způsobu v období průlomu obranných postavení, při ničení obklíčených uskupení (radiolokační blokáda), při odražení protiúderů nepřítelů a v jiných případech, které mohou vyžadovat soustředění úsilí značné části sil a prostředků radioelektronického boje. Letectvo používá tohoto způsobu při vytváření „koridorů“ v systému PVO nepřítelů k zabezpečení průletu velkého množství letounů (vrtulníků).

Podle údajů zahraničního tisku používalo této metody v širokém měřítku americké letectvo ve Vietnamu v letech 1967 až 1971 k průlomu systému PVO, kromě toho částečně i izraelské ozbrojené síly při napadení Egypta v červnu roku 1967.

2. Decentralizované použití sil a prostředků radioelektronického boje v celém pásmu nebo na jednotlivých směrech bojové činnosti svazů [svazků].

Podle názorů zahraničních vojenských odborníků se stal radioelektronický boj v současné době neoddelitelnou součástí soudobého boje a operace.

(Ze sovětského tisku)

Tento způsob bude nejúčinnější v obranné činnosti, dále v případech, že vojska nezjistila směry soustředění úsilí vojsk [sil] nepřítelů, nebo nemají dostatečné množství sil a prostředků radioelektronického boje. Jeho podstatou je postupné použití jednotlivých prostředků radioelektronického umlčování, zejména v době, kdy vojska plní určité dílčí úkoly. Přitom je možné uskutečňovat manévry jak na směrech vyzařování elektromagnetické energie, tak i bezprostředně silami a prostředky radioelektronického boje.

Jako příklad použití této metody může být vedení radioelektronického boje při odražení útoku nepřátelských vojsk. V tom případě na počátku, při vedení palébné přípravy nepřítelů radioelektronické prostředky umlčují prostředky spojení a radiolokace v raketových útvech, dělostřelectvu a letectvu, potom ve svazcích a útvech prvního sledu po jejich přechodu do útoku, dále ve druhém sledu při jeho zasazení do sražení atd.

3. Část sil a prostředků radioelektronického boje plní úkoly centralizované na jednom určitém směru a druhá část ve zbývajících částech pásma decentralizované. Zahraniční vojenscí odborníci předpokládají, že tohoto způsobu budou vojska nejvíce používat v podmínkách, kdy sice zjistila směr činnosti hlavního uskupení nepřítelů, avšak terén, stav cest nebo daný čas nedovolují přeskupovat a spojit všechny síly a prostředky radioelektronického boje na tomto směru.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-майор Здзек Яшек

К итогам 12-го заседания ЦК КПЧ в технической области 3

Автор, исходя из итогов 12-го заседания ЦК КПЧ, разбирает проблематику технического обеспечения войск ЧНА. Показывает как в частях и соединениях проявляется технический прогресс, особенно в оснащении ЧНА новой боевой техникой, какие возникают с этим связанные проблемы, а именно в мастерском ее овладении и эксплуатации. В заключении автор намечает некоторые пути решения указанной проблематики.

Подполковник Милан Лешка, кандидат философских наук

За высшее качество соревнования. 8

Автор, на основе существующего до сих пор положительного опыта, который был в ЧНА накоплен в развитии активности и инициативы при выполнении важных задач повышения и укрепления боевой подготовленности, обобщает некоторый уже имеющийся и новый опыт в развитии социалистического соревнования в частях. Автор уделяет важное место качественной стороне соревнования.

Подполковник Ладислав Неезхлеба

Партийно-политическая работа и деятельность политического аппарата в ходе реализации мероприятий повышенной и полной боевой готовности . . 13

Автор обобщает некоторый опыт работников политического управления округа партийно-политической работы и деятельности политического аппарата, особенно заместителя командира полка по политической части, в ходе приведения войск в повышенную и полную боевую готовность. Автор обращает особое внимание на процесс боевого сплочения подразделений и частей солдат призванных из запаса.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Йиржи Флориян

Прорыв обороны с форсированием водной преграды с хода 19

Автор разбирает некоторые особенности наступления с форсированием реки с хода без применения ядерного оружия. Он рассматривает вопросы начала атаки, способ работы и вопросы, которые решает командир и штаб в ходе рекогносцировки и некоторый опыт из разных учений этого характера.

Подполковник Йосеф Кашпар, кандидат военных наук

К отражению контратаки 26

Автор рассматривает общую проблематику отражения контратак, исходя из опыта Великой Отечественной войны, а также принципов и возможностей их проведения в американской армии и армии ФРГ. Из этого автор делает выводы о возможных способах отражения контратак и формулирует общие принципы необходимые для успешного отражения контратак.

Подполковник Станислав Потужник

Проведение контратаки вторым эшелоном дивизии 33

Автор статьи разбирает некоторые конкретные возможности проведения контратаки дивизии, оснащенной БМП или бронетранспортерами, в разной обстановке и построения боевого порядка дивизии в обороне. Далее автор рассматривает главные принципы проведения контратаки вторым эшелоном общевойсковой дивизией.

Показное тактическое учение 39

Автор рассматривает проблематику подготовки и проведения показательных тактических учений. Он разделяет эти учения, в зависимости от их целей, на несколько видов. Далее автор разбирает общие принципы разработки учений, их цели, последовательность отдельных учебных задач и возможный перечень и содержание документов необходимых для показательного учения.

Подполковник Милан Немечек
подполковник Ян Ржежак

Отражение массированного удара средств воздушного нападения противника силами и средствами ПВО страны 46

Авторы статьи, исходя из оперативного и тактического использования военно-воздушных сил главных армий государств НАТО в разной обстановке, разбирают вопросы применения сил и средств ПВО страны, а также взаимодействие этих сил и средств в ходе отражения массированного удара воздушного нападения противника.

Полковник Франтишек Паленик, кандидат военных наук, доцент

К инженерному обеспечению форсирования водных преград с хода 59

Автор разбирает основные принципы инженерного обеспечения форсирования реки с хода. Особое внимание он обращает на вопросы методики форсирования реки, организации и руководства инженерного обеспечения, формы и способы разработки основных документов, а также мероприятия обеспечивающие живучесть переправ.

Подполковник Мирослав Будски
подполковник Йиржи Дойива, кандидат военных наук

Защита войск и тыла объединения от ОМП 66

Авторы разбирают проблематику защиты войск от ОМП. Статья разделена на две части: в первой они разбирают способы и формы планирования защиты от ОМП, а во второй рассматривают организацию восстановления боеспособности войск после нанесения ядерных ударов противника.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Огневое поражение противника силами авиации в наступлении 73

Медицинское обеспечение коалиционных группировок союзных войск 78

ИНФОРМАЦИИ

Оборона в армиях НАТО 81

Статья информирует читателей о двух видах обороны, применяемых в армиях пакта НАТО. Автор разбирает главные элементы обороны, принципы ее построения и управление войсками.

Борьба с радиоэлектронными средствами в армиях НАТО 86

Статья объясняет доводы, которые способствовали дальнейшей разработке и внедрению усовершенствованных средств и методы борьбы с радиоэлектронными средствами противника. Далее разбирает основные части, принципы и способы применения сил и средств в борьбе с радиоэлектронными средствами.